

GRS
TRŽIČ / 1937-2017 80 let

80 LET DELOVANJA GORSKE REŠEVALNE SLUŽBE V TRŽIČU

Zbornik Društva GRS Tržič (2007–2017)

SKUPINSKA SLIKA ČLANOV GRS TRŽIČ DECEMBRA 2016

Vili Vogeltnik

Z leve zadnja vrsta: Janez Primožič, Blaž Belhar, Janez Grohar, Klemen Belhar, Samo Opalk, Klemen Premrl, Slavko Rožič, Aljaž Anderle, Miran Tišler, Primož Rožič, Jože Godnov, Duško Hrnčič, Dejan Jekovec

Srednja vrsta z leve: Iztok Tomazin, Vili Vogeltnik, Bojan Žohar, Robert Vidic, Janez Lončar, Dušan Srečnik, Boštjan Ternik, Tomaž Goslar, Andreja Jagodic, Martina Štamcar, Matjaž Kos, Slavko Frantar, Stane Sova, Jože Rožič, Peter Rožič, Janko Krmelj, Janez Kavar, Anton Kralj, Nadislav Rožič.

Z leve klečijo: Matija Perko, Milan Meglič, Matej Smrkolj, Robert Kralj, Nejc Klemenčič, Sašo Rožič, Primož Štamcar, Miha Lovrenčak, Martin Belhar, Franci Kavčič, Štefan Močnik in Domen Bole.

Manjkajo: Ludvik Rožič, Janez Rožič, Elemir Zrim, Grega Bahun, Matej Štular, Anda Perdan, Igor Zalokar in Matjaž Fležar.

GRS
Tržič / ¹⁹³⁷₂₀₁₇ 80 let

80 LET DELOVANJA GORSKE REŠEVALNE SLUŽBE V TRŽIČU

Zbornik Društva GRS Tržič (2007–2017)

Izdajatelj

Društvo GRS Tržič

Leto izdaje

marec 2017

Idejna zasnova

Matija Perko

Zbral in uredil

Matija Perko

Lektoriranje

Veronika Perko

Oblikovanje

Andrejka Belhar Polanc

Fotografije

Vili Vogeltnik, avtorji člankov, arhiv GRS Tržič

Odbor za izdajo

Blaž Belhar, Peter Rožič, Matija Perko

Naklada

600 izvodov

Fotografija na naslovnici

Košutnikov turn s Tolste košute (foto: Vili Vogeltnik)

Fotografija na zadnji strani

Julijske Alpe (foto: Vili Vogeltnik)

Spletna stran

www.grs-trzic.si

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.8:796.52(497.4Tržič)"2007/2017"(082)

OSEMDESET

80 let delovanja gorske reševalne službe v Tržiču : zbornik Društva GRS Tržič : 2007-2017 / [zbral in uredil Matija Perko ; fotografije Vili Vogeltnik, avtorji člankov, arhiv GRS Tržič]. - Tržič : Društvo GRS, 2017

ISBN 978-961-91967-1-7

1. Perko, Matija, 1957- 2. Gorska reševalna služba (Tržič)

288890112

ISBN 978-961-91967-1-7

9 789619 196717

VSEBINA

SKUPINSKA SLIKA ČLANOV GRS TRŽIČ DECEMBRA 2016

Vili Vogeltnik

5 NAGOVOR PREDSEDNIKA DRUŠTVA

Blaž Belhar

6 BESEDA UREDNIKA

Matija Perko

7 ZGODOVINA GRS TRŽIČ: DATUMI IN DOGAJANJE MED NJIMI

Klemen Belhar

17 PREGLED DELA GRS TRŽIČ V ZADNJIH DESETIH LETIH

Slavko Rožič, Blaž Belhar

20 STATISTIČNI PREGLED DELA DRUŠTVA GRS TRŽIČ V LETIH OD 2007 DO VKLJUČNO 2016

Primož Štamcar

26 ČLANSTVO V GRS TRŽIČ V LETIH OD 2007 DO VKLJUČNO 2016

Primož Štamcar, Matija Perko

38 VAJA DELA MOJSTRA, ČE MOJSTER DELA VAJO

Janez Primožič

41 DELO VODNIKOV LAVINSKIH PSOV V GRS TRŽIČ

Matija Perko

45 SKUPNE TURE V ZADNJIH DESETIH LETIH

Milan Meglič

53 UDELEŽBA ČLANOV NA ODPRAVAH V ZADNJIH DESETIH LETIH

Člani društva

54 AKTIVNOSTI VETERANOV V ZADNJIH DESETIH LETIH

Jože Rožič

57 PREVENTIVNA USPOSABLJANJA IN PREDSTAVITVE ZA OBISKOVALCE GORA

Primož Štamcar

66 OŽIVLJANJE V GORAH

Iztok Tomazin

71 ENKRAT BOMO VSI "TA STARI"

Matija Perko

- 74 REŠEVANJE 28. IN 29. AVGUSTA 1976 (BAVARSKA SMER – TRIGLAV)
Slavko Frantar
- 76 LETENJE Z OBEH STRANI
Iztok Tomazin
- 79 BERGDOKTOR
Sašo Rožič
- 81 DELO Z MLADINO JE ŠE POSEBEJ ZANIMIVO
Joža Godnov
- 83 OKROG SVETA DO TRŽIČA
Tomaž Goslar
- 87 LETA AKTIVNEGA REŠEVANJA ZA SEBOJ PUŠČAJO ŽIVLJENJSKE ZGODBE
Matjaž Kos
- 89 BIL JE ENOSTAVEN VZPON NA KOFCE, POTEM PA ...
Mitja in Jerca Petje
- 90 SNEGULJČICA IN SEDEM PALČKOV
Jana Šparovec
- 95 SPET NA STORŽIČU – A Z DRUGAČNIM ZAKLJUČKOM
Alenka Vidmar
- 97 Z GRS TRŽIČ – NA DRUGI STRANI
Janez Nunar
- 100 IZLET NA KRIŠKO GORO, KI GA NE BOM POZABIL
Maks Uzar
- 102 SREČANJA Z GORSKIMI REŠEVALCI
Peter Vogelnik
- 104 PREZRTE ZVEZE
Peter Rožič
- 110 VPLIV RAZVOJA OPREME, KOMUNIKACIJ IN PREVOZA NA REŠEVANJE
Aljaž Anderle
- 117 NAKLJUČJE – DO SEDAJ NEZNANE FOTOGRAFIJE O NESREČI LETA 1937
Matija Perko
- 120 NEKOČ SO REŠEVALI TUDI ONI
Peter Rožič, Matija Perko
- 124 IZJAVE OTROK IZ VRTCA TRŽIČ, ENOTA KRIŽE O GORSKIH REŠEVALCIH
Vlasta Prešern (Vrtec Tržič)

NAGOVOR PREDSEDNIKA DRUŠTVA

Blaž Belhar

Z velikim ponosom pišem uvodne besede zbornika GRS Tržič ob častivrednem jubileju 80-letnice delovanja GRS Tržič. Ob pogledu v preteklost skozi novo napisane članke zbornika razmišljam o rdeči niti našega delovanja, ki neprekinjeno veže bogato zgodovino Društva GRS Tržič. Gore nas združujejo na način, da nekomu pomagamo tam, kjer nihče drug ne more, da pokažemo najboljše, kar je v nas, nesebično požrtvovalnost za ohranitev človeškega življenja.

Ta zbornik je spomenik vsem gorskim reševalcem, ki so v zgodovini društva sodelovali v njem, saj si drugega nikoli ne bomo zgradili, pa si ga tudi ne bi želeli. Spomenik, ki živi v nas, z nami. Spomenik so zgodbe, ki smo jih doživljali skozi zgodovino s svojimi pogumnimi dejanji. Nekatere smo tudi opisali in jih delimo z vami. Sodelovanje v takšni ekipi, kot so gorski reševalci, je nagrada za življenje, nekaj, na kar najbrž pomisliš v svojih zadnjih dneh življenja in na kar si lahko vedno ponosen.

Aktualni problemi se zdijo rešljivi in nam dajejo motivacijo za rešitve. Četudi moramo biti zelo potrpežljivi in diplomatski, česar sicer v svojem okolju delovanja nismo vajeni. Zelo si želimo ureditve prostorskega problema in velikokrat se zalotim v razmišljanju, ali zahtevamo preveč, ali je družba oziroma država dolžna zagotoviti ustrezne pogoje za normalno delovanje Društva GRS Tržič. Saj vendar živimo v urejeni državi, demokraciji, nismo med revnimi državami razvite Evrope. Kje je torej zadržek, problem? Vedno bolj se mi ponuja odgovor, ki

je nam, gorskim reševalcem, nerazumljiv. To je pomanjkanje poguma nekaterih uradnikov, ki si ne želijo ali upajo stopiti iz svoje cone udobja in narediti koraka dlje.

GRS Tržič je nastala po veliki nesreči leta 1937, ko je v plazju pod Storžičem umrlo devet mladih Tržičanov. A v tržiških gorah so pogumni in sposobni fantje reševali že veliko prej. Menim, da smo vredni nasledniki prvotnih reševalcev, s svojim neutrudnim delom in pripadnostjo to dokazujemo. Obenem pa vem, da se bomo v našem okolju vedno lahko zanesli tudi na naslednje generacije gorskih reševalcev.

Vsem bralcem želim veliko lepih trenutkov in varnih korakov v gorah.

BESEDA UREDNIKA

Matija Perko

Na enem od sestankov v letu 2016 smo sklenili, da bomo ob jubileju 80-letnice GRS Tržič izdali zbornik. Kakšen bo? Kako obsežen? Kaj pisati? Kako motivirati ostale člane? Veliko vprašanj se mi je postavilo v glavi. Še posebej zato, ker je bilo to delo zaupano meni. Seveda je bilo potrebno nekaj razmisleka, a počasi je v mislih začelo nastajati "kazalo" in kako naj bi bil zbornik videti. S posamezniki smo se pogovorili, o čem bi pisali. Moje spodbujanje je naletelo na plodna tla, saj so fantje svoje delo dobro opravili. Navajeni so, da jih pri tem spodbujam, priganjam in pomagam po svojih močeh.

V veliko pomoč mi je bilo preteklo delo na tem področju, saj smo do sedaj izdali že tri zbornike in šest števil Gorskega reševalca. Nisem pa vedel, kako se bodo ob mojem klicu odzvali posamezniki, ki smo jim nekoč reševalci iz Tržiča pomagali ob njihovi nesreči v gorah. Moram povedati, da so bili takoj pripravljeni sodelovati s svojim zapisom njihovega reševanja. Ob tej priliki se jim iskreno zahvaljujem v imenu GRS Tržič kot tudi v svojem imenu.

Tokrat gre za četrti zbornik Društva GRS Tržič, v katerem je poudarek na obdobju zadnjih desetih let. Obenem smo zbornik obogatili še z drugimi prispevki članov in nekaterih zunanjih sodelavcev.

V prvem delu zbornika govorimo o zgodovini in delu društva v zadnjih desetih letih. V tem obdobju so nekateri člani prenehali z aktivnim reševanjem, v društvo pa so se vključili tudi novi, mlajši člani. S tem se je operativno moštvo spremenilo, kar se vseskozi dogaja.

Statistični podatki nam jasno kažejo rezultate reševalnega dela pa tudi ostalih nujnih aktivnosti, da lahko uspešno delamo. Znova pa ugotavljam, da smo posamezne dogodke v preteklosti preskromno zabeležili, saj o nekaterih ni podatkov, pa tudi nekateri delčki arhiva preprosto manjkajo.

V nadaljevanju sledijo zanimivi članki naših članov o reševanjih, delu in razvoju različnih tehnik in opreme skozi čas. Razumeti je treba, da je večina avtorjev z različnih poklicnih področij in ne literatov. A kljub temu je vsak zastavil svoje ime ter prispeval delček vsebine zbornika.

V tretjem delu zbornik bogatimo s članki nekaterih posameznikov, ki smo jih v preteklosti reševali. Skratka, kako nas, reševalce, doživljajo ponesrečenci, poškodovanci ali svojci. Seveda gre za lažja posredovanja, saj se praviloma hujših poškodb in reševanj ljudje težko spomnijo pa tudi mi o njih ne govorimo radi.

V posebno veselje pa so mi izjave otrok iz vrtca Križe, ki s svojim otroškim razmišljanjem povedo nekaj o gorskih reševalcih. Verjamem, da se bodo med svojim odrasčanjem naučili še veliko več o gorskem svetu in kako se odpraviti v gore. Kako že pravijo – na mladih svet stoji.

Zbornik je pred vami. Želim, da bi vsak bralec našel kaj zanimivega.

ZGODOVINA GRS TRŽIČ: DATUMI IN DOGAJANJE MED NJIMI

Klemen Belhar

UVOD

Vsak zbornik, izdan ob obletnicah GRS Tržič, prinaša delen popis zgodovine gorskega reševanja v Tržiču. V izdane zbornike je bilo vedno uvrščeno poglavje s približnim naslovom "Zgodovina GRS Tržič". Vsa ta zgodovina ni popolna, kot ne more biti nobena, niti ta, ki jo skušam zapisati sedaj. Nekdo, ki ga zanima zgodovina gorskega reševanja, lahko v različnih zbornikih najde relativno bogato zgodovinsko gradivo in vsakokratni popis članstva ter različne kronologije. Menim, da je obstoj tega gradiva razlog za izogib ponovitvi

podobnega. Ta članek je poskus prispevka k zapisu zgodovine GRS Tržič na način, ki doslej še ni bil uporabljen. Njegov glavni namen je odpreti razmislek o kulturi gorskega reševanja in o zgodovinskih spremembah, ki so se zgodile v vmesnosti med dogodki, ki jih uvrščamo v običajne kronologije.

Branje zgodovinskih člankov o GRS v Tržiču in v Sloveniji nas pripelje do spoznanja, da njeno delo zaznamujejo nesreče in drugi posebni dogodki. To kaže, da je dojemanje te službe predvsem reaktivno: nekaj se zgodi

TEČAJ GORSKIH REŠEVALCEV NA ČRNI PRSTI LETA 1940. PRVI Z LEVE JE AVGUST PRIMOŽIČ, PRVI NAČELNIK GRS TRŽIČ (foto: arhiv GRS Tržič)

in reševalci ukrepajo. Drugačen pogled, zlasti pogled nekoga, ki si prizna, da je aktivno udeležen v življenju GRS, nam lahko razkrije, da je vtis o reaktivnosti napačen.

V resnici gre za službo in organizacijo, ki je zelo proaktivna, saj večino dela predstavljajo usposabljanja, preventiva, organizacija, sestanki in mnoge druge aktivnosti, ki niso reševanje. Kultura organizacije se ne razvija zgolj skozi dogodke, ki jih lahko beležimo z datumom, temveč skozi vse tisto, kar se zgodi med dvema datumoma v kronologiji pomembnih dogodkov. Podobno je tudi s spremembami v organizaciji, ki niso plod nekega dneva ali dogodka, ampak so rezultat dela, stališč, poskusov in kadrovskih sprememb, ki nastopijo pred ali po dogodkih z datumom. Zgodovina je lahko nostalgичno opazovanje starih fotografij in dokumentov ali beleženje glavnih strukturnih sprememb, ki so se zgodile v neki kulturi, družbi ali organizaciji. Na zgodovino sprememb vplivajo različne okoliščine in dejavniki, ki jih vsaj v obrisu opisuje ta članek.

USTANOVITEV

Začetek formalne organiziranosti, ki ga letos praznujemo, daje vtis, da je GRS v Trziču nastala zaradi velike nesreče na storžiskem plazu. Prevečkrat se pojavi enostavna narečja velika nesreča – nastanek GRS. Nesrečni dogodek ni bil vzrok za nastanek organizirane GRS niti ni bil edini povod, zagotovo pa je bil zadnji in odločilni povod. Pred formalno ustanovitvijo reševalnega odseka pri SPD Trzič leta 1937 so bile dane številne pobude, vse od formalnih pobud in predlogov na občnih zborih SPD in neformalnih pobud med alpinisti, ki so se čutili sposobne za delo reševalca. Te pobude niso bile uresničene kljub nesrečam, ki so zahtevale reševalne posege. Šele velik tragični dogodek je očitno in veliko potrebo spremenil v organizirano obliko reševalnega delovanja (Kavar, 1987).

Tudi kasneje se je na področju gorskega reševanja večkrat zgodilo, da spremembe, ki so bile očitno potrebne, dolgo časa niso zaživele. Opisovanje zgodovine GRS kot sosledje nesreč in drugih tragičnih dogodkov je morda posledica tovrstne reaktivnosti, saj šele streznitveni dogodek prinese spremembo. Odlaganje očitnih sprememb niti ni povezano s samim reševalnim delom in reševalci, temveč gre bolj za okolje, ki sprememb ne omogoči. Sprva je šlo za pomanjkanje posluha znotraj SPD, nato za pomanjkanje posluha za opremljanje reševalcev, odlaganje sprememb na področju letalskega reševanja, dolgotrajno osamosvajanje GRS od planinske organizacije in trenutno za pomanjkanje posluha pri državi, ki bi morala omogočiti organizacijski, prostorski in finančni korak v sedanjost.

ORGANIZACIJA

Izraze *gorska reševalna služba*, *gorsko reševanje*, *Gorsko reševalna služba*, *reševalni odsek*, *GRS*, *Postaja GRS*, *Društvo GRS Trzič*, *Gorska reševalna zveza Slovenije* bi nepoznavalec lahko razumel kot terminološko zmedo in nejasnost pri poimenovanju. Pogled v zgodovino nam pove, da je šlo za isto dejavnost, ki je bila precej različno organizirana.

Ob ustanovitvi leta 1937 je šlo za reševalni odsek pri Slovenskem planinskem društvu, ki je na področju današnje Slovenije delovalo od zadnjega desetletja 19. stoletja, v Trziču od leta 1908, do druge svetovne vojne. Med vojno je bilo delovanje SPD prepovedano. Po vojni so se hitro začela ustanavljati planinska društva in že decembra 1945 je bila ustanovljena GRS Trzič, ki je delovala v okviru PD Trzič, in PZS, ki je bila ustanovljena leta 1948. Takrat se je odrazilo prizadevanje, da reševalne postaje postanejo nosilke in osnovne organizacijske enote reševalnega dela.

GRS se je organizacijsko povečevala in razvijala

STENSKO REŠEVANJE Z JEKLENICO
LETA 1969 (foto: arhiv GRS Tržič)

ter skozi desetletja postajala vse bolj samostojna organizacija, kar se je sčasoma odražalo v spremembah statusa znotraj PZS. Te spremembe so napovedovale, da bo nekoč prišlo do organizacijske osamosvojitve. Leta 1960 je GRS postala javna služba, kar je pomenilo, da je dobila posebno vlogo tudi v državnem sistemu reševanja. Po osamosvojitvi Slovenije so se organizacijske spremembe pospešile, kar je prepoznala tudi nova država, ki je področje zakonsko vsaj deloma uredila sredi devetdesetih. V ta čas lahko umestimo tudi prve razmisleke in pobude za vzpostavitev GRS kot povsem samostojne organizacije. GRZS je bila ustanovljena leta 2006, ko je bilo ustanovljeno tudi Društvo GRS Tržič.

GRS je bila ves čas organizacija prostovoljcev, a razmisleki o profesionalizaciji so živi vsaj

STENSKO REŠEVANJE S STATIČNIMI
VRVMI LETA 2013 (foto: Vili Vogeltnik)

dvajset let. Zlasti zadnja leta se povečuje število nesreč, kar spodbuja različne razmisleke o novih organizacijskih spremembah in o načinih financiranja dejavnosti.

ŠTEVILO IN VRSTE NESREČ

Nesreče v gorskem okolju so razlog za nastanek GRS. Spremembe v njihovem številu, pogostosti in vrsti so najvažnejši dejavniki, ki vpliva na delo in organiziranost gorskih reševalcev. Zgodovinski zapisi o gorskih nesrečah nam kažejo, da je šlo za posebne dogodke, ki so zahtevali poseben odziv. Po današnjih merilih so bile nesreče vsaj do leta 1990 dokaj redke in reševanje je pomenilo posebno aktivacijo reševalcev in precejšnjo pozornost okolja. Kljub relativni redkosti je prišlo do nekaterih velikih nesreč, ki so se zapisale v zavest celotnega lokalnega okolja: nesreča na storžiškem plazu

(1937), zasutje graničarjev na Zelenici (1962) in spet plaz na Zelenici, ki je pokopal štiri dijake in dva učitelja (1977) (Kavar, Kunšič, 1987 in Kavar, Perko, 1997 in Kavar, 1997). Vse te nesreče so močno vplivale na delo in življenje gorskih reševalcev.

Vsaka nesreča je tragična, a v zadnjih desetletjih ni prišlo do množičnih nesreč z več smrtnimi žrtvami. Toda število nesreč je v zadnjih dveh desetletjih izjemno naraslo. Do devetdesetih se je število nesreč štelo največ s prsti dveh rok. Leto 1996 je bilo do tedaj rekordno, saj se je zgodilo »celo« devetnajst nesreč. Zadnja leta se jih zgodi okrog trideset. Z naraščanjem števila nesreč so reševanja enako naporna in zahtevna, vendar so izpeljana s profesionalno rutino. Nesreče so postale nekaj »normalnega«, kar zahteva še boljše delo reševalcev.

Vrste nesreč so postale zelo raznolike in niso več povezane z nesrečami običajnih planincev. Pojavile so se številne nove dejavnosti v gorah, vse več obolelih ljudi se poda v gore in tudi tveganja so vse večja. Usposobljenost reševalcev je temu primerna in njihovo delo vse bolj raznoliko in polno številnih specifičnih veščin.

LJUDJE

S številom nesreč je naraščalo tudi moštvo GRS Tržič. Sprva je bilo število reševalcev med pet in deset, v osemdesetih je naraslo na skoraj štirideset članov in se kasneje ustalilo na okrog trideset članov aktivnega moštva. Njim se pridružuje okrog deset zaslužnih članov in nekaj ostalih članov društva. V vsem tem času se ni dosti spremenila struktura članov. Večinoma je šlo in gre za alpiniste

**PO TRANSPORTU Z BEGUNJŠČICE DO LJUBELJA SMO PONESREČENCA PREDALI V VOZILO
NMP REPUBLIKE AVSTRIJE (foto: Primož Štamcar)**

in bivše alpiniste, vsekakor pa za ljudi, ki so sposobni samostojnega in suverenega gibanja po zahtevnih gorskih terenih. Ta sposobnost je ključna za varnost reševalcev in ponesrečencev.

Poleg alpinistov so bili med gorskimi reševalci pogosto tudi lovci in smučarji, ki so bili večji gibanja po gorskem terenu, ter kakšen policist. Nepogrešljiv del reševalnega moštva je medicinsko osebje, nekoč predvsem zdravniki, že nekaj časa pa tudi zelo usposobljen zdravstveni tehnik, na naši postaji magister zdravstvene nege. Tudi ti reševalci morajo biti usposobljeni za reševalno delo in gibanje v gorskem svetu.

Težko je soditi o motivih za delo gorskega reševalca, a vsakdo, ki se šteje mednje, zatrdi, da to počne z veseljem in s posebnim osebnim poslanstvom. Gre za način življenja in pripadnost posebni kulturi, kar marsikoga napolni tudi s ponosom, ki mu ga ne gre odrekati.

USPOSABLJANJA

Vaje in usposabljanja so od ustanovitve del GRS. Reševalci za svoje delo moramo biti usposobljeni, ker le tako lahko poskrbimo za svojo varnost in varnost ponesrečencev. Skozi čas je osnovna struktura usposabljanj ostala podobna. Ključna sta letni in zimski tečaj, ki potekata v obliki situacijskih vaj večjega obsega, vedno na drugem terenu. Med njima potekajo vaje na terenu, ki so manjšega obsega. Ob tem pa še kopica posebnih usposabljanj: tečaji in vaje prve pomoči, usposabljanja reševanja iz plazov, iskanje z žolnami, orientacija, vaje iskalnih akcij, vaje reševanja padalcev in druga specialna in občasna usposabljanja.

OPREMA

Oprema tržiških reševalcev je bila sprva zelo

DANES UPORABLJAMO SODOBNO
OPREMO ZA REŠEVANJE
(foto: Vili Vogelnik)

skromna in ne kaj dosti drugačna od tiste, ki so jo uporabljali pri alpinizmu: nekaj vrvi in klinov. Pridobitev te opreme ni bila enostavna in je povezana z napori podružnice, usmerjenimi proti glavnemu odboru. Po drugi svetovni vojni so reševalci pridobili nekaj dodatne reševalne tehnične opreme. V naslednjih letih so se počasi opremljali in leta 1952, po precejšnjih organizacijskih spremembah zaradi velike nesreče v Špiku, so pridobili: nosila, reševalno vrečo, reševalna čolna, vrvi, luči in sanitetni material. Od takrat je bila GRS Tržič na enaki ravni opremljenosti kot ostale postaje.

Po letu 1952 so začeli vpeljevati marinerjeva nosila, počasi sani akia, sani kanadke in vrvi iz umetnih materialov. Na začetku šestdesetih je v uporabo prišla tehnika reševanja z jeklenico. Sani akia so v uporabi še danes, vsa ostala omenjena oprema pa je ostala del tehnike reševanja še nekaj naslednjih

● MEDICINSKA OPREMA NAM OMOGOČA HITRO IN KVALITETNO OSKRBO (foto: Vili Vogeltnik)

desetletij. Nekoliko kasneje se je začel uporabljati še gramingerjev sedež. Ta nabor opreme je obveljal kot osnovna reševalna oprema vse do leta 2000 (Oman, 2012).

Premik pri uporabi opreme se je zgodil po letu 2000 ali celo po letu 2001, ko je izšel nov priročnik tehnike reševanja (Oman, 2001). Dokončno so prišle v uporabo statične vrvi in nosila UT2000. Tehnika reševalcev se je posodobila tudi zaradi uvajanja nove opreme v alpinizmu, ki se je takrat precej razvila. Reševalci, ki so sodobno opremo uporabljali kot alpinisti, so jo želeli uporabljati tudi kot reševalci in tega preskoka se ni dalo preprečiti. Kljub temu je bilo dolgo zaznati reaktivnost na tem področju in pogosto celo odpor do uvajanja novosti. Pogosto je šlo za odnos in vpliv posameznikov, ki so imeli moč vplivanja in odločanja, kar s stališča organizacije ni vedno vodilo do dobrih rezultatov.

Po letu 2006 so se preskoki pri uporabi različnih tehnik reševanja in uporabi nove reševalne opreme dogajali hitreje in pogostejše. Danes so v uporabi zares sodobna nosila in različni kosi opreme, ki jih razvijajo proizvajalci. Vpeljava nove opreme je precej hitrejša kot nekoč in GRS kot organizacija je bolj odprta za vpeljavo novosti in sledenje sodobnim trendom. Danes GRS Tržič uporablja sodobna nosila TSL in različno sodobno opremo, ki jo sproti posodablja.

Sočasno se je precej spreminjala tudi osebna oprema reševalcev. Ob začetku organiziranega reševanja so reševalci uporabljali predvsem svojo osebno opremo in oblačila. Skozi desetletja so bili vse bolj opremljeni z osebno reševalno opremo, ki so jo dobili od GRS. Vzpostavljen je bil standard "obvezne opreme", ki jo reševalec potrebuje v zimskih in letnih razmerah, nikoli pa ni bil vzpostavljen

nabor opreme, ki reševalcem pripada kot celotna osebna oprema. Že dolgo, zlasti pa od leta 2006, je treba priznati, da GRZS vlaga pozornost in precej naporov, da bi bili reševalci tudi osebno kakovostno opremljeni. Enako počnejo tudi posamezne postaje in reševalci GRS Tržič spadamo med boljše opremljene gorske reševalce.

Pomemben del opreme reševalcev so tudi komunikacijske naprave. V prvih desetletjih delovanja GRS so tovrstne naprave komaj začele obstajati in reševalcem niso bile dosegljive. Sporazumevanje je potekalo z različnimi znaki in preprostim kričanjem, kar je še vedno alpinistični običaj. Prvi poskusi uporabe radijskih postaj segajo v leto 1953, a šele leta 1982 so radijske postaje postale stalen del reševalne opreme na ravni postaj GRS. Konec osemdesetih je prišlo do liberalizacije na področjih uporabe komunikacij in šele takrat so se postaje začele širiti med posamezne reševalce (Šegula, Kavar, Gašperin, 2012).

Danes so UKV postaje del opreme vsakega reševalca in omogočajo učinkovito ter varno sporazumevanje med reševanji in usposabljanji. Za sklic akcije oziroma alarmiranje so v uporabi pozivniki, ki pa se umikajo mobilnim in pametnim telefonom. Ti so vse bolj nepogrešljivi, saj jih uporabljamo za sklic akcij, pošiljanje različnih obvestil in sporazumevanje s ponesrečenci ter za medsebojno sporazumevanje. Z razvojem pametnih telefonov je pričakovati, da bodo postali vse važnejši del reševalne opreme. Zlasti pri iskalnih akcijah se vse bolj uporabljajo tudi GPS aparati, a tudi te utegnejo zamenjati pametni telefoni. Kmalu pa bo zaživel tudi sistem za pomoč pri izvedbi iskalnih akcij.

DEJAVNOSTI V GORAH

Skozi desetletja obstoja GRS so se močno

spremenile dejavnosti v gorah. Reševalci so se sprva srečevali s planinci, alpinisti in smučarji. Planincev je gotovo največ in stalno predstavljajo največji delež ponesrečenih. Reševanje smučarjev je bilo pomembno v času obratovanja smučišča Zelenica med leti 1964 in 2012, ko so gorski reševalci delovali kot reševalci na smučišču. Po zaprtju smučišča je Zelenica postala množično izhodišče za turne smučarje, kar znova zahteva pozornost reševalcev.

V zadnjih desetletjih so se pojavile in okrepile tudi nove dejavnosti v gorah. Še posebej veliko je nesreč jadrlnih padalcev, zlasti na pobočjih Kriške gore. Reševanje padalcev zahteva posebno opremo, ki omogoča plezanje na drevesa, in usposobljenost za takšno delo. Tovrstno reševanje je vplivalo na usposobljenost reševalcev in na njihovo opremljenost, saj ne gre za strogo gorsko reševanje, ampak za posebno spretnost reševanja z dreves. V zadnjih letih je v planinskem okolju vse več gorskih kolesarjev, med katerimi pa ni veliko nezgod, ki bi zahtevale posredovanje gorskih reševalcev, a že nekaj nesreč lahko sliko precej spremeni.

V zadnjih letih je prišlo do razvoja različnih športnih aktivnosti, ki so povezane z gorskimi področji. Kar naenkrat se lahko pojavijo nove oblike obiskovalcev, ki bodo zahtevale odziv reševalcev. Nenazadnje se povečuje turistični obisk, kar prav tako prinaša novo dinamiko obiskovanja gora. Vse to zahteva proaktivnost in pripravljenost na spremembe pri usposabljanju in v organizaciji gorskega reševanja.

VOZILA

Opremljenost reševalcev s terenskimi vozili priča o njihovi skromnosti, zlasti v primerjavi z drugimi reševalnimi službami. Pogled v zapise o gorskem reševanju nam pokaže le nekaj vozil. Star romunski Aro, kasneje skoraj enako star

Land Rover (do 1995), dva Nissan Terranota in nova Nissan Navara. Zadnji Terrano (letnik 2003) in nekaj let stara Navarra (letnik 2012) sta še v uporabi. Za gorske reševalce nikdar ni bil standard, da se na akcijo vsi odpeljejo z avtomobili v lasti GRS. Tak zgodovinski preskok nas še čaka.

PROSTORI

Zgodovina GRS Tržič je zgodovina prostorskih gostovanj. Pred in po vojni v prostorih Planinskega društva Tržič. Svoje prve skromne prostore je GRS Tržič dobila leta 1967 v zgradbi zdravstvenega doma. Šlo je za prostore, ki so kmalu postali pretesni, a vseeno so bili uporabljani tri desetletja. Leta 1995 so bili na voljo novi prostori na policijski postaji, a so bili zopet gostovanje, ki pa je bilo zgledno zaradi dobrega sodelovanja s policisti. Leta 2014 se je zmanjšal obseg dela policijske postaje in močno se je omejil dostop reševalcev do primernih prostorov. Sedaj ima GRS Tržič sestanke v prostorih PD Tržič in skladišče na policijski postaji. Ob tem poteka stalno prizadevanje za pridobitev novih prostorov, ki ne bi bili gostovanje in bi omogočali primerno delo za naslednjih nekaj desetletij.

VREME

Izpostavljanje vremena kot del zgodovine GRS se morda komu zdi pretirano, a treba je ugotoviti, da živimo v času precejšnjih klimatskih sprememb, ki jih prve generacije gorskih reševalcev niso poznale. Že konec osemdesetih in v devetdesetih letih so se pojavljale suhe in zelene zime, ko je bilo nesreč malo ali celo nič. Podobno vreme doživljamo letos. V nekaterih drugih letih smo bili deležni veliko snega, a v novih okoliščinah, ko smo spoznali, da se plazovi lahko pojavljajo tudi na neobičajne načine. Poleti se pojavljajo burnejše in manj predvidljive nevihte, kar je že povzročilo reševanja, kakršnih (še) nismo navajeni. Vse to nas opominja, da je prav

nepredvidljivost ena od stalnic gorskega reševanja in pravzaprav njegov zgodovinski aksiom.

PREVENTIVNO DELO

Eden od stalnih ciljev gorskega reševanja je čim manj nesreč. S povečevanjem števila obiskovalcev gora je skozi desetletja vse važnejše postajalo preventivno delo, ki se je znatno okrepilo v zadnjem desetletju. Dokler je GRZS delovala znotraj PZS, je bila preventiva prepuščena planinski organizaciji, ki to delo še vedno opravlja strokovno, organizirano in zavzeto. Kljub temu je GRZS postala močno vključena v preventivno delo, čemur se je priključila tudi GRS Tržič.

Tradicionalna preventivna naloga je predstavljanje dela GRS in nevarnosti v gorah po šolah in na različnih prireditvah. Preventiva in vključenost v lokalno okolje se združita pri zagotavljanju reševalne službe na prireditvah, ki potekajo v gorskem svetu. Od leta 2012 na Zelenici organiziramo preventivni tečaj varstva pred snežnimi plazovi, ki je namenjen vsem planincem. V letih 2011 in 2013 smo na Ljubelju in Kofcah postavili "checkpoint" tabli, kjer vsakdo lahko preveri delovanje svoje plazovne žolne.

KULTURA

Gorsko reševanje ni zgolj reševanje in usposabljanje. Čeprav je število gorskih reševalcev dokaj majhno, je med njimi razvita specifična subkultura, saj gre za način življenja in specifičen odnos do sveta. Gre za kulturo, ki se je zgodovinsko razvijala med reševalci in ki gotovo povezuje reševalce različnih generacij. Gre za ljudi, ki tako ali drugače živijo med gorami, z gorami in v gorah. Obiskovanje gora na različne načine je vedno znova ustvarjalo gorske reševalce.

Reševanja, sestanki, vaje, tečaji, izpiti in analize

PREVENTIVNO DELOVANJE MED OTROKI JE POMEMBNO ZA KASNEJŠE VARNO ZAHAJANJE V HRIBE, KO OTROCI ODRASTEJO (foto: Vlasta Prešern)

so elementi reševalnega dela, ki se zdijo povsem samoumevni. Prav to pomeni, da so postali del neke kulture, ki ima svoje običaje in morda celo obrede. Vsak od naštetih elementov ima svoj običajen potek, ki je dokaj predvidljiv, čeprav se znotraj strukturiranega okvira dogaja marsikaj nepredvidljivega. Sklic, zbor, odhod, organizacija na terenu, reševanje, predaja ponesrečenca, razvrščanje opreme, analiza, obisk gostilne – tak je običajen scenarij akcije, kljub temu, da je vsako reševanje specifično in deloma nepredvidljivo.

Kulturo predstavljajo tudi različna druženja: od obiskov gostiln po zaključku reševanj in usposabljanj do skupnih tur in izletov. Obisk gostilne se morda sliši kot uvod v zabavo ali začetek alkoholnega opoja, a večinoma predstavlja analizo po analizi, psihološko

sredstvo, ki reševalcem omogoči, da se obredno osvobodijo adrenalinskega bremena in se vrnejo v običajno življenje. Skratka, gre za nekaj koristnega, kar se je razvilo v zgodovini gorskega reševanja. Skupne ture služijo druženju, spoznavanju različnih gorstev in gotovo tudi pripravljenosti reševalcev. Zadnja leta GRS Tržič organizira duatlon (gorsko kolesarjenje in gorski tek), ki se zaključi na Šiji. Ob zimah z dosti snega pa spominski pohod Šija–Javornik, ki največkrat poteka na turnih smučeh. Podobna srečanja, tekmovanja in druženja so del zgodovine in sedanjosti gorskega reševanja po celi Sloveniji in v tujini.

ZAKLJUČEK

Pogled v zgodovino med datumi nam pokaže organizacijo, ki se je rodila iz vitalnega prizadevanja za ohranjanje življenj

ponesrečenih v gorah. To poslanstvo se že desetletja uresničuje skozi delo GRS Tržič. Vitalen odnos se skozi osem desetletij ni odrazil v postaranju, marveč v vse vitalnejši reševalni postaji, ki je dobro organizirana, ima razvito kulturo in dobro usposobljene reševalce. Zlasti v desetletju ali dveh je GRS Tržič postala vse manj reaktivna in vse bolj proaktivna. Do sprememb prihaja hitreje in bolj neodvisno od posameznikov. Organiziranost in usposobljenost sta vse boljši ter primerljivi s profesionalnimi reševalnimi službami, le opremljenost ostaja slabša in skromnejša.

Literatura in viri:

Habjan, Vladimir, ur. 2012. *Reševanje v gorah: sto let organiziranega gorskega reševanja v Sloveniji*, Kranj: Gorska reševalna zveza Slovenije.

Kavar, Janez, 1997. *Zgodovino GRS Tržič so zaznamovali snežni plazovi*. Grasselli in dr., ur. III Zbornik 1912–1997: *Gorska reševalna služba Slovenije*, Ljubljana: Gorska reševalna služba Slovenije.

Kavar, Janez, Kunšič, Mirko, ur. 1987. *50 let postaje GRS Tržič*, Tržič: Postaja GRS Tržič.

Kavar, Janez, Perko, Matija, ur. 1997. *Zbornik 60 let gorske reševalne službe v Tržiču: Kronika postaje GRS Tržič 1987–1996*, Tržič: Postaja GRS Tržič.

Oman, Pavel, 2001. *Osnovna tehnika gorske reševalne službe Slovenije*, Ljubljana: Gorska reševalna služba Slovenije.

Oman, Pavel, 2012. *Reševalna oprema nekoč in danes*. Habjan, Vladimir, ur. *Reševanje v gorah*, Kranj: Gorska reševalna zveza Slovenije, str. 39–47, 2012.

Perko, Matija, ur. 2007. *70 let gorske reševalne službe v Tržiču: zbornik Društva GRS Tržič: 1997–2007*, Tržič: Društvo GRS Tržič.

Podobnik, Pavle, ur. 2002. *90 let Gorske reševalne službe Slovenije*, Ljubljana: Gorska reševalna služba Slovenije.

Šegula, Pavle, ur. 1982. *Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije: 1912–1982*, Ljubljana: Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije. <http://old.pdd.si/upload/clani/gorlit.pdf>

Šegula, Pavle, Kavar, Janez, Gašperin, Damjan, 2012. *Od ust do ust do prvega radijskega omrežja GRS*. Habjan, Vladimir, ur. *Reševanje v gorah*, Kranj: Gorska reševalna zveza Slovenije, str. 74–82, 2012.

ANŽEJ, 5 let: “Men je pa najbel zanimiv, ka jih vidi, da rešujejo s helikopterjem.”

PREGLED DELA GRS TRŽIČ V ZADNJIH DESETIH LETIH

Slavko Rožič in Blaž Belhar

PREGLED DELA V DVEH MANDATIH VODENJA GRS TRŽIČ (Slavko Rožič)

Vodenje postaje GRS Tržič sem prevzel leta 2006, ko smo se gorski reševalci odcepili od Planinske zveze Slovenije in krenili po svoji poti. Zahvaljujoč enotnosti na postaji smo bili med prvimi enajstimi ustanoviteljci zveze in tako sem postal prvi predsednik samostojnega Društva GRS Tržič.

Po eni strani je šlo le formalno za drugačno obliko organiziranosti, ki pa je za sabo potegnila nekaj več organizacijskega dela in osebno ter materialno odgovornost predsednika. Prvo leto sem se še precej učil in lovil, v letu 2007 pa smo, ob praznovanju 70-letnice postaje, že delali s polno paro. Postavili smo svojo spletno stran, uvedli obveščanje članov po elektronski pošti in zagotovili dodaten sistem alarmiranja preko mobilnih telefonov. Poleg obveznega usposabljanja, ki ga izvajamo vsako leto, smo marca naš jubilej obeležili s slavnostno sejo in priložnostno razstavo v Paviljonu NOB v Tržiču. Dober mesec kasneje, v času prvomajskih praznikov, je deset naših članov odšlo na Elbrus. Uspeh odprave je bil popoln, saj smo vsi dosegli vrh in s tem še simbolično obeležili obletnico društva.

Junija smo v Poljčah organizirali Seminar "Okrešelj 2007" ob 10. obletnici nesreče v Turski gori, ki je prinesel neke vrste olajšanja in miru v vrste GRS, sočasno pa je naš član dr. Tomazin predstavil tudi knjigo o tragediji v Turski gori. To leto smo prvič uvedli poletna dežurstva med vikendi, ki so se kljub nekaterim dvomom in pomislekom izkazala za potrebna in se v enaki obliki izvajajo še danes. V jeseni smo ponovno

postavili od plazov uničen križ na Škarjevem robu in z blagoslovom obeležja zaključili s prireditvami ob našem jubileju. Prvič smo organizirali tudi kolesarski vzpon na Šijo, ki je bil nato izveden vsako leto, razen v letu 2013, ko je bil zaradi močnega deževja odpovedan.

Kot ponavadi smo tudi leta 2008 sodelovali na tradicionalnem turnem smuku v Vratih, na Valentinovem smuku v Karnijskih Alpah, na Kaninu je bil organiziran Marčijev spominski turni smuk. Od leta 2006 je kar nekaj starejših reševalcev prenehalo z aktivnim delom in leta 2008 so na zboru reševalcev v Poljčah priznanje za 40-letno nepretrgano delo v gorskem reševanju prejeli tudi tržiški reševalci Anton Kralj, Franci Kavčič in Jože Rožič. Maja sta naša člana Primož Štamcar in Sašo Rožič kot prostovoljca sodelovala pri pospravljanju strmoglavljenega Adriinega letala na Korziki. Poleg vseh usposabljanj smo organizirali tudi skupno turo na Ortler v Alpah.

V začetku leta 2009 smo se lotili organizacije turnosmučarskega tečaja za širšo javnost in ga tudi uspešno izvedli. Naš namen je bil osveščati planince in turne smučarje pred nevarnostmi v zimskih razmerah, jih naučiti osnov za delo s plazovnimi žolnami in seznaniti s postopki v primeru nezgode. Tečaj smo uspešno ponovili še v letu 2010, nato pa smo zaradi težav z gorskimi vodniki in tržno inšpekcijo spremenili obliko usposabljanja. Od leta 2012 usposabljanje izvajamo v obliki enodnevnih delavnic in predavanj na Zelenici.

V letu 2009 smo spet obnovili križ na Škarjevem robu, ki ga je ponovno poškodoval plaz.

Sodelovali smo tudi pri postavitvi Jančmanove klopce na Zelenici in izvedli vsa predpisana usposabljanja za obnovitev licence gorskih reševalcev. To leto se je zaradi menjave generacij reševalcev začasno tudi prekinila tradicija Fulovega pohoda s Šije na Javornik. Leto je zaznamovala delovna jesen ter nekaj zahtevnih reševanj in iskanj. V drugem oktobrskem vikendu leta 2010 smo bili na nogah skoraj 20 ur in v tem času smo izvedli dve reševalni akciji in zahtevno iskalno akcijo na Zelenici.

Zima 2010 je bila neugodna in v snežnih plazovih je umrlo sedem ljudi. Tudi na Zelenici je februarja plaz zasul smučarja, v akciji pa je sodelovalo preko šestdeset reševalcev z več gorenjskih postaj. Dogodek je vsekakor vplival tudi na mlajše generacije reševalcev, starejšim pa je obudil neprijetne spomine na plazove v sedemdesetih letih. Spomladi smo sodelovali v nacionalni akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu, avgusta pa smo se odpravili na turo v Lienzke Dolomite. V tem letu smo izdali tudi prvo številko Gorskega reševalca, publikacijo o delu in življenju gorskih reševalcev. Do leta 2016 smo pripravili še 5 števil in s tem zabeležili kar nekaj naših dogodkov.

Pozimi 2011 smo prvič izvedli zimsko postajno vajo izven domače občine, in sicer na Pokljuki. Strahovi o naši nepogrešljivosti v Trziču so bili odveč, vajo smo uspešno izvedli na pobočjih Viševnika. Kot prvi v Sloveniji smo februarja na Ljubelju postavili kontrolno točko za preverjanje plazovnih žoln in kot organizatorji aktivno sodelovali na tekmovanju v lednem plezanju in turnosmučarskem reliju na Ljubelju. Leto 2011 je zaznamovalo tudi sodelovanje s kolegi iz Srbije in BiH. Junija smo izvedli skupno taktično vajo v Beli peči nad Lomom, z vajo smo nadaljevali jeseni v Mostarju in projekt zaključili s skupno zimsko vajo marca 2012 na Kopaoniku v Srbiji. Na jensko turo smo se odpravili na Piz Bernino

in preplezali Bianco Grat. Izvedli smo že šesti kolesarski vzpon na Šijo.

V letu 2012 smo po dolgem času izvedli skupno letno vajo s sosednjo postajo GRS Radovljica. Zahtevno stensko reševanje smo vadili v steni Spodnjega plota na Zelenici. Sodelovali smo na prireditvah ob 100-letnici ustanovitve GRS Slovenije. Junija smo bili ponovno na delovnem obisku v Hercegovini, tokrat pri reševalcih iz Konjica in Mostarja. Novembra smo se na povabilo kolegov, gorskih reševalcev iz Kruševca, udeležili 51. Jastrebačkega marša v južni Srbiji.

V začetku januarja 2013 smo organizirali skupno zimsko vajo s postajo GRS Kranj na Suhem ruševju pod Vrtačo. Ta dan je zaznamovala nesreča v Kramarjevi smeri v Storžiču. Po prekinitvi vaje smo reševanje izvedli klasično in je bilo za nekatere mlajše reševalce ena večjih preizkušenj pri reševalnem delu. Po štirih letih premora smo se ponovno odpravili na spominski pohod Šija–Javornik, se udeležili tradicionalnega tekmovanja v vožnji z akia čolni v Mojstrani, izvedli več popoldanskih vaj in sodelovali na mednarodni vaji zaščite in reševanja Ljubelj 2013.

Pozimi 2014 smo na Zelenici izvedli nočno zimsko vajo v zahtevnih vremenskih pogojih, kjer smo tudi preizkusili, kako dobro je naše moštvo motivirano za delo v najtežjih pogojih.

V času, ko sem vodil postajo, smo v GRS Tržič sprejeli deset novih pripravnikov, izpite za gorskega reševalca pa je v tem obdobju opravilo enajst članov društva. Dva člana sta opravila izpite za inštruktorja GRS, en reševalec pa za vodnika reševalnega psa. V tem času smo v GRS Tržič imeli 163 reševalnih intervencij, poleg tega pa smo se redno udeleževali tudi tekmovanj preverjanja prve pomoči, srečanj in usposabljanj na ravni GRZS. V začetku marca 2014 sta se mi dva mandata vodenja postaje iztekla in predsednik društva je postal Blaž Belhar.

KRATEK PREGLED DELA OD 2014 DO 2016 (Blaž Belhar)

Vodenje društva sem marca 2014 prevzel od prejšnjega načelnika Slavka Rožiča, ki je postajo vodil osem let. Prvi koraki so bili spoznavanje dela in obsega nalog. Izkazalo se je, da je vodenje precej obsežnejše, kot sem si pred tem sploh lahko predstavljal. Svoje delo sem začel z velikim spoštovanjem do predhodnikov in njihovega opravljenega dela. Na srečo je z delom tajnika nadaljeval Matjaž Kos, delo blagajnika je prevzel Robert Vidic, vodenje inštruktorjev in s tem usposabljanj pa Slavko Rožič. Zaradi mojih službenih odsotnosti mi je v veliko pomoč pri vodenju društva moj namestnik Primož Štamcar – Čera, ki je vedno pripravljen poprijeti za kakršnokoli delo.

V letu 2014 je ob novem mandatnem obdobju v različnih komisijah GRZS začelo delovati kar enajst članov našega društva, kar je skoraj tretjina aktivnega moštva. To kaže aktivno angažiranost, vpetost v delovanje GRZS, hkrati pa željo in odgovornost za sooblikovanje čim boljših pogojev in usposobljenosti vseh gorskih reševalcev.

Naše reševalno delo v zadnjih letih narašča, podobno, kot je trend tudi v ostalih društvih v Sloveniji. Število obiskovalcev gora se iz leta v leto povečuje, posledično narašča tudi število nesreč. V našem društvu smo v obdobju 2014–2016 opravili 73 intervencij, kar je skoraj 25 na leto.

Naše društvo je bilo vedno pomemben partner pri organizaciji različnih dogodkov na lokalnem in državnem nivoju. Večino teh je popisal že Slavko, izpostavil bi predvsem tiste, ki jih organiziramo sami in so postali tradicionalni. To so Dnevi varstva pred snežnimi plazovi na Zelenici, spominski pohod Šija–Javornik ter duatlon Šija. Vsako leto organiziramo turnosmučarski vikend, zadnja leta smo bili

v Stubaiskih Alpah in Dolomitih. V poletnem času opravimo skupen izlet ter poskrbimo za druženje v bolj sproščenem okolju v gorskem svetu. Zelo se veselim vsakoletnih tur zaslužnih članov, ki jih pridno organizira Matija Perko – Janči. Naše veterane vedno preseneti s prijetnim druženjem, ki pa seveda ne mine brez ture in malice.

V letu 2015 smo se soočili s problematiko uporabe prostorov na Policijski postaji Tržič, kjer smo nastanjeni. Varčevanje države je pripeljalo do krajšanja delovnega časa dežurnih policistov, kar posledično za nas pomeni omejeno uporabo sejne sobe, kjer smo se običajno sestajali na tedenskih sestankih, predavanjih, usposabljanjih. Postavljeni smo pred izziv, da dolgoročno rešimo naše prostorsko vprašanje. Zadevo poizkušamo rešiti v sodelovanju s Policijsko postajo Tržič ter Občino Tržič in verjamem, da bomo s skupnimi močmi in voljo našli dobro rešitev za vse.

Z Občino Tržič smo se v letu 2014 dogovorili za dodaten program opremljanja članov na področju turnosmučarske opreme, ki je nujna za delovanje v zimskih razmerah. Z namenskimi sredstvi bomo v letih 2014–2017 s to nujno potrebno opremo opremili večino naših članov.

V letih 2014–2017 sta z delom v aktivnem moštvu prenehala dva člana, v društvo se je vključilo osem novih kolegov, eden od njih je zdravnik, ki bodo predvidoma v naslednjih 2–3 letih opravili potrebne izpite in postali gorski reševalci.

Ob letošnji 80-letnici organiziranega gorskega reševanja v Tržiču bomo pripravili tekmovanje in slovesnost v spomin na dogodke pod Storžičem, na vse srčne može, ki so svoja življenja posvetili reševanju ponesrečenih v gorah.

Varno in srečno v gorah.

STATISTIČNI PREGLED DELA DRUŠTVA GRS TRŽIČ V LETIH OD 2007 DO VKLJUČNO 2016

Primož Štamcar

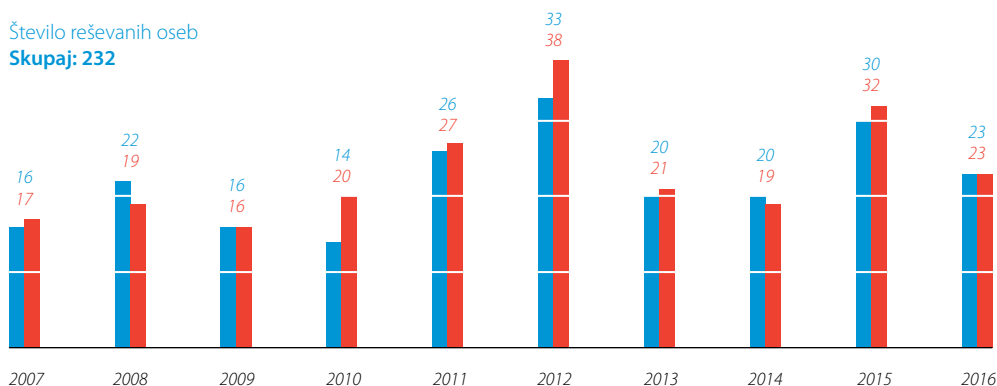
ŠTEVILO INTERVENCIJ IN REŠEVANIH OSEB

Število intervencij

Skupaj: 220

Število reševanih oseb

Skupaj: 232

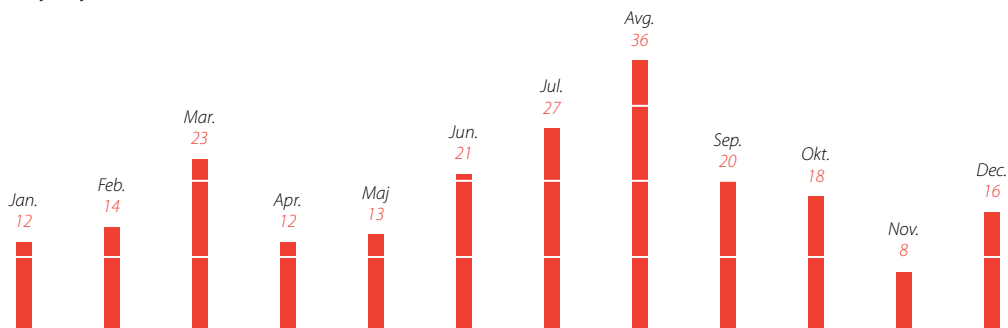

V zadnjem desetletju smo opravili 220 intervencij. To je 59 (oz. 36,6 %) več kot v desetletju prej (1997–2006). Razlog takega porasta intervencij pripisujemo predvsem

povečanemu obisku gora, pa tudi novim športom, ki se odvijajo v gorskem svetu. Povprečno smo opravili 22 intervencij letno, v prejšnjem desetletju pa povprečno 16,1 letno.

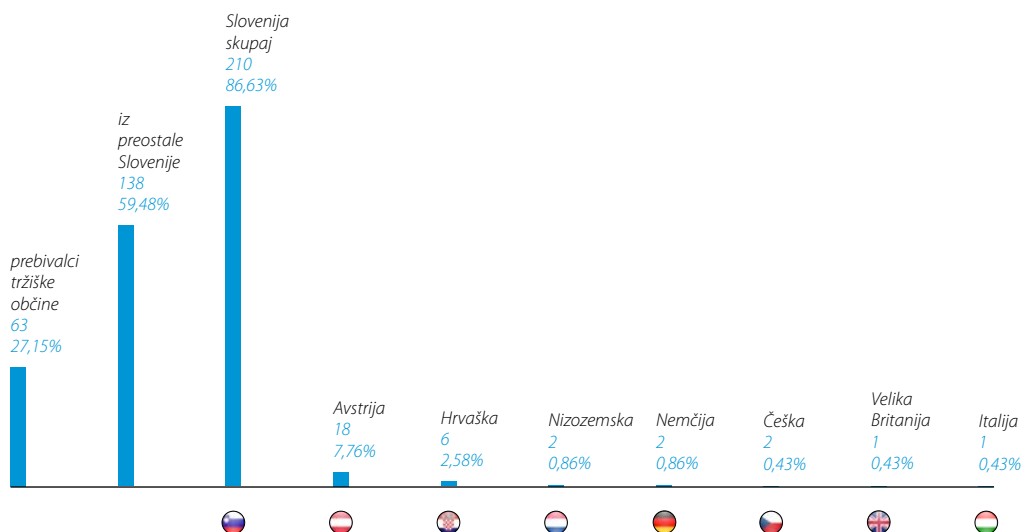
ŠTEVILO INTERVENCIJ PO MESECIH ZA OBDOBJE

Največ intervencij je bilo opravljenih v poletnih mesecih, takrat je tudi obisk gora na splošno največji.

STRUKTURA REŠEVANIH OSEB PO NARODNOSTI/DRŽAVAH

Število reševanih oseb po državah

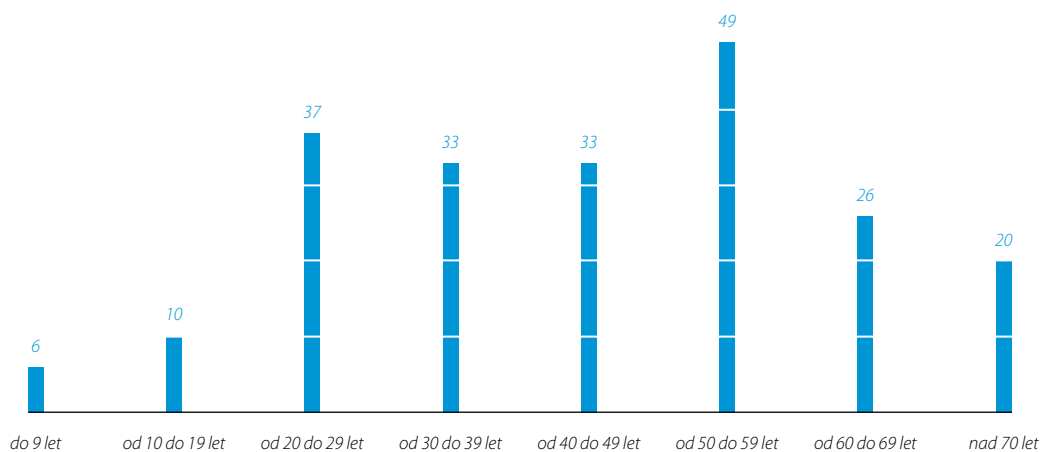
Večina (86,63 %) oseb, ki smo jim pomagali na intervencijah, je Slovencev. Od tega je bilo približno 1/3 prebivalcev tržiške občine, ostali 2/3 so prebivalci drugih krajev Slovenije.

Bližina meje s sosednjo Avstrijo in njihovi pogosti obiski naših gora so razlog, da so na drugem mestu državljani Avstrije. Ostali si sledijo v zelo majhnem številu.

Tržiško gorsko okolje kljub množici planinskih poti, koč, planšarij in privlačnih vrhov tujcem še vedno ni zanimivejše kot naprimer osrednji del Julijskih Alp. Občina Tržič skupaj s Planinskim društvom Tržič in ostalimi akterji na področju turizma v zadnjih letih vlaga kar precej naporov, da bi v našo občino privabili več turistov, med njimi več obiskovalcev gora iz tujine. S povečanim obiskom tujih gostov se bo najverjetneje spremenila tudi statistika.

Na splošno tujci v naših hribih niso nič slabše opremljeni ali usposobljeni kot Slovenci. V večini so na ture ustrezno pripravljene. V primeru nesreče tudi vedo, kako je potrebno reagirati glede klica na pomoč. Ko smo pomagali tujcem, komunikacija ali izvedba reševanj ni bila nikoli vprašljiva.

STAROSTNA STRUKTURA REŠEVANIH OSEB

VZROKI/RAZLOGI ZA NESREČE IN STOPNJA POŠKODOVANOSTI

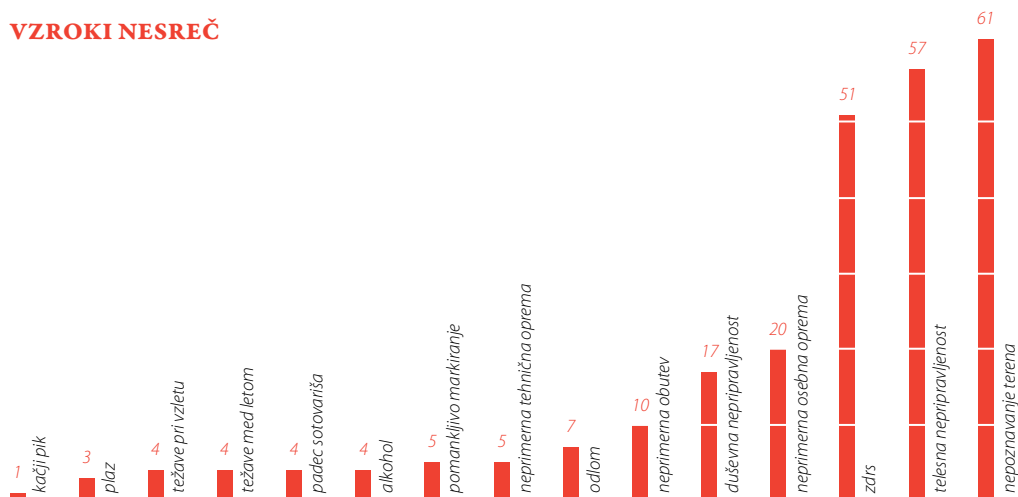
Vzroki	nepoškodovan	mrtev	pogrešan	lažje poškodovan	težje poškodovan	lažje obolel	huje obolel	Skupaj
nepoznavanje terena	36	3	1	10	7	3	1	61
telesna nepripravljenost	21			14	9	7	6	57
zdr		6		19	25	1		51
neprimerna osebna oprema	10	2		1	6	1		20
duševna nepripravljenost	10			1	2	3	1	17
neprimerna obutev	4	1		1	3	1		10
odlom	1			3	3			7
neprimerna tehnična oprema	5							5
pomanjkljivo markiranje	5							5
padec sotovariša	3			1				4
alkohol	2				1	1		4
težave pri vzletu	3			1				4
težave med letom	4							4
plaz	1	2						3
kačji pik							1	1

Nepoznavanje terena, neustrezna priprava na turo, okoliščine, ki kakorkoli presenetijo obiskovalce gora (slaba vidljivost, spremenjene vremenske razmere ...), so razlogi za vse več intervencij. Večinoma pa se ta reševanja ne končajo s hudimi posledicami. V večini takih reševanj je največ reševanih celo nepoško-

dovanih ali zgolj lažje poškodovanih. Pomoč pa so vseeno potrebovali.

Zdrs je med najpogostejšimi vzroki za nesreče v gorah. Statistični podatki kažejo, da zdrs vedno sledijo poškodbe. V tem obdobju je bil kar v 6 primerih zdrs celo razlog za smrtne poškodbe.

VZROKI NESREČ

NESREČE PO DEJAVNOSTIH

Dejavnost	Število ponesrečenih
planinstvo – hoja po poti	125
planinstvo – brezpotje	24
drugo	20
letenje z zmajem, balonom ali padalom	19
plezanje	18
druge športne in rekreacijske aktivnosti	14
turno smučanje	8
delo	3
gorsko kolesarjenje	1

MESTO POŠKODBE REŠEVANIH OSEB

Mesto poškodbe	Število poškodb
spodnje okončine	77
glava	33
zgornje okončine	25
hrbtenica	19
odrgnine	13
prsni koš	13
vrat	7
trebuh	6
podhladitev	6
srčna kap	4
politravma	4
možganska kap	3
medenica	3
samomor	2

NAČIN OSKRBE REŠEVANIH OSEB

Način oskrbe	Število oskrbljenih
imobilizacija	94
drugo	76
obveza	28
kompresijska obveza	4
masaža srca	3
umetno dihanje	3

TRANSPORT REŠEVANIH – UPORABLJENA TRANSPORTNA SREDSTVA IN OPREMA

Transportno sredstvo/oprema	Število
terensko vozilo	113
helikopter SV ali LPE	81
vakuumska blazina	42
reševalna vreča	39
UT2000	37
zajemalna nosila	28
vozilo zdravstvene službe	28
gramingerjev sedež/trikotni	21
TSL nosila	19
reševalni pas	5
marinerjeva nosila	4
akia čoln	4
motorne sani	3
improvizirano sredstvo	2
drugo zračno plovilo	2
gondola/žičnica	2
navadna nosila	2
gasilsko vozilo	1

S terenskimi vozili GRS Tržič smo samo za potrebe reševanj v zadnjih desetih letih opravili 6263 km.

Člani GRS Tržič se glede na dosegljivost in aktiviranje poskušajo udeležiti čim več intervencij. Včasih sklic večjega števila reševalcev glede na okoliščine (manjša posredovanja) ni potreben, zato jih vodja

reševanja aktivira le toliko, kot jih potrebuje. Seveda pa smo pogosto poklicani v čim večjem številu, posebno takrat, ko je potrebno veliko opreme in gre za zahtevna reševanja.

Vse navedene intervencije so bile opravljene na področju, ki ga teritorialno pokriva Društvo GRS Tržič. Posamezni reševalci, predvsem reševalci letalci, reševalci zdravniki in vodniki lavinskih psov, pogosto sodelujejo tudi na intervencijah izven tržiške občine, drugje po Sloveniji. Na vseh 220 intervencijah je sodelovalo skupaj 1941 reševalcev.

SODELOVANJE GORSKIH REŠEVALCEV IZ DRUGIH DRUŠTEV IN POSTAJ GRS

Na intervencijah v tržiški občini so v zadnjih desetih letih sodelovali tudi nekateri reševalci z vseh ostalih 16 postaj ali društev GRS. Največkrat so bili to specialisti (reševalci letalci in zdravniki), pri obsežnejših akcijah (snežni plazovi) in akcijah na "mejnih" terenih pa tudi ostali reševalci, predvsem s sosednjih postaj (Radovljica, Kranj, Jezersko).

Društvo/postaja GRS	Število reševalcev, ki so sodelovali na intervencijah GRS Tržič
GRS TRŽIČ	1724
GRS RADOVLJICA	76
GRS KRANJ	50
GRS KRANJSKA GORA	21
GRS BOHINJ	10
GRS TOLMIN	9
GRS RATEČE	8
GRS KAMNIK	7
GRS KOROŠKE	7
GRS LJUBLJANA	7
GRS JESENICE	6
GRS JEZERSKO	6
GRS BOVEC	3
GRS ŠKOFJA LOKA	3
GRS CELJE	2
GRS MOJSTRANA	1
GRS MARIBOR	1

KJE SMO POSREDOVALI

Št.	Območje posredovanja	Število posredovanj
1	Storžič	29
2	Zelenica	28
3	Kriška gora	26
4	Gozd	12
5	Begunjščica	11
6	Kofce	11
7	Ljubelj	8
8	Prevala	8
9	Dovžanova soteska, Jelendol	7
10	Košuta – Košutnikov turn	7
11	Korošica	6
12	Dobrča	6
13	Bistriška planina	6
14	Košuta – Veliki vrh	5
15	Kamnek	4
16	Podljubelj	4
17	Tržič – Senično	3
18	Mala Poljana	3
19	Šija	3
20	Tržič – Zvirče	2
21	Suho ruševje	2
22	Javornik	2
23	Dolina	2
24	Tržič – Brezje pri Tržiču	2
25	Tolsti vrh	2
26	Tržič – Loka pri Tržiču	2
27	Kal	2
28	Košuta – Ostrv, Macesje	2
29	Kramarca – Rjava peč	2
30	Košuta – Kladio	2
31	Potarje	2
32	Tegoška planina	2
33	Tržič – Kovor	1
34	Tržič	1
35	Košuta – Tegoška gora	1
36	Jelendol	1
37	Košuta – Škrbina	1
38	Lom pod Storžičem	1

Včasih je težko opisati točno lokacijo nesreče ali posredovanja, a vseeno jo moramo nekako umestiti v prostor, kamor spada. Zaradi tega se moramo v nekaterih primerih odločiti, katera posredovanja združiti na neko območje, druga pa pustiti samostojno. Menim, da tabela dovolj podrobno pojasnjuje lokacije posredovanj.

Podatki o območju posredovanja nam kažejo, da se največ nesreč še vedno zgodi v gorskem okolju. Pri tem so na vrhu tabele Storžič, Zelenica in Kriška gora. Zanimivo je dejstvo, da so posredovanja raztresena po celotnem območju, ki ga pokriva GRS Tržič.

ČLANSTVO V GRS TRŽIČ V LETIH OD 2007 DO VKLJUČNO 2016

Primož Štamcar in Matija Perko

AKTIVNO MOŠTVO

SLAVKO FRANTAR

Reševalec

Rojen leta 1955, v GRS deluje od leta 1974, izpit za reševalca je opravil leta 1978.

ELEMIR ZRIM

Reševalec

Rojen leta 1957, v GRS deluje od leta 1975, izpit za reševalca je opravil leta 1980.

MATIJA PERKO

Reševalec

Rojen leta 1957, v GRS deluje od leta 1979, izpit za reševalca je opravil leta 1984.

IZTOK TOMAZIN

Zdravnik, reševalec letalec

Rojen leta 1960, v GRS deluje od leta 1977, izpit za reševalca je opravil leta 1986.

MATJAŽ KOS

Reševalec

Rojen leta 1960, v GRS deluje od leta 1981, izpit za reševalca je opravil leta 1984.

ROBERT KRALJ

Inštruktor, reševalec letalec, inštruktor letalskega reševanja

Rojen leta 1965, v GRS deluje od leta 1988, izpit za reševalca je opravil leta 1990.

ROBERT VIDIC

Reševalec

Rojen leta 1966, v GRS deluje od leta 2008, izpit za reševalca je opravil leta 2012.

JANEZ PRIMOŽIČ

Inštruktor, reševalec letalec

Rojen leta 1967, v GRS deluje od leta 1988, izpit za reševalca je opravil leta 1990.

MILAN MEGLIČ

Inštruktor

Rojen leta 1968, v GRS deluje od leta 1995, izpit za reševalca je opravil leta 1998.

PRIMOŽ ROŽIČ

Reševalec

Rojen leta 1971, v GRS deluje od leta 2000, izpit za reševalca je opravil leta 2004.

SLAVKO ROŽIČ

Inštruktor

Rojen leta 1972, v GRS deluje od leta 1990, izpit za reševalca je opravil leta 1995.

ALJAŽ ANDERLE

Reševalec

Rojen leta 1973, v GRS deluje od leta 1992, izpit za reševalca je opravil leta 1997.

AKTIVNO MOŠTVO

KLEMEN PREMRL

Reševalec

Rojen leta 1973, v GRS deluje od leta 2008, izpit za reševalca je opravil leta 2011.

KLEMEN BELHAR

Reševalec

Rojen leta 1973, v GRS deluje od leta 2004, izpit za reševalca je opravil leta 2012.

DEJAN JEKOVEC

Reševalec

Rojen leta 1974, v GRS deluje od leta 1999, izpit za reševalca je opravil leta 2002.

ROBERT TERNIK

Pripravnik

Rojen leta 1974, v GRS deluje od leta 2016.

MIHA LOVRENČAK

Reševalec

Rojen leta 1974, v GRS deluje od leta 2006, izpit za reševalca je opravil leta 2010.

ANDREJA JAGODIC

Reševalka

Rojena leta 1975, v GRS deluje od leta 2005, izpit za reševalko je opravila leta 2008.

DOMEN BOLE

Reševalec

Rojen leta 1975, v GRS deluje od leta 2008, izpit za reševalca je opravil leta 2013.

BLAŽ BELHAR

Reševalec, predsednik

Rojen leta 1975, v GRS deluje od leta 2011, izpit za reševalca je opravil leta 2013.

PRIMOŽ ŠTAMCAR

Inštruktor

Rojen leta 1977, v GRS deluje od leta 2000, izpit za reševalca je opravil leta 2004.

DUŠKO HRNČIČ

Reševalec

Rojen leta 1977, v GRS deluje od leta 2008, izpit za reševalca je opravil leta 2012.

SAŠO ROŽIČ

Inštruktor

Rojen leta 1977, v GRS deluje od leta 2004, izpit za reševalca je opravil leta 2007.

MARTINA ŠTAMCAR

Reševalka

Rojena leta 1978, v GRS deluje od leta 1998, izpit za reševalko je opravila leta 2002.

AKTIVNO MOŠTVO

MARTIN BELHAR

Reševalec

Rojen leta 1979, v GRS deluje od leta 2001, izpit za reševalca je opravil leta 2005.

JOŽA GODNOV

Reševalec

Rojen leta 1979, v GRS deluje od leta 2012, izpit za reševalca je opravil leta 2016.

TOMAŽ GOSLAR

Zdravnik, pripravnik

Rojen leta 1979, v GRS deluje od leta 2016.

SAMO OPALK

Reševalec

Rojen leta 1980, v GRS deluje od leta 2008, izpit za reševalca je opravil leta 2012.

MATEJ SMRKOLJ

Reševalec

Rojen leta 1984, v GRS deluje od leta 2004, izpit za reševalca je opravil leta 2007.

MATEJ ŠTULAR

Reševalec

Rojen leta 1984, v GRS deluje od leta 2013, izpit za reševalca je opravil v začetku leta 2017.

GREGA BAHUN

Reševalec

Rojen leta 1984, v GRS deluje od leta 2009, izpit za reševalca je opravil leta 2013.

NEJC KLEMENČIČ

Reševalec

Rojen leta 1993, v GRS deluje od leta 2014, izpit za reševalca je opravil leta 2016.

MIRAN TIŠLER

*Pridružen član,
vodnik lavinskega psa*

Rojen leta 1956, v GRS deluje od leta 1999.

V DRUŠTVO GRS TRŽIČ SO SE JANUARJA 2017 VKLJUČILI NOVI TEČAJNIKI:

MATIC MOHORČ

Rojen leta 1989.

JAKA SLAPAR

Rojen leta 1992.

BENJAMIN VIDMAR

Rojen leta 1989.

KLEMEN IVNIK

Rojen leta 1994.

JERNEJ KUCHAR

Rojen leta 1990.

MATIC ZAVRL

Rojen leta 1991.

ZASLUŽNI ČLANI

JANKO KRMELJ

Rojen leta 1926, član GRS od leta 1958.

ANTON KRALJ

Rojen leta 1938, član GRS od leta 1955.

FRANCI KAVČIČ

Rojen leta 1942, član GRS od leta 1960.

JOŽE ROŽIČ

Rojen leta 1943, član GRS od leta 1964.

LUDVIK ROŽIČ

Rojen leta 1946, član GRS od leta 1964.

NADISLAV ROŽIČ

Rojen leta 1947, član GRS od leta 1964.

JANEZ LONČAR

Rojen leta 1948, član GRS od leta 1969.

DUŠAN SREČNIK

Rojen leta 1949, član GRS od leta 1969.

JANEZ GROHAR

Rojen leta 1950, član GRS od leta 1972.

STANE SOVA

Rojen leta 1951, član GRS od leta 1980.

JANEZ ROŽIČ

Rojen leta 1953, član GRS od leta 1972.

PETER ROŽIČ

Rojen leta 1954, član GRS od leta 1972.

ZASLUŽNI ČLANI

VILI VOGELNIK

Rojen leta 1956, član GRS od leta 1975.

TIT, 5 let in pol: "Gorski reševalec vzame štrik pa s svojimi mišicami zaveže planinca, ka je padu, pa ga reši."

OSTALI ČLANI

ŠTEFAN MOČNIK

Rojen leta 1940, član GRS od leta 1987.

JANEZ KAVAR

Rojen leta 1950, član GRS od leta 1983.

BOJAN ŽOHAR

Rojen leta 1961, član GRS od leta 2000.

MATJAŽ FLEŽAR

Zdravnik, reševalec

Rojen leta 1963, član GRS od leta 1999.

ANDA PERDAN

Rojena leta 1952, članica GRS od leta 1987.

IGOR ZALOKAR

Pilot, reševalec

Rojen leta 1962, član GRS od leta 1999.

PRESTOPIL V DRUGO DRUŠTVO GRS

PRIMOŽ HOSTNIK

Reševalec

Rojen leta 1982, član GRS od leta 2001. Izpit za reševalca je opravil leta 2005. Zaradi selitve je leta 2011 prestopil v Društvo GRS Kamnik.

IZSTOPILI IZ GRS TRŽIČ

KATJA ŠTERN

Zdravnica, pripravnica

Rojena leta 1984, v Društvu GRS Tržič je delovala od leta 2012 do leta 2015, ko je izstopila iz GRS.

BOJAN KOS

Pripravnik

Rojen leta 1982, v Društvu GRS Tržič je deloval od leta 2009 do leta 2012, ko je izstopil iz GRS.

LUKA ZAJC

Reševalec

Rojen leta 1978, član GRS od leta 2001, izpit za reševalca je opravil leta 2005. Zaradi selitve je izstopil iz Društva GRS Tržič.

UMRLI ČLANI V ZADNJEM DESETLETJU

MILAN KUTIN

Rojen leta 1928, član GRS od leta 1958. Umrli je leta 2014.

ALOJZ BERGANT

Rojen leta 1935, član GRS od leta 1955. Umrli je leta 2009.

JANKO MEGLIČ

Rojen leta 1965, član GRS od leta 1992. Leta 2012 se je smrtno ponesrečil na Storžiču.

JOŽA JANUŠ

Rojen leta 1930, član GRS od leta 1949. Umrli je leta 2007.

JANKO JERMAN

Rojen leta 1948, član GRS od leta 1969. Umrli je leta 2009.

FRANC PRIMOŽIČ

Rojen leta 1930, član GRS od leta 1949. Umrli je leta 2013.

FILIP BENCE

Rojen leta 1950, član GRS od leta 1972. Leta 2009 se je smrtno ponesrečil na Storžiču.

VINKO ŠVAB

Rojen leta 1933, član GRS od leta 1960. Umrli je leta 2007.

VODENJE GRS TRŽIČ OD USTANOVITVE LETA 1937

<i>Načelniki oziroma predsedniki</i>	<i>Od leta</i>	<i>Do leta</i>	<i>Skupaj</i>
AVGUST PRIMOŽIČ , roj. 1909	1937	1938	2 leti
DANILO CINGERLI , roj. 1904	1939	1941	3 leta
NADISLAV SALBERGER , roj. 1912	1946	1947	2 leti
MARJAN PERKO , roj. 1926	1948		1 leto
NADISLAV SALBERGER , roj. 1912	1949	1951	3 leta
ALOJZ ZALETEL , roj. 1929	1952		1 leto
NADISLAV SALBERGER , roj. 1912	1953	1961	9 let
MARJAN SALBERGER , roj. 1929	1962	1978	17 let
ANTON KRALJ , roj. 1938	1979	1997	19 let
MATIJA PERKO , roj. 1957	1998	2005	8 let
SLAVKO ROŽIČ , roj. 1972	2006	2013	8 let
BLAŽ BELHAR , roj. 1975	2014		

Kot je razvidno iz tabele, je bilo delovanje organov GRS Tržič med 2. svetovno vojno moteno, saj so bili reševalci razkropljeni v vojni vihri, delovanje društev pa je bilo prepovedano. A že takoj leta 1946 so se ponovno organizirali.

pravilih društva smo opredelili tudi to, da je posameznik lahko predsednik društva največ dva mandata po štiri leta. Kasneje lahko posameznik spet kandidira za predsednika društva.

Delovanje Postaje GRS Tržič je potekalo pod okriljem Planinskega društva Tržič. Leta 2006 se je Postaja GRS Tržič sporazumno odcepila od matičnega društva in ustanovila svoje Društvo GRS Tržič. Odcepitev je potekala brez zapletov, saj smo se nanjo dobro pripravili. Zahvala za to gre tudi tedanjemu vodstvu Planinskega društva Tržič. Sodelovanje s Planinskim društvom Tržič tudi danes poteka vzorno, saj si med seboj pomagamo in sodelujemo pri delu.

Po novih pravilih društva imamo sedaj predsednika društva in ne več načelnika. V

Literatura in viri:

- fotografije, Vili Vogeltnik
- arhiv GRS Tržič

VAJA DELA MOJSTRA, ČE MOJSTER DELA VAJO

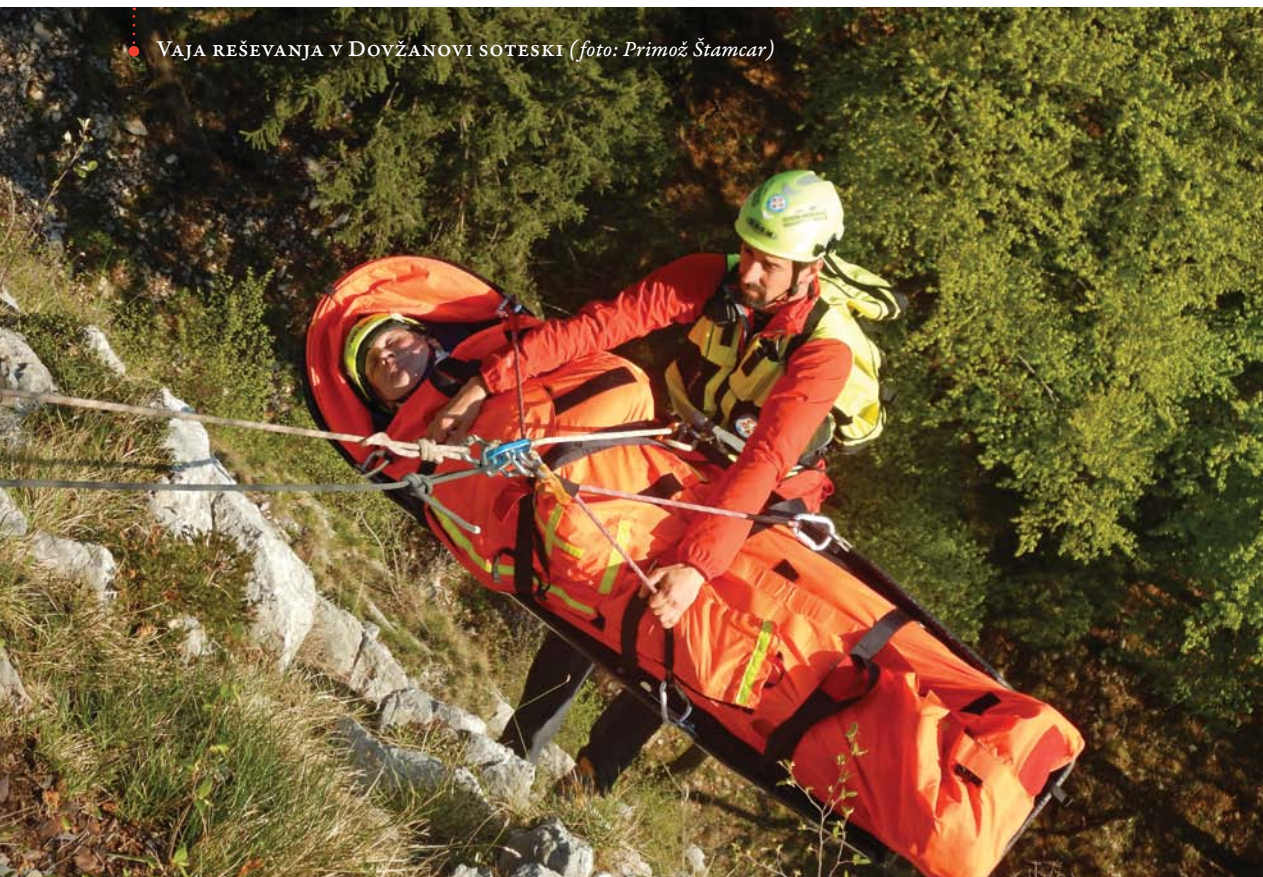
Janez Primožič

Za kakovostno reševanje v gorah je potrebno zanesljivo moštvo, vrhunška oprema in velika mera znanja in izkušenj. Slednje si pridobivamo na dolgi rok in v različni meri za vsakega posebej. Za znanjem v Gorski reševalni zvezi Slovenije (GRZS) pa stoji dobro organiziran sistem. Za vsako področje gorskoreševalnega dela skrbi posamezna komisija, ki v skladu z Upravo za zaščito in reševanje s svojimi predpisi ureja tudi izobraževanja in obnavljanja znanja in spretnosti.

V Društvu GRS Tržič (DGRS Tržič) se močno zavedamo pomena znanja za kakovostno,

učinkovito in varno reševanje ponesrečenih in obolelih v gorah. Imamo vpeljan dober izobraževalni proces za nove člane kot tudi za obnavljanje znanja reševalne tehnike za vse aktivne člane društva. Vse seveda v skladu z zahtevami GRZS. Trenutno v GRS Tržič aktivno sodelujemo inštruktorji iz reševalne tehnike, v gorah: Milan Meglič, Sašo Rožič, Slavko Rožič, Primož Štamcar, Robert Kralj in Janez Primožič. Vsi smo aktivno vključeni v izobraževalni proces GRS Tržič. Izobraževanja so ločena na zimski in letni del v skladu z letnim načrtom izobraževanj in usposabljanj. Prav tako imamo redna letna usposabljanja za vse člane društva, dodatno pa posebej usposabljam nove

VAJA REŠEVANJA V DOVŽANOVİ SOTESKI (foto: Primož Štamcar)

USKLAJEVALNI SEMINAR ZA NOVE GORSKE REŠEVALCE LETA 2016 V VRATIH (foto: Brane Žorž)

člane, da jih pripravimo na izpit za gorskega reševalca.

Inštruktorji Sašo Rožič, Slavko Rožič, Primož Štamcar in Janez Primožič smo vključeni v sedanji sestavi izpitne komisije pri Komisiji za reševalno tehniko (KRT) pri GRZS in smo vsakoletno aktivno vključeni v preverjanje znanja bodočih reševalcev in bodočih inštruktorjev.

Poleg tega pa s svojim znanjem in izkušnjami sodelujemo tudi s KRT pri sprejemanju novih reševalnih tehnik in reševalne opreme. Aktivno sodelujemo pri oblikovanju elektronskega učbenika, ki je zaživel v letu 2016 in je vsem članom dostopen preko spleta.

Za delo na področju letalskega reševanja je odgovorna Komisija za letalsko reševanje, katere dolgoletni član je tudi Robert Kralj. S svojim znanjem, izkušnjami in poklicno usmeritvijo sodi med vodilne strokovnjake komisije. Prisoten je na vseh usposabljanjih, povezanih z letalskim reševanjem znotraj GRZS in tudi na mednarodnem nivoju.

Poleg tehničnega znanja je za vsakega gorskega reševalca pomembno tudi znanje nudenja prve pomoči in nujne medicinske pomoči. V Trzinu za to skrbimo dr. Iztok Tomazin, dr. Tomaž Goslar in Janez Primožič. Vsi bodoči člani morajo opraviti 80-urni tečaj iz prve pomoči in nujne medicinske pomoči, ki ga organizira Komisija za medicino pri GRZS. Prav tako morajo vsi gorski reševalci vsaka tri leta opraviti tudi periodična preverjanja znanja prve pomoči.

Ena od oblik stalnega usposabljanja iz prve pomoči je tudi vsakoletno izobraževalno tekmovanje ekip GRS iz prve pomoči, ki ga že nekaj let vodim in se odvija na področju Učnega centra GRZS na Virnikovi planini. Tekmovanje se odvija v naravnem okolju v obliki namišljenih intervencij, ki so zelo približane resničnim situacijam. Zaradi odličnih scenarijev, resnično življenjskih markirantov in divjega okolja se reševalci z veseljem udeležujejo tekmovanja in se pri tem vedno še kaj novega naučijo.

V zadnjem obdobju se poleg novosti na

TEKMOVANJE EKIP GRS IZ PRVE POMOČI NA VIRNIKOVI PLANINI (foto: Janez Primožič)

področju reševalnih tehnik in nujne medicinske pomoči kažejo tudi novosti na področju orientacije in satelitske navigacije. S pomočjo modernih tehnologij, 3D kartografije in informacijske infrastrukture se uvajajo korenite spremembe na področju iskalnih akcij v gorah in reševanja zasutih v snežnih plazovih.

Imamo možnost sodelovanja na izobraževanjih za vodenje intervencij, ki je v zadnjem času zelo pomemben dejavnik pri reševalnem delu, še posebej na področju sodelovanja z drugimi službami.

Vse pogosteje se pojavlja uporaba helikopterja tudi za prevoz moštva v bližino mesta nesreče, kar nam občutno skrajša čas, ki bi ga potrebovali v primeru klasičnega reševanja. Vse te novosti nas vodijo v multidisciplinarno sodelovanje z

različnimi službami za zaščito in reševanje. Tukaj mislim predvsem na službo nujne medicinske pomoči, Policijo Slovenije, Slovensko vojsko, kinologe, gasilce in potapljače.

Zaradi boljšega sodelovanja z drugimi službami smo v GRS Tržič organizirali več skupnih reševalnih vaj z drugimi službami. Na teh vajah pridobljene izkušnje so dragocene za delo in izobraževanje v naprej.

Menim, da inštruktorji GRS nismo več samo učitelji novih reševalnih tehnik, temveč vse bolj postajamo organizatorji, vodje in nadzorniki kompleksnih reševanj in izobraževanj. Vse skupaj z namenom kakovostnega in varnega reševanja v gorah.

DELO VODNIKOV LAVINSKIH PSOV V GRS TRŽIČ

Matija Perko

Pes je bil že v davni zgodovini človekov prijatelj. Med njima je vedno veljalo medsebojno zaupanje. Kmalu so ljudje ugotovili, da ima pes veliko različnih sposobnosti, s katerimi lahko pomaga človeku. Predvsem so bili to njegova sposobnost vohanja in instinkti. Že okoli leta 1700 so pse pasme bernardinec uporabljali švicarski menihi na prelazu St. Bernard, kjer so z njimi iskali in reševali onemogle popotnike. Od takrat tudi znameniti sodček z "okrepčilom" pod vratom bernardinca.

Reševanje z lavinskimi psi se je v Sloveniji začelo kmalu po drugi svetovni vojni. Poleg GRS je na tem področju delala tudi Kinološka zveza. A je leta 1955 med njima prišlo do ostrih trenj zaradi različnih pogledov na način dela, predvsem pa zaradi mešanja interesov obeh organizacij. Tako GRZS za svoje potrebe načrtuje in vodi usposabljanja za vodnike lavinskih psov, v zadnjem obdobju pa tudi za iskanje pogrešanih oseb. Kljub nesoglasjem med kinologi in reševalci veliko posameznikov deluje v obeh organizacijah.

LAVINCI Z LEVE: BLAŽ BELHAR, MATJAŽ KOS, DUŠKO HRNČIČ IN MIRAN TIŠLER
(foto: Vili Vogeltnik)

Temelj in osnova gorske reševalne službe je gorsko reševanje. Torej mora vsak posameznik najprej postati gorski reševalec, šele nato pridejo na vrsto posamezne specialnosti, med katere v GRS sodi tudi vodnik lavinskega psa. Tržičan Marjan Perko je bil brez dvoma eden prvih vodnikov lavinskega psa v Sloveniji in tedanji Jugoslaviji. Bil je alpinist in gorski reševalec. S psom Rigom je leta 1952 v Innsbrucku opravil izpit za vodnika lavinskega psa (ta izpit je takrat opravil tudi Dušan Škerlep s svojim psom). Svoje izkušnje in znanje je Marjan potem prenašal na nove vodnike, saj je bil prvi tovrstni tečaj v Sloveniji organiziran v marcu leta 1952 v Tamarju, kjer je Marjan kot pobudnik tečaja dejavno sodeloval. Naslednje leto, 1953 je bil organiziran tečaj za vodnike lavinskih psov pod Storžičem. Vodila sta ga Marjan Perko in Joža Čop.

Vrsto let smo tržiški gorski reševalci imeli svoje vodnike lavinskih psov, saj so plazovi in nesreče okoli Tržiča narekovali, da je to potrebno. Janez Kavar (nekoč tudi vodnik lavinskega psa) je pred desetimi leti zapisal: "Marjanu z Rigom smo v kasnejših letih na tržiški postaji GRS sledili še Alojz Bergant s Kalo, Marjan Salberger z Lesijem, Stojan Herak z Zinom, Stanko Sova z Arasom in Kimom, Janez Kavar z Iborjem in Vili Vogeltnik s Kanom in Asom. Mnoga leta so kot vodniki lavinskih psov na tržiški postaji sodelovali tudi policisti. Prvi je bil policist Anton Majcen, za njim Alojz Merčun z Atlasom in nato policist Matjaž Kos z Baskom." Janez tudi navaja, da se je Matjaž postaji kasneje pridružil tudi kot gorski reševalec. S tržiško postajo GRS pri reševanjih v snežnih plazovih sodeluje tudi kinolog Miran Tišler s psičko Živo in psom Mikijem (70 let gorske reševalne službe v Tržiču: Lavinci, Janez Kavar (str. 57).

V obdobju zadnjih desetih let pa v GRS Tržič kot lavinci delujejo reševalca Matjaž Kos in Duško

Hrnčič ter pridruženi član Miran Tišler, ki z nami sodeluje že od leta 1999. Z usposabljanjem za delo vodnika lavinskega psa pa je v letu 2016 pričel tudi predsednik Društva GRS Tržič Blaž Belhar s psom Kijem.

Naša vodnika lavinskih psov Duško in Miran sta aktivna tudi kot vodnika reševalnega psa v okviru Kinološke zveze Slovenije, včasih pri tem delu pomaga tudi Matjaž, medtem ko je Blaž zaenkrat dejaven le za plazove. Od 2010 se tudi v GRS opravljajo letne preizkušnje vodnikov in psov za iskanje pogrešanih oseb, saj GRS zelo dejavno sodeluje tudi pri tem. Pri iskanju v gorskem svetu pa ima GRS še posebej pomembno vlogo.

Vsako usposabljanje s psom je potrebno nenehno nadgrajevati in potrjevati usposobljenost, tako vodnika kot tudi psa. Med strokovnjake na tem področju sodi tudi Miran Tišler, ki je inštruktor za usposabljanja vodnikov lavinskih in reševalnih psov. Ta status ima tako na Kinološki zvezi kot tudi v GRS.

V Društvu GRS Tržič redno skrbimo, da imamo v vseh letih nekaj vodnikov lavinskih psov, ki so hkrati usposobljeni tudi za iskanje pogrešanih oseb. Pri preventivnem delu z mladimi so naši vodniki lavinskih psov redno sodelovali s prikazi iskanja s psom.

Oznake izpitov LA, LB, LC pomenijo usposobljenost za reševanje iz plazov, druge oznake pa letne preizkušnje za iskanje pogrešanih oseb v letnih in zimskih razmerah.

• **MATJAŽ S ŠILO** (foto: Vili Vogelnik)

MATJAŽ KOS je bil najprej vodnik policijskega psa, ko se je kot miličnik vključil v delo GRS Tržič. Kmalu je opravil tudi izpit za vodnika lavinskega psa. V začetku je delal s policijskim psom Baskom, v zadnjih desetih letih pa z lastno nemško ovčarko Šilo. Z njo je iskal tudi planinca, ki ga je leta 2010 na Zelenici zasul plaz. Žal planincu nismo mogli več pomagati, saj je bil močno poškodovan in dolgo pod plazom. Pri iskanju pogrešanih oseb je Matjaž s Šilo večkrat sodeloval (Krpin, Zelenica, Bovec, Hušica, Bohinj, Storžič, Kamniška Bistrica, Tamar, Pokljuka ...).

Nemška ovčarka Šila, opravljeni izpiti:

- 17. 3. 2007, LA (1) Jezersko
- 29. 3. 2008, LB (2) Okrešelj
- 28. 3. 2009, LC (3) Ljubelj

Letne preizkušnje:

- 13. 3. 2010, Smokuški plaz (Z)
- 28. 1. 2011, Vršič (Z)
- 4. 6. 2011, Jezersko (L)
- 28. 1. 2012, Vršič (Z)
- 9. 6. 2012, Rateče (L)
- 26. 1. 2013, Vršič (Z)
- 21. 9. 2013, Završnica (L)
- 30. 1. 2014, Vršič (Z)
- 7. 6. 2014, Velika planina (L)
- 21.–24. 5. 2015, Virnikova planina (L)
- 6. 6. 2015, Idrija (L)

• **DUŠKO Z EBO** (foto: Vili Vogelnik)

DUŠKO HRNČIČ je vodnik lavinskega psa od leta 2008, ko se je vključil tudi v GRS Tržič. Najprej je delal z zlato prinašalko Riko, ki je bila aktivna od leta 2008 do 2011. V prvih letih dela v GRS je opravil tudi izpit za gorskega reševalca. Od leta 2012 pa deluje z zlato prinašalko Ebo. Tudi Duško je s psico Riko aktivno sodeloval pri iskanju v omenjenem plazu na Zelenici. Dvakrat je bil s psico v pripravljenosti, ko so plazovi na Voglu in na Krvavcu pod seboj pokopali planince. Pri iskanju pogrešanih oseb je večkrat aktivno pomagal (Radovljica, Bohinj, Košuta, Idrija, Kranjska Gora, Menina planina, Velika planina, Jesenice ...).

Zlata prinašalka Rika, opravljeni izpiti:

- 29. 3. 2009, LA (1) Zelenica
- 29. 3. 2010, LB (2) Zelenica
- 30. 1. 2011, LC (3) Vršič

Letne preizkušnje:

- 5. 6. 2011, Jezersko (IPO2)

Zlata prinašalka EBA, opravljeni izpiti:

- 16. 2. 2013, LA (1) Sorica
- 15. 2. 2014, LB (2) Krvavec
- 1. 2. 2015, LC (3) Vršič

Letne preizkušnje:

- 21. 9. 2013, Završnica (IPO2)
- 6. 6. 2015, Idrija (IPO2)
- 22. 5. 2016, Jezersko (IPO2)

• **MIRAN Z REKSOM** (foto: Vili Vogelnik)

MIRAN TIŠLER nedvomno sodi med priznane kinološke strokovnjake. Ker v nekem obdobju v GRS Tržič nismo imeli svojega vodnika lavinskega psa, smo ga povabili k sodelovanju. Tako je leta 1999 postal tako imenovani pridružen član Društva GRS Tržič. V tem obdobju je dokaj redno sodeloval na večini usposabljanj iz reševalne tehnike in prve pomoči v GRS Tržič, izpita za gorskega reševalca pa nikoli ni šel opravljat. Velikokrat je sodeloval pri preventivnem delu z mladino iz tržiških šol pa tudi pri drugih preventivnih aktivnostih GRS Tržič. Večkrat je sodeloval tudi pri reševalnih akcijah GRS Tržič. Kasneje je postal inštruktor za reševalne pse v GRZS. Od takrat redno šola druge vodnike lavinskih in reševalnih psov ter jih ocenjuje pri opravljanju izpitov.

Belgijska ovčarka ARA, opravljeni izpiti:

17. 3. 2007, LA (1) Jezersko

29. 3. 2008, LB (2) Okrešelj

Parson Russell terierka LAJKA:

psička je šele začela z usposabljanjem

• **BLAŽ S KJUJEM** (foto: Vili Vogelnik)

BLAŽ BELHAR je s svojim psom Kjujem začel delati leta 2016. Kju je pasme Parson Russell terier, ki je razmeroma majhen pes, a primeren za reševanje in ga uporablja vedno več vodnikov reševalnih psov. Blaž je v zadnjem letu s Kjujem opravil prvi izpit.

Parson Russell terier KJU, opravljeni izpiti:

12. 3. 2016, L3 Vršč

Literatura in viri:

- Perko, Matija, ur. 2007. *70 let gorske reševalne službe v Tržiču: zbornik Društva GRS Tržič: 1997–2007*, Tržič: Društvo GRS Tržič, Lavinci, Janez Kavar (str. 57)
- poročilo načelnika AO Tržič pri PD Tržič za leto 1951 (občni zbor PD Tržič)
- podatki iz izkaznic vodnikov lavinskih psov

SKUPNE TURE GRS TRŽIČ V ZADNJIH DESETIH LETIH

Milan Meglič

Poslanstvo gorskih reševalcev je nedvomno tesno povezano z gorami. Da nekoga sprejmemo medse, se je moral že prej dokazati kot resen gornik – alpinist. Ko postaneš gorski reševalec, pa te poti ni konec. Res se mogoče z leti nekoliko spremeni, vendar pa je fizično pripravljenost potrebno še naprej vzdrževati, da smo kos našemu delu. Velikokrat se člani poleg rednih sestankov videvamo samo na vajah in posredovanjih, tako da druge oblike druženja,

kot so skupne ture in izleti, še kako prav pridejo. Te ponavadi potekajo v veliko bolj sproščenem ozračju, brez obveznosti, odgovornosti in hitenja. Velikokrat so to večdnevne ture, kjer je potem ob večerih več časa za druženje, debate in obujanje spominov.

Pred leti so bili takšni izleti predvsem v poletnem času nekje proti koncu sezone in udeležba je bila kar številčna, saj so z nami odšli tudi nekateri družinski člani, tako da se nas je večkrat zbralo tudi več kot dvajset. Z menjavo generacije in vse bolj natrpanim življenjskim slogom se je udeležba nekoliko zmanjšala, mogoče pa je mlajša generacija izbrala tudi malce prezahtevne cilje za večino članstva. V zadnjih letih se lažje sestavimo pozimi kot pa v času poletnih dopustov, zato je večina tur v zimskem ali pomladanskem času. Veseli me, da so nekateri dogodki postali tradicionalni, kot sta Marčijev spominski turni smuk in pohod Šija–Javornik (pohod v spomin preminulih reševalcev), prej dolga leta imenovan Fulov pohod. Obe turi sta v zimskem času in se opravita s turnimi smučmi. Da je dogodek res zakoreninjen, smo dokazali lani, ko smo se zaradi slabih snežnih razmer s Šije na Javornik podali kar peš.

Ko je postaja začela sodelovati z reševalci iz Mostarja (Bosna) in reševalci iz Kruševca (Srbija), se je zvrstilo tudi precej obiskov obeh postaj. Vedno se nas je namreč zbralo za en kombi, ki je za nekaj dni odrinil k južnim kolegom. Tako smo v zimskem času obiskali Kopaonik in Lupoglav, v poletnem času pa smo bili prisotni na Jastrebačkem maršu v Kruševcu in večkrat na Prenju nad Mostarjem in Konjicem.

MED PLEZANJEM V DOLOMITIH
(foto: Milan Meglič)

NAD DRUGIM SNEŽIŠČEM MED VZPONOM NA ORTLER (foto: Slavko Rožič)

2007

Konec avgusta smo se na tradicionalni izlet odpravili v Dolomite v skupino Pale di San Martino. Utaborili smo se v prijetnem kampu na robu idiličnega mesta. Veliko se je plezalo v stenah nad mestom, nekateri pa so zadovoljstvo našli na planinskih poteh in feratah. Bilo je kot v starih časih, ko smo kot odvezani divjali po stenah. Vreme nam je bilo naklonjeno, tako da so trije dnevi v dobri družbi minili v prijetnem vzdušju.

2008

V tem letu je bila organizirana skupna tura na Ortler (3905 m), nekdanji najvišji vrh avstroogrške monarhije. Udeležba na turi je bila kar številčna, saj so se našim članom pridružili še člani Alpinističnega odseka, tako da je bilo skupaj kar 18 udeležencev. Na vrh so se ob zelo lepem vremenu povzpeli po grebenu Hintergrat, sestopili pa so po normalnem pristopu.

Slavko Rožič je na spletni strani GRS Tržič zapisal: "Odhod iz Tržiča, 29. 8. 2008 v dveh skupinah. Prva skupina je s tečajniki odrinila bolj zgodaj in ob 11h krenila iz Suldna (1850m) proti koči Hintergrat (2665m). Na bližnjem ledeniku smo nato seznanjali tečajnike z značilnostmi ledeniškega sveta in gibanja po njem, ter postopki reševanja padlega v ledeniško razpoko. Popoldne se nam je pri koči pridružila preostala skupina.

V soboto zjutraj smo nekaj pred 5. uro krenili proti vrhu Ortlerja (3905 m) po grebenu Hintergrat. Plezalna tura je postregla s kombiniranim terenom – od melišč preko snežišč do skalnega plezanja po mestoma izpostavljenem grebenu. Zadnje naveze so dosegle vrh okrog 10:30 ure.

Nato je sledil precej dolg sestop po ledeniku, ki mu je sledilo plezanje po izpostavljenem grebenu do kočice Payer, kjer smo se vsi udeleženci spet zbrali in po počitku nadaljevali s sestopom v Sulden,

kamor so zadnji prispeli okrog 16. ure. (sestop še zdaleč ni zgolj sprehod nazaj v dolino saj je med drugim zahteval spuste po vrvi in menjave ledeniške in skalne tehnike)

Vreme in temperature so nam bile zelo naklonjene – ves čas jasno brezvetrje s temperaturami nad ničlo. Na turi nas je bilo 18, od tega 9 članov postaje GRS Tržič.”

2009

V načrtu je bila Bernina, a zaradi slabega vremena in jesenskih poplav je bila tura odpovedana. Za obliž na rano pa smo oktobra skupinsko odšli na Oltar in Dovški križ. Zaradi današnjega tempa življenja včasih preprosto ne gre.

2010

Skupna tura v Lienške Dolomite. Vremenska napoved bolj kilava, zato posledično tudi manjša udeležba. Z avtom se pripelješ skoraj do slikovito postavljene kočice Dolomitenhütte, ki stoji povsem na robu prepadne pečine. Po dolini smo odšli do zatrepa, kjer ob lepem jezeru stoji kočica Karlsbader Hütte.

Naslednji dan smo nekateri plezali smeri, drugi pa ferate. S Čopkom sva se odločila za steno, ki ji domačini pravijo "Matterhorn", saj je iz doline res videti kot manjši brat pravega očaka. Po desnem razu pelje lepa štirica in je lepo opremljena. Nad nama je že bila ena naveza, desno od naju pa še ena, v za stopnjo težji smeri.

Bila sva v tretjem raztežaju, ko sva bila priča hudemu padcu v navezi nad nama. Vodeči plezalec je padel približno 30 m, skoraj na varovališče soplezalca. Splezala sva do njega in pomagala, kar sva lahko. Ko je že čez nekaj minut priletel helikopter iz bližnjega Lienza, sva se umaknila višje, da nisva motila reševanja. Avstrijci so hitro vse opravili na podvesni kljuki

helikopterja, podobno, kot delamo pri nas. Vzpon sva uspešno zaključila, med sestopom proti koči pa naju je že ujela nevihta.

Naslednje jutro je bilo vreme spremenljivo, zato smo se odločili, da se odpravimo v dolino in proti domu.

2011

Po skupni turi na Bernino je Slavko Rožič zapisal: *“Tri leta smo se menili za vzpon po Bianco gratu na Bernino. No, še vedno boljše kot 30 let, kolikor je čakal Oto Pestner na vlak, ki prihaja....*

Tokrat se nas je zbralo sedem članov GRS Tržič in z najetim kombijem smo se v zgodnjem petkovem jutru odpravili proti Švici. Prvi dan smo se povzpeli do kočice Tschierwa, kjer smo prenočili in se pripravili na ključni del vzpona.

V soboto 25.6.2011 zjutraj smo začeli ob 5. uri. Povzpeli smo se do začetka grebena, ki že postreže s plezanjem 2. do 3. stopnje. Kasneje se vzpon nadaljuje po snežni rebri, po kateri ima celotni greben ime - beli raz. Žal se je vreme pokvarilo in zaključni del vzpona po grebenu do vrha je zaznamoval orkanski veter in megla - mestoma je bilo potrebno grebenske odseke premagati po vseh štirih.

Po sedmih urah in malo negotovosti smo ob 12h prišli na italijansko stran do kočice Marco e Rosi. Zgodba za ta dan je bila končana. Naslednji dan pa nas je čakal še zanimiv in rahlo negotov sestop skozi morje megle proti Morterachu oz. gondolski postaji na Diavolezzi.

Preživeli smo zanimiv vikend v Alpah, ki nam je poleg vzpona postregel še z novimi spoznanji, da so Alpe precej resne gore - sploh če jo zagode vreme ... Na poti domov pa smo najhujše že pozabili in že kovali nove načrte. Temu se pravi team building !”

NA PRENJU, PLANINA TISOVICA. Z LEVE: MATIJA PERKO, GOSTITELJ ANES, MATJAŽ KOS, SLAVKO FRANTAR, BOJAN ŽOHAR, MILAN MEGLIČ IN SLAVKO ROŽIČ (foto: arhiv Milan Meglič)

2012

Omenil sem že sodelovanje s kolegi iz Srbije in Bosne. To leto smo kar trikrat odšli proti jugu. Pozimi je bila velika skupina članov na Kopaoniku v krásni zimski idili, poleti pa smo se s kolegi iz Kruševca udeležili presenetljivo dobro obiskanega Jastrebačkega marša in si ogledali njihove prostore, kjer so ravno postavili lepo umetno steno, na kateri tudi vadijo. Jeseni smo sprejeli vabilo reševalcev iz Konjice in z njimi odšli na Prenj, kjer smo plezali v Otišu ob Zeleni Glavi, ki je najvišji vrh pogorja. Vsa srečanja so bila zelo uspešna, bili smo zelo dobro sprejeti in tu gredo vse pohvale našim gostiteljem. Res je, da je vožnja do tja dolga, a smo se vsi vrnili zadovoljni in polni lepih vtisov.

2014

V zadnjih nekaj letih nam uspeva izvesti večdnevno zimsko turnosmučarsko skupno turo. Zaradi bližine se odpravimo predvsem k našim zahodnim in severnim sosedom. Tako smo bili marca v Sekstenskih Dolomitih. Slavko in Blaž sta naročila kičasto vreme, dobre razmere in nam uredila prijetno nastanitev v stari avstroogrski vojašnici (v sedaj lepo obnovljenem hostlu v Toblachu). Takoj po prihodu smo se s smučmi povzpeli na južno pobočje Pfannhorna, od koder se nam je odprl čudovit razgled na Sekstenske Dolomite in Tre Cime, kamor smo nameravali oditi naslednji dan. Popoldan smo preživeli ob odkrivanju skrivnosti bližnjega bifeja ter vestno skrbeli za rehidracijo.

Naslednji dan smo pomotoma zgrešili pravo dolino in po dokaj dolgi naporni turi osvojili zanimiv vrh Schusterplatte. Z vrha smo odsmučali po povsem deviškem pršiču. Naslednji dan smo za cilj izbrali severni ozebnik Monte Cristallo, ki smo ga že večkrat opazovali, ko smo hodili plezat v okolico Cortine. To področje je bilo dobro obiskano, tako da smo se v številčni družbi povzpeli na sedlo. Smučanje je bilo le blede senca prejšnjega dne, saj si le s težavo našel še kak kos pršiča, a je bilo kljub temu pravi užitek. Zadovoljni smo se odpravili proti domu z namenom, da naslednje leto to ponovimo.

Konec marca se je na hitro sestavila ekipa petih članov (Slavko Rožič, Janez Primožič – Brus, Dejan Jekovec, Sašo Rožič in jaz) ter

odrinila proti Ortlerjevi skupini. Za cilj smo izbrali Monte Cevedale (3769 m), izrazit turno-smučarski vrh, saj se pot zložno vzpenja proti vrhu. Zaradi zgodnjega štarta iz Tržiča in "težke" noge smo bili z mojim dobrim starim kombijem po dobrih petih urah že na izhodišču v že poznanem Suldnu.

Po nekaj urah dobre hoje smo že stali na vrhu v čudovitem dnevu. Pogled nam je uhajal proti zahodu na prekrasen vrh Koenig Spitze (Gran Zebrù, 3851 m) z lepo strmo "flanko" prav z vrha. Odločili smo se, da se naslednji dan poskusimo povzpeti še na ta vrh. Odsmučali smo do koč, kjer smo prespali. Zgodaj zjutraj smo odrinili. Najprej se je bilo treba spustiti po strmini na južno stran v drugo dolino, potem pa po ledeniku navzgor. Južno pobočje je bilo

LEPO VREME, DOBRE RAZMERE IN PRIJETNA DRUŽBA. Z LEVE: MARTIN BELHAR, JANEZ PRIMOŽIČ, DEJAN JEKOVEC IN KLARA MEGLIČ (foto: Milan Meglič)

povsem pomrznjeno, višje na gori, kjer smo prestopili na vzhodno pobočje, pa je bilo še suho in bolj prijazno. Do vrha nas je ločila samo še strma "flanka", ki ji kar ni bilo videti konca. Bilo je res strmo, zato smo kar malo gledali, kako bo šlo navzdol. Vrh smo osvojili, smuči pa smo nadeli nekaj deset metrov nižje, ker je bilo takoj z vrha zelo ledeno. Smučanje je bilo prav vratolomno, strmina neizprosna, napake si pa nismo smeli privoščiti. V dolini smo bili vsi veseli in zadovoljni. Res prava tura! Med vožnjo domov nismo mogli mimo pivovarne Forst ob poti. Sledilo je nekaj rund in še nekaj za na pot, kar bi pa lahko bila že druga zgodba ...

2015

Tokrat smo se odpravili v Stubaiske Alpe. Nekaj nas je bilo v teh krajih že poleti na ledeniškem tečaju AO Tržič, tako da smo vedeli, da so to res odlični kraji za turno smuko. Za izhodišče smo izbrali kočo Franz-Senn-Hütte, od koder je nabor tur neomejen. Koča prijazna in kar precej obiskana, še posebej ob ugodnih snežnih razmerah. Namestili smo se na skupnih ležiščih, da smo bili vsi skupaj in je bilo še bolj zabavno. Sledilo je tri dni smučanja v izredno dobrih razmerah in krasnem vremenu. Osvojili smo cel kup lepih tritisočakov (Wildes Hinterbergl, 3288 m; Wilder Turm, 3294 m; Kraulspitze, 3303 m) in z njih odsmučali po prostranem pršiču. Bilo nam je kar malo žal, ko smo se ob lepem vremenu spuščali v dolino. Zadovoljni smo se odpeljali čez prelaz Brenner proti domu.

2016

Sedaj pa so skupne ture že postale tradicionalne. V marcu 2016 smo rezervirali kočo Pederu v zatrepu doline Valle di Marebbe v naravnem parku Fanes. Višje ležeči koči Fanes in Lavarella, ki sta pozimi oskrbovani, sta bili namreč že polno zasedeni. Pred odhodom napoved ni bila najboljša, pa tudi

snežne razmere so bile slabe, saj je bila lanska zima skopa tudi v Dolomitih. Vseeno smo se odločili in odšli v nekoliko manjši zasedbi. Med potjo nas je preganjalo sneženje, zato smo potrebovali nekaj več časa, da smo prišli na cilj.

Tam nas je pričakala prava zima, obilo novozapadlega snega, ki pa še ni odnehal. Po namestitvi smo se odpravili po steptani strmi cesti proti severu h koči Munt de Sennes. Zaradi sneženja je bila vidljivost slaba, zato smo se bolj držali ceste.

Martin, moja hči Klara in jaz smo bili malo spredaj in smo mimo koč odšli še na vrh, ki se je iz megle prikazal v ozadju. Ob spustu z njega smo sprožili kar lep plazič napihanega snega, ki naju je s Klaro celo nekaj metrov ponesel s seboj, tako da smo doumeli, da moramo biti zaradi novega snega zelo previdni. Malo smo se pogreli v koči in nato odsmučali v dolino. Spust po serpentinasti cesti je bil prav vratolomen in se je sprevrgel v pravo dirko. Večer je bil miren, saj smo bili v koči skoraj edini gostje. Večina gostov je namreč zaradi slabe vremenske napovedi odpovedala rezervacije.

Zbudili smo se v kristalno jasno in hladno jutro. Med zajtrkom smo se dogovorili, da gremo po cesti proti koči Fanes, tam pa se bomo odločili, kako naprej. Koče pozimi oskrbujejo z nekakšnimi samohodkami za prevoz ljudi in tovora, tako da spotoma ceste steptajo. Tako smo prišli do koč, od koder se dolina odpre in je res veliko možnosti. Odločili smo se za Zehnerspitze in nadaljevali čez nekakšne pode proti cilju. Z desne strani se nam je odkril lep pogled na Neunerspitze, kjer po monolitnih ploščah poteka znamenita Mesnerjeva smer. Do sedla je sledil še precej strm vzpon, snega pa ni bilo veliko. Ker je bilo v tej smeri dokaj tvegano zaradi plazov, smo raje staknili glave. Pred nami je bila

že ena skupina, zato smo se odločili, da ji sledimo. Kmalu smo bili na sedlu in do vrha nas je ločil samo še oster, strm greben, po katerem je speljana ferata. Nekateri so imeli dovolj, ostali pa smo se povzpeli še na vrh, kjer nas je pričakal res ogromen križ. Trud je bil poplačan, razgled krasen. In ko smo videli, kako so nekateri že smučali v dolino, so nas zasrbele noge in že smo sestopili do smuči. Na pobočju smo v globok pršič narisali vsak svoj podpis, kasneje pa iz doline analizirali, katera "špura" je lepša.

Naslednji dan je bilo vreme zopet slabo, zato smo opravili krajšo turo do sosednje koče Lavarella in se vrnili v dolino. Zaradi slabe vremenske napovedi smo se odločili, da turo

zaključimo dan prej in se odpravimo proti domu. Vožnja se je zavlekla pozno v večer, saj sta nas celo pot spremljala sneg in dež.

V letu 2017 planiramo marca smučati po sledih Ötzijs, poleti obiskati švicarske Alpe nad mestom Saas-Fee in organizirati manjšo odpravo v Karakorum.

V tem prispevku sem opisal le nekaj skupnih tur. Odkar sem član društva, ni minilo leto, da ne bi kam šli. Za zdaj kaže, da bomo tudi v prihodnje našli čas, energijo in negovali tradicijo ter se nekajkrat na leto dobili na kaki lepi turi, "taki, ta pravi, za dušo".

ODPRAVA NA ELBRUS. Z LEVE STOJIMO: SAŠO ROŽIČ, SLAVKO ROŽIČ, MIHA LOVRENČAK, SLAVKO FRANTAR, JANEZ LEVEC, VODNIK VLADIMIR, MATEJA VRHUNC, IZTOK TOMAZIN, Z LEVE KLEČIJO: PRIMOŽ ŠTAMCAR, ANDREJA JAGODIČ, JANKO MEGLIČ, ROBERT KRALJ IN MILAN MEGLIČ (foto: arhiv Primož Štamcar)

PRAZNOVANJE 70-LETNICE GRS TRŽIČ LETA 2007

Ob okroglih obletnicah postaje skušamo organizirati kakšno turo v bolj oddaljene kraje, ki jih drugače težje obiščemo. Tako je bila konec aprila pred desetimi leti organizirana odprava v Kavkaz z namenom osvojiti 5642 m visok Elbrus in ob primernih razmerah smučati z vrha. Na pot se je odpravilo 10 članov GRS Tržič in 2 pridružena člana. Leteli smo z Brnika, preko Moskve v Mineralnye Vody, od tam pa s kombiji v osrčje gorstva. Na gori smo kmalu opravili prve aklimatizacijske vzpone in se nastanili v t.i. sodčkih na višini 3900 m.

Primož Štamcar je o tej odpravi zapisal sledeče: "V soboto 28. aprila se je na vrh povzpел Iztok Tomazin in z vrha tudi smučal do sodčkov. Ostali člani odprave smo ta dan opravili še aklimatizacijski vzpon do višine približno 5000 metrov. Iz Slovenije smo dobili sporočilo z vremensko napovedjo, ki je za naslednji dan napovedovala še dokaj solidno vreme (dopoldne jasno, mrzlo in vetrovno), zatem pa več dnevno poslabšanje z močnim sneženjem. Skupaj z lokalnim vodnikom Vladimirjem smo se odločili za vzpon naslednji dan in tako med 11. in 13. uro vrh Elbrusa dosegli vsi člani odprave: Slavko Rožič (vodja odprave), Milan Meglič, Iztok Tomazin, Sašo Rožič, Primož Štamcar, Janko Meglič, Slavko Frantar, Robert Kralj, Miha Lovrenčak, Andreja Jagodic, ter pridružena Janez Levec in Mateja Vrhunc.

Smuči smo pri vzponu žal pustili pod Paštukovimi skalami (na cca. 4700 m), saj je bila približno 35 stopinjska strmina nad skalami (višine 200-300 metrov) popolnoma ledena; močan veter je spihal sneg, vzpon in predvsem sestop pa je bil na tem delu tudi tehnično najzahtevnejši. Ob našem prihodu pod hrib se je na tem delu smrtno ponesrečil poljski alpinist, dan po našem uspehu na vrhu pa še švicarski gorski vodnik. Nekaj težav zaradi hudega mraza so imeli tudi člani naše odprave.

Po povratku z vrha se je vreme zelo poslabšalo (naslednje dni je močno snežilo, spodaj pa deževalo). Nad vasjo Čeget/Cheget smo opravili še nekaj vzponov in spustov s turnimi smučmi (Čeget Karabaši/Cheget Karabashi, 3461 m)."

Literatura in viri:

- spletna stran GRS Tržič
- arhiv GRS Tržič

ELA, 5 let: "Gorski reševalci so najbolj pogumni človeki, ker upajo na helikopter pa na visoke gore."

UDELEŽBA ČLANOV NA ODPRAVAH V ZADNJIH DESETIH LETIH

Člani društva

2007 Norveška (**Aljaž Anderle, Klemen Premrl**, Urban Golob) v februarju.

2007 Elbrus, Rusija (vodja **Slavko Rožič, Milan Meglič, Iztok Tomazin, Sašo Rožič, Primož Štamcar, Janko Meglič, Slavko Frantar, Robert Kralj, Miha Lovrenčak, Andreja Jagodic** ter Janez Levec in Mateja Vrhunc) v aprilu.

2008 Skalno gorovje, Kanada (**Aljaž Anderle, Klemen Premrl**) v februarju.

2009 Norveška (**Aljaž Anderle**) v februarju.

2009 Škotska (**Aljaž Anderle**) v marcu.

2009 Peru (**Primož Štamcar, Domen Bole, Miha Lovrenčak, Samo Opalk, Sašo Rožič**) v juniju in juliju.

2009 Yala Peak, Langtang, Himalaja, mednarodna odprava (**Iztok Tomazin, Mateja Vrhunc-Tomazin ...**).

2010 Norveška (**Aljaž Anderle**) v februarju.

2011 Toubkal, Maroko (**Milan Meglič, Slavko Rožič**) v marcu.

2011 Lofotski otoki, Norveška (**Aljaž Anderle, Klemen Premrl**) v marcu.

2012 Norveška (**Aljaž Anderle**) v marcu.

2012 Helmcken Falls, Britanska Kolumbija, Kanada (**Klemen Premrl, Tim Emmett**).

2013 Yosemite, Kalifornija (**Nejc Klemenčič, Matic Košir, Neli Košir Pegan, Nace Vreček**) v avgustu in septembru.

2013 Ama Dablam, Nepal (**Janez Primožič, Sašo Rožič, Domen Bole**, vodja Janez Levec) v novembru.

2014 Grenlandija (**Aljaž Anderle, Klemen Premrl**) v juliju.

2014 Ombigaichen, Nepal (**Blaž Belhar, Slavko Rožič**) v oktobru.

2014 Helmcken Falls, Britanska Kolumbija, Kanada (**Klemen Premrl, Tim Emmett**).

2015 Skalno gorovje, Kanada (**Klemen Premrl, Tim Emmett**).

2015 Ledenik Vatna, Islandija (**Klemen Premrl, Rahel Schelb**).

2016 Diran (7266 m), Karakorum, Pakistan (**Tomaž Goslar, Vibeke Andrea Sefland, Mojca Švajger**, vodja Irena Mrak) v juliju in avgustu.

2016 Yosemite, Kalifornija (**Slavko Rožič, Jure Noč**) v oktobru.

2016 Helmcken Falls, Britanska Kolumbija, Kanada (**Klemen Premrl, Tim Emmett**).

2016 Norveška (**Klemen Premrl, Rahel Schelb**).

Literatura in viri:

- podatki udeležencev odprav

AKTIVNOSTI VETERANOV V ZADNJIH DESETIH LETIH

Jože Rožič

Že leta 1998 je postaja GRS Tržič pričela z organiziranimi aktivnostmi za starejše reševalce naše postaje. Zato smo bili v preteklem obdobju vsako leto povabljeni na organiziran izlet z namenom druženja in ogleda znamenitosti naše lepe domovine. Seveda pa je bila tistim, ki so bili bolj fizično pripravljeni, dana možnost, da opravijo kakšno krajšo turo ali vzpon do cilja po krajši zavarovani planinski poti. Glavni namen ture ali izleta pa je bilo seveda druženje in ohranjanje stikov z našimi nasledniki. Z leti so te aktivnosti v celoti dosegle svoj namen, ker smo starejši reševalci vabljeni še na nekaj

drugih akcij v okviru Društva GRS Tržič in GRZS. Pa pogledjmo, kaj smo počeli veterani v zadnjih desetih letih.

Leta 2007 smo obiskali Notranjsko. Ogledali smo si izvir Ljubljanice, Planinsko polje in Rakov Škocjan. Glavni cilj izleta pa je bil 1114 m visok vrh Slivnice, kamor smo se podali v dveh skupinah. Prva se je na vrh napotila peš iz Ribnice, druga, v kateri so bili večinoma tisti z zdravstvenimi tegobami, pa z vozili. A vseeno smo bili tam skupaj v prijetni družbi, ob nepozabnih šalah posameznikov. V koči smo se okrepčali in se vrnili domov.

ZADOVOLJNI IN NASMEJANI MED VZPONOM NA GRADIŠKO TURO (foto: Vili Vogelnik)

V GLINŠČICI SO FANTJE POTRDILI, DA SO ŠE VEDNO V DOBRI KONDICIJI (foto: Vili Vogelnik)

Naslednje leto (2008) nas je pot vodila v Savinjsko dolino. Peljali smo se proti Črnavcu, od tam čez Kranjski Rak v Luče in do znamenite Igle v Savinjski dolini. Z zanimanjem smo si ogledali lepo Savinjsko dolino in se napotili skozi Mozirje do Vranskega. Tam smo obiskali še Muzej motociklov. Marsikdo se je spomnil razstavljenih vozil, ki so v času njihovih mlajših let vozila po cestah. Posebej pa smo na Trojanah presenetili Smrekco (Milan Kutin), ki je tega dne imel rojstni dan. Na vrsti je bilo kosilo, za Smrekco pa prava torta. Res je bil presenečen. Tako smo dan zaključili s prijetnim druženjem na Trojanah.

Leta 2009 je bil na vrsti Nanos iz Razdrtega. Tisti, ki so se čutili sposobne, so po jutranji kavici peš naskočili vrh Nanosa (Pleša, 1313 m), ostali so se do kočice pripeljali z vozili. Dom

je bil takrat zaprt, a smo imeli malico s seboj. Od tam smo se skupaj odpeljali proti dolini. Med potjo je bil še ogled znamenite cerkvice sv. Hieronima, potem pa smo v Razdrtem v veselem razpoloženju ob obujanju spominov na vesele in žalostne dogodivščine v našem aktivnem delovanju v GRS zaključili izlet.

Leta 2010 smo se odpeljali na ogled slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani. Obenem smo si iz Srednjega Vrha ogledali Špikovo skupino, kasneje pa tudi dolino Radovne. Kot zmeraj je bilo razpoloženje izredno in ob zaključku smo si zaželeli, da se ob letu spet vidimo.

2011 smo izkoristili za ogled Logatca in rudarske Idrije, kjer smo si ogledali muzej, Kamšt in Divje jezero. Kar nekaj časa smo se zamudili v zanimivem Mestnem muzeju Idrija. Vračali smo se preko Žirov in po Poljanski dolini, kjer nas je pozdravil predsednik GRS Škofja Loka. Ko smo se po izdatnem okrepčilu in debati vračali proti domu, smo si z zanimanjem ogledali še Plezalni center Bricalp v Svetem Duhu in tako lepo zaključili izlet.

Leta 2012 smo se napotili v Zasavje. Naš cilj je bil 1220 m visok Kum (Dolenjski Triglav). Tudi tokrat so nekateri izkoristili možnost in del poti opravili peš, ostali pa z avtom, tako da je bilo vsem ustrezno. Kot zmeraj ni manjkalo navdušenja in dobre volje. Vračali smo se skozi Moravče in Ljubljano do doma.

Cilj leta 2013 je bil Krim nad Ljubljano, katerega vrh je nekoč zasedala JLA, sedaj je na vrhu odprta kočica, v okolici pa je še nekaj vojaških objektov. Najprej smo si ogledali lški Vintgar, od tam pa smo krenili proti Krimu. Čeprav je bilo razpoloženje zelo veselo in razposajeno, ga je pokvarila bolezen enega od starejših reševalcev, ki se je namesto domov z rešilcem peljal v klinični center. Ostali smo se zaskrbljeni vrnili domov. Žal se v življenju srečamo tudi s

takimi trenutki, a tudi to je del nas in našega bivanja.

Veliko veteranov se nas je leta 2014 odločilo za obisk Glinščice. Cilj so bile zavarovane plezalne poti, kot so Roža, Bruno Biondi in Nos. Od doma smo se peljali do vasi Jezero, kjer je izhodišče za te ferate. Med plezanjem je bilo jasno, da so "stari mački" še vedno v primerni kondiciji glede na starost posameznikov. Kar malo utrujeni smo se po plezanju odpeljali na ogled vasi Draga in še enega dela Glinščice. Ker so bili naši želodci prazni, smo šli naprej v Kozino na malico. Izlet je tako navdušil, da smo na Deteljč morali narediti še analizo ob kavici in ugotovili smo dobro psihofizično pripravljenost veteranov.

Leta 2015 sta sledila Gradiška Tura in plezališče Vipava, ki sta privabila rekordno število udeležencev. Vožnja do Gradišča pri Vipavi, kjer je izhodišče za to plezalno področje, je hitro minila. Naša skupina se je opremljena najprej povzpela do ploščadi sredi stene, kjer smo uživali v razgledu na Vipavo in celotno dolino. Bilo je prijetno toplo. Na vrhu plezalne poti smo se veselo martinčkali na soncu. Ob povratku pod steno smo z zanimanjem proučevali plezalne smeri tega res ogromnega plezališča, kjer je tudi veliko lažjih smeri, primernih za nas. Zaključili smo v Vinarstvu Andlovic, kamor nekateri člani hodijo na trgatve. Končna ugotovitev naših spremljevalcev, še aktivnih reševalcev, je bila sledeča: "Ne glede na starost članov je bila tura opravljena rutinsko, brez kakršnih koli težav. Fantje so v dobri kondiciji." Tokrat je bil z nami tudi predsednik društva Blaž.

V letu 2015 smo se na podlagi vabila GRS Jesenice pridružili tudi ogledu policijske helikopterske baze Brnik. Udeležba je bila kar številčna. Na poti domov smo odšli še na obisk k bolnemu Zobaču (Dušan Srečnik). Tako smo mu prinesli tudi malo veselega vzdušja, ki je značilno za vse veteranske akcije.

Maja 2016 je bila v Mojstrani odprta nova zavarovana plezalna pot. Seveda smo jo morali pogledati in preizkusiti. Prejšnje ture so nam dale zagon za vzpon po novi poti. Tisti bolj pripravljeni so šli po težji varianti, ostali po lažji. Na vrhu Grančiča je sledilo slikanje. Po povratku do vozil smo se odpravili na obisk Aljaževega doma v Vratih, kjer smo si ogledali slikarsko kolonijo, ki je ravno v tistih dneh potekala v okolici Aljaževega doma. Ob kavici smo obujali spomine na plezanje v Steni in doživljaje iz preteklosti. Vračali smo se po dolini Radovne do Gorij, kjer je bila postaja za potešitev žeje in lakote. Tako se je v prisrčnem vzdušju končal zadnji izlet, z veliko željo, da se tradicije ne glede na menjavo generacij iz kakršnega koli razloga ne prekine. Po prihodu v Tržič smo se nekateri oglasili še pri Slavotu, ki se izleta zaradi bolezni ni mogel udeležiti. Obiska je bil izredno vesel.

Poleti 2016 je sledil ogled Parka vojaške zgodovine Pivka. Ta obisk naj bi bil v organizaciji GRS Jesenice kot prejšnje leto, a je iz nekega razloga odpadel. Vodstvo našega društva je takoj odločilo, da gremo v Pivko pač sami. V muzeju smo uživali, seveda pa ni manjkalo smeha.

Na koncu bi se v imenu vseh udeležencev zahvalil vodstvu Društva GRS Tržič, vsem, ki pomagajo pri prevozi in organizaciji. Posebna zahvala pa gre Jančitu (Matija Perko), ki je od samega začetka motor vseh izletov veteranov.

Vsem mlajšim pa polagam na srce, da si boste s takim odnosom in pozornostjo do nas tudi vi pridobili enako spoštovanje vaših naslednikov. V imenu vseh udeležencev ISKRENA HVALA.

Literatura in viri:

- arhiv GRS Tržič

PREVENTIVNA USPOSABLJANJA IN PREDSTAVITVE ZA OBISKOVALCE GORA

Primož Štamcar

"Največji in najneizprosnejši sovražnik planincev je vse uničujoči snežni plaz. Nasproti njegovi strašni sili je človek brez moči. Zato mora planinec biti dobro poučen o plazovih, vedeti mora, kako nastajajo, kdaj in kje. Dosedaj so še največ žrtev na zimskih turah zahtevali plazovi" (Pavel Kunaver, Na planine, 1921).

PRVI TURNOSMUČARSKI TEČAJ – KOFCE 2009

Leta 2008 se je med tržiškimi gorskimi reševalci pojavila ideja, da bi kot društvo organizirali posebna usposabljanja oziroma preventivne tečaje za planince, gornike, turne smučarje. Pogosto smo namreč prav pozimi opažali

nepozorne, nepoučene, slabo ali sploh neopremljene obiskovalce gora, ki so vede ali nevede prav izzivali nesreče v gorah. Razen negodovanja in pripomb, včasih mogoče tudi kakšnega nasveta ali priporočila, pa izobraževalnih aktivnosti za planince do tedaj nismo izvajali. Kljub nekaterim pomislekom, predvsem v smislu, ali je GRS dolžna in primerna za usposabljanja obiskovalcev gora in podobno, je na koncu ideja dozorela.

Zaradi vse večjega zanimanja za turno smučanje v Sloveniji smo prvi preventivni tečaj poimenovali Začetni tečaj turnega smučanja s poudarki na varnem gibanju v gorah v zimskih

● OCENJEVANJE RAZMER MED TURO. OPRAVITI MORAMO PREREZ SNEŽNE ODEJE. NA PODLAGI
TEGA SE BOMO ODLOČILI, ALI GREMO NAPREJ (foto: Primož Štamcar)

razmerah. V priprave tečaja se je vključilo več naših članov, vodenje prvega tečaja je prevzel Primož Štamcar. Izvedli smo ga na področju Kofc od 30. januarja do 1. februarja 2009. Odziv na razpis za tečaj ni bil prav velik, a smo bili kljub vsemu odločeni, da tečaj izpeljemo. Osem udeležencev smo popeljali proti Kofcam, že iz Dovžanke pa smo morali zagristi v svežo snežno odejo, ki je ponekod segala prek kolen.

Po nastanitvi v Planinskem domu na Kofcah smo v naslednjih dneh praktično in teoretično obdelali vse predvidene teme, ture na terenu smo zaradi novega snega priredili in izvedli na področjih, ki so bila varna pred snežnimi plazovi.

Prvi dan smo poleg dostopa do Kofc opravili še turo do Križa in na Šijo. Med potjo smo se učili osnov turnega smučanja ter uporabe derez in cepina. Tečajnikom smo pojasnjevali vse v zvezi

z izbiro smučine, cilja ter načina gibanja glede na teren in razmere, velikost skupine in znanje udeležencev. Sproti smo pregledovali snežne razmere in ugotavljali nevarnosti snežnih plazov na terenu. Na podlagi ugotovitev smo sprejemali odločitve o nadaljnjem poteku ture. V večernem času so sledila predavanja v koči, kjer smo prikazali tudi nekaj novejši opreme (nahrbtnike z zračnimi blazinami), časa pa je bilo dovolj tudi za bolj sproščeno druženje. Drugi dan smo izvedli turo do Pungrata in Tegoške planine, spotoma pa smo se ustavili tudi pri naši koči na Šiji, kjer so naši člani poskrbeli za prijetno okrepčilo. Glavna tema ob turi je bila iskanje zasutih z lavinskimi žolnami. Zadnji dan pa smo izvedli najdaljšo turo – od Kofc pa vse do Dolge njive in na Plešivec, zatem pa spust do Košutnika.

Tečaj je v zadovoljstvo udeležencev in tudi organizatorjev zelo lepo uspel in verjamemo,

**JUTRO NA DOLGI NJIVI. SLEDIJO NAVODILA,
PREGLED OPREME IN PREIZKUS LAVINSKIH
ŽOLN (foto: Vili Vogeltnik)**

da so se tečajniki naučili marsikaj koristnega, kar jim je (bilo) v pomoč pri njihovih samostojnih korakih na turnih smučeh ali kako drugače v gorah.

Pri izvedbi tega tečaja je na različne načine sodelovalo 12 naših reševalcev, med njimi tudi gorska vodnika Janez Primožič in Aljaž Anderle, inštruktor planinske vzgoje Jože Rožič in Primož Štamcar kot planinski vodnik. Pomoč pri izvedbi je nudilo tudi nekaj članov Alpinističnega odseka Tržič.

DRUGI TURNOSMUČARSKI TEČAJ – DOLGA NJIVA 2010

Na podlagi dobrih izkušenj smo se za izvedbo podobnega tečaja odločili tudi v naslednjem letu. Vodenje je tokrat prevzel Elemir Zrim. Drugi začetni tečaj turnega smučanja je potekal od 29. do 31. 1. 2010 na področju Dolge njive. Tri dni smo bili nastanjeni pri prijazni družini Kleindinst na planšariji na Dolgi njivi. Tudi pri tem tečaju niso bili najpomembnejši osvojeni vrhovi, ampak znanje o varnosti v gorah, ki smo ga posredovali med turami v okolici in ob predavanjih ter vajah.

Na tečaju je bilo 8 udeležencev, ki so bili tudi tokrat zelo željni znanja in zadovoljni. Elemir je le nekaj dni po končanem tečaju na področju Ženiklovca srečal eno od udeleženk tečaja, ki je na terenu svojim kolegom z velikim navdušenjem razlagala, kako se izvede norveški preizkus trdnosti snežne odeje, česar se je naučila na našem tečaju.

Pri pripravi in pred samo izvedbo tega tečaja smo se prvič srečali z neprijetnostjo, in sicer z obiskom tržnega inšpektorja Republike Slovenije, ki je, najverjetneje na podlagi prijave, posumil, da izvajamo dejavnosti, ki jih v skladu z Zakonom o gorskih vodnikih ne bi smeli. Namen naših tečajev je bil vedno zgolj preventivno usposabljanje in ne vodenje v

gore za plačilo. Tako smo naše mnenje in delo inšpektorju ustrezno pojasnili. Postopek se je tako zaključil brez nadaljnjih vprašanj, ostal pa je precej grenak priokus glede tega. Večina nas je bila mnenja, da je podajanje nasvetov za varnost v gorah ter izvajanje preventivnih aktivnosti in usposabljanj tudi naloga GRS, res pa je, da smo to izvajali praktično zastoj v primerjavi s "konkurenco", in prav to je mogoče komu šlo v nos. Po tem tečaju smo temeljito razmislili in se odločili za spremembo pri izvedbi.

Zima 2010 je bila glede snežnih razmer dokaj posebna in nepredvidljiva. Žal je prinesla tudi nadpovprečno število smrtnih nesreč v snežnih plazovih v Sloveniji, kar sedem. Ena izmed smrtnih žrtev je bil tudi mlajši Tržičan, ki ga je 13. februarja 2010 med vzponom proti Zelenici zasul snežni plaz, ki se je sprožil izpod Spodnjega plota. Zasuti ni imel lavinske žolne. Tudi zaradi teh nesreč smo bili enotni in odločni, da nadaljujemo z različnimi preventivnimi aktivnostmi na področju lavinske varnosti, obveščanja in osveščanja obiskovalcev gora.

Februarja 2011 smo na Ljubelju ob parkirišču, ki je izhodišče za številne priljubljene zimske ture na področju Zelenice, Begunjsčice in Vrtače, postavili prvo kontrolno točko v Sloveniji, t.i. "checkpoint" za preverjanje delovanja plazovnih žoln. Priprave so trajale skoraj eno leto. S postavitvijo takšne kontrolne točke in opozorilne table smo želeli motivirati obiskovalce gora, da bi več pozornosti namenili svoji varnosti in tudi varnosti kolegov, s katerimi odhajajo na ture. Napravo sta zagotovila sponzorja Ortovox in Iglu šport. Dodatno kontrolno točko je izdelal naš član Grega Bahun skupaj s članom AO Tržič Alešem Omanom, postavili pa smo jo ob Planinskem domu na Kofcah. Nekaj drugih izhodišč gornjskih tur pa smo opremili z novimi opozorilnimi tablam pred nevarnostjo snežnih plazov.

PRIKAZ DELOVANJA "CHECKPOINT" TOČKE ZA PLAZOVNE ŽOLNE NA LJUBELJU LETA 2011.
NASLEDNJO PODOBNO SO V SLOVENIJI POSTAVILI ŠELE LETA 2017 NA POKLJUKI (foto: Vili Vogeltnik)

Leta 2011 je bila dokončno obnovljena v požaru uničena koča na Zelenici, v okviru novega planinskega doma je bil ustanovljen in primerno opremljen tudi Gorniški učni center Zelenica, kar je tudi nam ponudilo odlične možnosti za izvedbo raznih tečajev.

TEČAJI VARSTVA PRED SNEŽNIMI PLAZOVI

14. januarja 2012 smo na Zelenici izvedli prvi tečaj varstva pred snežnimi plazovi, ki je potekal v obliki predavanj in vaj na terenu, namenjen pa je bil planincem, turnim smučarjem, alpinistom, občasnim ali rednim obiskovalcem gora v zimskem obdobju. Odziv je bil zelo velik, saj se je na Ljubelju zbralo kar 37 udeležencev iz vse Slovenije. Nekateri celo s sosednje Hrvaške. Znanja željni niso

bili le turni smučarji, ampak tudi deskarji in t.i. "freeriderji". Starostna struktura tečajnikov je bila zelo različna.

Glavne teme tečaja so bile spoznavanje nevarnosti snežnih plazov, učenje uporabe lavinske zaščitne opreme, iskanje zasutih z lavinskimi žolnami, uporaba sonde in lopate, ustrezno ukrepanje v primeru nesreče v snežnem plazu ... Teoriji in predavanjem so sledile vaje v snegu, ki so jih vsi udeleženci izvedli sami ob pomoči in predstavitvi naših reševalcev.

Udeležencem so gorski reševalci tudi pokazali, kako se šolajo in iščejo zasute lavinski psi. Prikazali smo iskanje zasutih z napravo Recco, ABS nahrbtnike z zračnimi blazinami, organizirano sondiranje, prikazali švicarski

MIHA PAVŠEK Z GEOGRAFSKEGA INŠTITUTA ANTONA MELIKA ZRC SAZU OB PRIKAZU PREIZKUSA TRDNOSTI SNEŽNE ODEJE (foto: Vili Vogeltnik)

preizkus trdnosti snežne odeje in podobno. Ob dobrih pogojih, ki sta jih nudila Planinski dom na Zelenici in okolica, smo načrtovani tečaj v primernih snežnih razmerah v celoti izvedli. Za pripravo in izvedbo tečaja je poskrbelo 14 članov GRS Tržič. Izraženo zadovoljstvo tako udeležencev kot nas, ki smo sodelovali kot predavatelji ali inštruktorji, nam je dalo nov zagon in ideje za naprej.

Tudi prenehanje obratovanja žičnice na Zelenici konec sezone 2012 nas ni preveč zmotilo pri naših načrtih. Tečaj varstva pred snežnimi plazovi smo tako izvajali tudi vsa naslednja leta (od 2012 do 2016). Vse tečaje je vodil Primož Štamcar, pri izvedbi je vsakokrat sodelovala številčna ekipa članov GRS Tržič, ki so poleg učenja tečajnikov hkrati obnavljali

tudi svoje znanje. Vsa leta sta na naših tečajih aktivno sodelovala tudi strokovna sodelavca, profesionalna poznavalca snega in snežnih plazov ter odlična predavatelja Miha Pavšek in Manca Volk Bahun z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (GIAM).

V petih letih izvajanja se je tečajev udeležilo 256 udeležencev. Od tega največ leta 2013, ko smo zaradi obilice prijav morali izvesti dodaten termin (v dveh dneh je bilo na tečaju kar 92 udeležencev). Pogosto smo kandidate zaradi prezasedenosti preusmerjali tudi na druge podobne tečaje. Udeleženci so prihajali z vseh koncev Slovenije, kar nekaj jih je bilo tudi s Hrvaške, iz Srbije in sosednje Avstrije. K udeležbi na tečaju smo vsako leto povabili tudi tečajnike alpinistične šole pri AO Tržič.

ISKANJE Z LAVINSKIMI ŽOLNAMI. VSESKOZI POTEKA SODELOVANJE Z AO TRŽIČ. VEČINA NOVIH REŠEVALCEV PRIHAJA IZ ALPINISTIČNEGA ODSEKA (foto: arhiv Primož Štamcar)

Na obisk in zanimanje za tečaje so pogosto precej vplivale aktualne snežne razmere in žal predvsem nedavne nesreče v snežnih plazovih. Udeleženci so zleti prihajali vse bolj opremljeni. Če je na prvih tečajih le redko kdo imel lastno lavinsko žolno, so v zadnjih letih prihajali polno opremljeni, tudi z najnovejšimi nahrbtniki, potrebovali pa so primerno znanje. Mislim, da smo jim ga na naših tečajih posredovali kvalitetno, profesionalno, na ustrezen način in v primernih razmerah ter ob dobrem vzdušju. Zato smo bili deležni številnih pohval, vedno smo tudi brez problema napolnili predavalnico v Gorniškem učnem centru Zelenica.

Pred leti, ko smo začeli s tečaji, podobnih ni bilo prav veliko. V zadnjih letih pa se je tovrstna ponudba zelo razširila in tako poleg GRS Tržič

podobne tečaje sedaj izvajajo tudi nekatera druga društva GRS, planinska društva, gorski vodniki, gorniški klubi in društva, Triglavski narodni park in še mnogi drugi. Znanja ni nikoli preveč, potrebno ga je tudi obnavljati, tako da je in bo tudi v prihodnje dela v korist obiskovalcev gora vedno dovolj.

TEČAJI ZIMSKEGA GORNIŠTVA – GUC ZELENIKA

Vodniški odsek Planinskega društva Tržič v okviru GUC Zelenica od leta 2011 vsako zimo organizira tečaje zimskega gornišтва. K sodelovanju so povabili tudi tržiške gorske reševalce, ki so redno prisotni kot predavatelji in spremljevalci na turah. Največkrat so sodelovali Jože Rožič, Elemir Zrim, Primož Štamcar in Grega Bahun. Udeležence

seznanjamo predvsem s tematiko snežnih plazov, na turah in vajah poučujemo uporabo lavinskega trojčka, hojo z derezami, ustavljanje padcev s cepinom, na predavanjih pa seznanjamo s pravnimi ukrepi ob nesreči v gorah, z ostalimi nevarnostmi v gorah ter drugimi temami.

TEČAJ O REŠEVANJU IZ PLAZOV Z AO TRŽIČ

5. februarja 2011 smo na Zelenici izvedli skupno vajo z Alpinističnim odsekom Tržič, imenovano Plazovi – reševanje zasutih. Vajo je pripravil in vodil takratni načelnik GRS Tržič in inštruktor GRS Slavko Rožič. Glavni namen vaje je bil spoznati možnost vključitve alpinistov in pripravnikov AO v reševanje oziroma iskanje zasutih ob morebitni nesreči v snežnih plazovih. Člani AO so namreč primerno

opremljeni in usposobljeni za gibanje v gorah, opravijo veliko tur in se pogosto znajdejo v bližini mesta raznih nesreč ali so celo soudeleženi v nesrečah v gorah. Z dodatnim znanjem in pravilnim ukrepanjem ob nesrečah so lahko v veliko pomoč in pripomorejo k srečnejšemu razpletu. Na skupni vaji smo jih seznanili z načini iskanja zasutih v plazovih in ostalimi temami: tovariška pomoč, iskanje zasutega z lavinskimi psi, organizirano iskanje – sondiranje (grobo, fino), izkopavanje zasutih, uporaba lavinskih žoln.

DNEVI VARSTVA PRED SNEŽNIMI PLAZOVI – GRZS

V okviru GRZS deluje Komisija za reševanje iz plazov, katere glavna naloga je strokovna vzgoja reševalnih psov in njihovih vodnikov. Komisija skrbi tudi za opravljanje vzgojnega

PRIKAZ DELOVANJA NAHRBTNIKA Z ZRAČNIMI BLAZINAMI (foto: arhiv Primož Štamcar)

in strokovnega dela na področju tehnike reševanja v snežnih plazovih. Že tradicionalno vsako leto izvajajo preventivno akcijo Dnevi varstva pred snežnimi plazovi. To dvodnevno usposabljanje je namenjeno vsem tistim, ki v zimskem času zahajajo v gore in jih zanima, kako se obvarovati pred nevarnostmi, ki pozimi prežijo na gornika. Zadnja leta ta akcija poteka na Pokljuki, redno je eden od inštruktorjev – predavateljev na tečaju tudi naš član Sašo Rožič.

NARAVNE NESREČE BREZ MEJA – NATURAL HAZARDS WITHOUT FRONTIERS (NH-WF)

Mednarodni evropski projekt NH-WF je potekal od 2011 do 2014, pri njem so sodelovale različne službe iz Slovenije in Avstrije (avstrijska meteorološka služba ZAMG, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Geodetski inštitut Slovenije in Lavinska služba avstrijske Koroške). Cilji projekta so bili regionalno povezovanje in izboljšanje sodelovanja na področju napovedovanja nevarnosti in zaščite pred naravnimi nesrečami, preučevanja vremena in naravnih nesreč ter sodelovanje pri raziskovalnih in razvojnih aktivnostih. GRS Tržič sicer ni bila uradni partner, so pa naši člani sodelovali pri številnih aktivnostih v okviru tega projekta, od katerih jih je kar nekaj potekalo na območju Zelenice in okolice:

- postavitve vremenskih postaj (pri domu na Zelenici in na sedlu Čez Pod),
- priprava lavinskih biltenov (Poskusni krajevni lavinski bilten za Srednje Karavanke, ki je bil redno objavljan v zimah od 2012 do 2014),
- stalno nudenje informacij gornikom,
- nadgradnja sistema za obveščanje in opozarjanje (lavinski semafor na ljubeljski ploščadi s prikazom aktualne stopnje nevarnosti snežnih plazov na tem območju),
- namestitev zunanje naprave za klic v sili pri domu na Zelenici,
- redno obveščanje in distribucija opozoril ter postavitve oznak o nevarnostih plazov,

- namestitev osnovne opreme za reševanje iz plazov in ureditev ustreznega prostora za potrebe reševanj.

Pri teh aktivnostih sta največkrat sodelovala naša člana Grega Bahun in Primož Štamcar.

V okviru tega projekta je februarja 2013 v domu na Zelenici in okolici potekal mednarodni lavinski tečaj in terenska delavnica z naslovom Snežni plazovi brez meja. Tečaj je bil polno zaseden, na njem pa je pod budnim očesom strokovnjakov z obeh strani meje aktivno sodelovalo več kot 40 udeležencev, večinoma pohodnikov, turnih smučarjev in deskarjev iz Slovenije in Avstrije. Organizator dogodka je bil GIAM v sodelovanju z ostalimi partnerji, velik del praktičnega dela tečaja so opravili reševalci iz GRS Tržič. Udeleženci so bili seznanjeni z osnovami in značilnostmi snežnih plazov, nadaljevali so s terenskim delom v skupinah (lavinski trojček, prerez snežne odeje in preizkusi za oceno nevarnosti proženja plazov), gorski reševalci so prikazali iskanje zasutega v snežnem plazu z lavinskimi psi in sistemom Recco ter novejšo izdelke s področja lavinske preventive (nahrbtniki z zračnimi blazinami, najnovejša večopravilna lavinska žolna ...). Ob zaključku tečaja so udeleženci izrazili veliko zadovoljstvo glede novo pridobljenega znanja in veščin, tečaj pa je bil odmeven tudi v medijih (prispevki na avstrijski televiziji ORF in druge).

DELO Z MLADIMI

Poleg tečajev in usposabljanj za odrasle obiskovalce gora naše društvo vseskozi aktivno in pogosto deluje na področju preventivnega dela z mladimi. Spoznavanje gora, njihovih lepot in skrivnosti, obenem pa tudi posebnosti in nevarnosti, želimo predstaviti že najmlajšim. Pri tem sodelujemo z osnovnimi šolami in vrtci, predvsem na področju občine Tržič, včasih pa tudi širše. Posebno pozornost smo namenili načinu dela glede na starost otrok. Predavali

smo o opremi, prehrani, fizični pripravi, poznavanju gora in različnih tehnikah reševanja v gorah.

V GRS Tržič smo tako v zadnjih desetih letih med mladimi opravili številne preventivne aktivnosti. Leta 2008 je bilo izvedenih več predavanj o delu GRS Tržič. Prikazali smo, kako poteka iskanje pogrešanih oseb s psom, kakšna je naša oprema, praktično smo prikazali načine reševanja v gorah. V letu 2009 smo opravili različna predavanja za učence osnovnih šol in s predstavitvijo sodelovali na Dnevih zaščite in reševanja na Jesenicah. Preko lokalnega radia smo obiskovalce gora periodično obveščali o nevarnostih in posebnostih. Takoj na začetku leta 2010 smo na Ljubelju v šoli v naravi za osnovne šole organizirali predavanja o našem delu, nato pa tudi prikaze reševanja iz plazov. V juniju smo na taboru na Dolgi njivi opozarjali na nevarnosti v gorah in prikazali potek reševanja ter uporabo vrvne tehnike. Sledilo je spremljanje vrtčevskih otrok na pohodu s Kofc na Šijo, nato po Kačji poti na Križ in nazaj na Kofce. Tam smo jim organizirali predstavitev dejavnosti GRS. Septembra je na Šiji za učence nižjih razredov OŠ Tržič potekal planinski tabor, na katerem so sodelovali tudi člani Društva GRS Tržič, ki so na petih delovnih točkah prikazali delo gorskega reševalca. Podobnih aktivnosti je bilo veliko tudi v letih od 2011 do vključno 2016.

Predvsem mlajši otroci so bili zelo veseli vrvne žičnice, ki so jo lahko tudi preizkusili. Na nekaterih osnovnih šolah imajo učenci 8. in 9. razreda med izbirnimi vsebinami tudi predmet Zaščita in reševanje. V okviru tega jim redno pripravimo predavanja.

Po podatkih našega arhiva smo člani GRS Tržič v letih od 2008 do konca leta 2016 opravili skupno **2057 ur preventivnega dela**. Ob tem smo izvedli 93 različnih aktivnosti. Statistično gledano je vsak reševalec aktivnega moštva GRS Tržič opravil približno 70 ur preventivnega dela.

V skladu s trditvijo, da je preventiva boljša kot kurativa, bom tudi v prihodnje zagovarjal izvajanje takšnih in podobnih aktivnosti, kot smo jih v zadnjih letih. Poleg nudenja pomoči ljudem ob nesrečah v gorah in na težje dostopnih terenih sta namreč prav preventiva ter izobraževanje članov in drugih obiskovalcev gora osnovni dejavnosti Gorske reševalne zveze Slovenije.

Literatura in viri:

- arhiv GRS Tržič

JAN, 5 let: "Gorski reševalec pelje helikopter na najbolj visoko goro pa pol rešuje."

OŽIVLJANJE V GORAH

Prim. dr. Iztok Tomazin, dr. med. spec.

UVOD

Vse več ljudi obiskuje gore in druge težko dostopne kraje, zato je tam vedno večja potreba po ukrepih nujne medicinske pomoči (NMP). Vse večje so tudi zahteve po kakovosti izvajanja NMP. Srčni zastoj je drugi najpogostejši vzrok smrti v gorah, takoj za poškodbami. Vsako oživljanje je velika preizkušnja in izziv za vse prisotne, laike ali profesionalce, v zahtevnih, negostoljubnih pogojih gorskega sveta še bolj. V gorah se pogosto srečujemo z omejenimi možnostmi glede medicinske opreme, s potrebo po podaljšanem oživljanju in z zelo zahtevnimi okoliščinami.

Vseeno smo dolžni upoštevati veljavne smernice in priporočila, seveda pa moramo svoje delo prilagajati okoliščinam in možnostim. Cilji izvajanja NMP v gorah in na drugih težko dostopnih krajih so enaki kot v urbanem okolju: čim hitrejši pristop k bolniku, zagotavljanje kakovostne medicinske oskrbe na mestu nesreče in varen, obziren ter hiter prevoz bolnika do ustrezne zdravstvene ustanove.

POSEBNOSTI OŽIVLJANJA V GORAH

Najpogostejši oteževalni dejavniki za izvajanje NMP vključno z oživljanjem v gorah so:

okoljski: oddaljenost in težka dostopnost kraja nesreče, strmina, izpostavljenost, pomanjkanje prostora za delo, mraz, slabo vreme, noč ...,

tehnični: za dostop do pacienta so pogosto potrebni različni tehnični manevri (spuščanje iz helikopterja, plezanje ...), količina opreme je omejena ...,

organizacijski: preplet delovanja in pristojnosti različnih amaterskih in poklicnih organizacij (gorska reševalna služba, služba NMP, policija, vojska ...), problem dispečerstva, pomanjkljiva strokovna medicinska zasedba reševalnega moštva (zdravnik pogosto sam brez medicinsko usposobljenih sodelavcev) ...,

osebni: velika telesna in duševna obremenitev (naporen dostop, nujnost improviziranja, nevarnosti (padajoče kamenje, možnost zdrsa, poškodb ...), zaposlenost z drugimi opravili (plezanje, varovanje, tehnični manevri ...), časovni pritisk ...

S problematiko NMP v gorah se v mednarodnem merilu strokovno največ ukvarja Medicinska komisija ICAR (ICAR MEDCOM), ki pripravlja smernice in priporočila z različnih področij gorske in urgentne medicine. Deluje v okviru ICAR, ki je mednarodno združenje za gorsko reševanje, v katerega so včlanjene reševalne organizacije iz 31 držav. GRS Slovenije je med ustanovnimi članicami. Smernice in priporočila ICAR MEDCOM nastajajo na podlagi dela izvedencev, zdravnikov gorskih reševalcev iz držav članic ICAR.

V zadnjih letih je bila večina teh smernic in priporočil objavljena v uglednih medicinskih revijah, nekatere so izšle tudi v knjigi, tako da imajo v urgentni medicini v svetovnem merilu veliko veljavo. Osnova za izvajanje postopkov oživljanja v gorah so seveda splošno veljavne mednarodne smernice za oživljanje z dopolnili ICAR MEDCOM. V gorah je veliko posebnosti in dodatnih izzivov tudi pri postopkih oživljanja. Pri oživljanju zasutih v plazovih moramo

ZDRAVNIK GRS IZTOK TOMAZIN PO IZSTOPU IZ HELIKOPTERJA TEČE NA MESTO SRČNEGA ZASTOJA NA JELOVICI (foto: Matjaž Kos)

na primer upoštevati morebitno prisotnost zračnega žepa in pogosto podhladitev zasutih, pogoste so tudi hude poškodbe. Pri oživljanju podhlajencev v gorah je potrebno upoštevati predvsem stopnjo podhladitve. Pri oživljanju poškodovancev po udaru strele je na primer pomembno tudi:

- čimprejšnja uporaba defibrilatorja, če je potrebno. Oživljanje naj bo po potrebi podaljšano, saj je prognoza boljša kot v večini drugih primerov, ker gre običajno za primarni zastoj dihanja.
- obvezna je imobilizacija hrbtenice.
- osnovno splošno pravilo triaže poškodovancev je, da imajo tisti z ohranjenimi

življenjskimi znaki prednost pred tistimi, ki so v srčno-pljučnem zastoju oziroma ne kažejo znakov življenja. Osnovno pravilo triaže poškodovancev po udaru strele pa je obratno: "prednost imajo navidežno mrtvi!"

- pogosto za oživljanje zadostuje že kratkotrajno umetno dihanje, saj zaradi udara strele lahko pride do prehodne ohromitve dihalnega centra.

Vsi gorski reševalci morajo dobro obvladati laično oživljanje v različnih okoliščinah, medicinci med gorskimi reševalci pa obvladajo tudi zahtevne, profesionalne postopke oživljanja.

Kljub znanju in naporom gorskih reševalcev in

V GORAH KLJUB HELIKOPTERJU NA MESTO SRČNEGA ZASTOJA POGOSTO PRIDEMO PREPOZNO. DR. TOMAZIN OB PLANINCU, KI JE ZARADI SRČNEGA ZASTOJA UMRL POD ŠTENARJEM NA POTI DO BIVAKA IV.
(foto: Robert Kralj)

zdravnikov, kljub dobri reševalni in medicinski opremljenosti ter uporabi helikopterjev pa so oživiljanja v gorah le redko uspešna, če s pravilnim oživiljanjem takoj ne začnejo očividci, najbolje tudi z uporabo defibrilatorja, ki ga ima vedno več planinskih koč. Pri srčnem zastoju se namreč možnost preživetja z vsako minuto zamude zmanjša za vsaj deset odstotkov.

NEKAJ PRIMEROV OŽIVLJANJ V SLOVENSКИH GORAH

1. primer:

Med vzponom proti Kamniškemu sedlu je moškemu srednjih let, sicer športniku brez

znanih bolezni srca, postalo slabo. Kmalu se je zgrudil in prenehal dihati. Bilo je v času izven sezonskega dežurstva helikopterske ekipe za gorsko reševanje Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS). Nekaj minut po dogodku je mimo prišla planinka – zdravnica in skupaj z očividci začela s temeljnimi postopki oživiljanja (TPO). Klicali so tudi 112 in zaprosili za pomoč gorske reševalne službe. Intervencija GRS je zaradi oddaljenosti in nujnega stanja potekala s helikopterjem. Po vzletu z Brnika je helikopter moral najprej napraviti ovinek do Tržiča, kjer sva se vkrcala zdravnik in gorski reševalec letalec. Približno 45 minut po klicu na pomoč smo prileteli nad kraj dogodka. Ker helikopter zaradi okvare ni imel delujočega vitla za dviganje in spuščanje, je bil potreben skok iz lebdečega plovila z višine okrog treh metrov v skalnato strmino – s 15-kilogramskim zdravniškim nahrbtnikom na ramenih in 8 kilogramov težkim defibrilatorjem v roki, kar se je zame končalo z bolečimi koleno in zvito ramo, vendar to ni vplivalo na nadaljnji potek intervencije.

Med nadaljevanjem TPO in hkratnim poročanjem zdravnice o njihovem dosedanjem ukrepanju in ugotovitvah sem bolnika priključil na defibrilator-monitor, nadaljevali smo z dodatnimi postopki oživiljanja. Glede na pretečen čas od začetka srčnega zastoja in pravilno izvajanje TPO ter glede na ugotovitve ob pregledu smo z neuspešnim oživiljanjem kmalu prenehali. Pokojnega smo prenesli do mesta, kjer smo ga brez vitla lahko vkrcali v helikopter, in ga prepeljali v dolino. Ostala so neodgovorjena vprašanja: ali bi bilo oživiljanje uspešno, če bi v koči na Kamniškem sedlu imeli defibrilator, ki bi ga lahko hitro prinesli do mesta srčnega zastoja? Ali bi bilo oživiljanje uspešno, če bi tisti dan imeli dežurno ekipo na Brniku, ki bi mesto srčnega zastoja dosegla mnogo hitreje? Dokončnih odgovorov na ta vprašanja

seveda ni, jasno pa je, da bi pokojni imel večje možnosti preživetja ob hitrejšem prihodu ekipe z defibrilatorjem in ostalo medicinsko opremo ter zdravili.

2. primer:

V času izven dežurstva helikopterske ekipe za gorsko reševanje se je zgodila nesreča na zavarovani poti v zahodni steni Krna. Planinka je padla približno 50 metrov globoko med skale v vznožju stene. Klic ReCO sem prejel med vožnjo proti Kranju, kamor sem hitel na sestanek. Na srečo sem v avtu imel vso reševalno in zdravniško opremo, tako da sem na Zlatem polju ustavil, se pripravil in se nekaj minut kasneje vkrcal v helikopter. Poleteti smo morali še v Tolmin po reševalca in policista letalca, nato smo se usmerili pod zahodno steno Krna. Približno eno uro

po nesreči smo iz lebdečega helikopterja izstopili v strmem melišču in z vso reševalno in medicinsko opremo stekli do skalnatega korita v vznožju stene. Prvi vtis je bil, da je poškodovanka mrtva. Ležala je med skalami, na trebuhu, z obrazom navzdol, s številnimi hudimi poškodbami. Ob začetku pregleda pa sem opazil šibko, neenakomerno dihanje. V zahtevnem terenu (strmina, skale, oviran pristop do ponesrečenke ...) sem jo hitro pregledal. Čeprav je kazalo na usodne poškodbe, sem takoj začel z vso medicinsko oskrbo, vključno z imobilizacijo, nastavitvijo infuzije, zdravili in intubacijo. Glede na zahteven teren in dejstvo, da sem bil brez strokovne medicinske asistencije, je bila izvedba vseh potrebnih ukrepov velik izziv. Čeprav sta bila policist in reševalec v okviru svoje usposobljenosti zelo prizadevna in koristna, bi

OŽIVLJANJE POŠKODOVANE PLANINKE POD KRNOM (foto: Primož Lapanja)

bila dragocena pomoč medicinskega tehnika ali zdravstvenika, kakršno imamo sicer v ekipi helikopterske nujne medicinske pomoči (HNMP), kar pa v tem primeru ne bi vplivalo na končni izid. Ponesrečenka je kmalu prenehala dihati, zato smo začeli z oživljanjem, ki pa pričakovano ni bilo uspešno. Hude poškodbe po padcu v globino žal niso bile združljive s preživetjem.

3. primer:

V letu 2016 pa smo v gorskem svetu vendarle imeli tudi uspešno oživljanje. Uspešno je bilo, ker so se "poklopili" vsi ključni dejavniki: na Brniku je bila dežurna ekipa za helikoptersko reševanje GRZS, ki se je zelo hitro odzvala, mesto srčnega zastoja v dolini Krme so dosegli v 20 minutah. Očividci so do prihoda ekipe pravilno oživljali in dežurna ekipa z zdravnikom dr. Francijem Kokaljem na čelu je ukrepala v skladu z medicinsko doktrino. Bolnik z nenadnim srčnim zastojem je preživel.

ZAKLJUČEK

Največji napredek, ki ga v skladu z mednarodnimi priporočili in smernicami v Sloveniji lahko in moramo narediti pri oživljanju oziroma pri celotnem izvajanju nujne medicinske pomoči v gorah in na drugih težko dostopnih krajih, je organizacijski. To pomeni predvsem vzpostavitev službe helikopterske nujne medicinske pomoči in reševanja, ki bo lahko hitro in učinkovito posredovala kjerkoli in kadarkoli, vse dni v letu. V praksi to pomeni nakup sodobnih namenskih reševalnih helikopterjev in združitve do sedaj ločenih aktivnosti ekipe HNMP in ekipe za helikoptersko gorsko reševanje GRZS, kar je naloga države, predvsem Ministrstva za zdravje. Drugi pomemben korak v pravo smer pa je opremljanje vsaj najbolj obiskanih planinskih koč z defibrilatorji in usposabljanje

zaposlenih v planinskih kočah za izvajanje temeljnih postopkov oživljanja, kar se ponekod že dogaja.

Vsako človeško življenje, ki bi ga s pravočasnim in kakovostnim ukrepanjem lahko rešili v gorah ali drugje, je zadostna motivacija za vsakršna prizadevanja in napore za izboljšanje obstoječega stanja.

ENKRAT BOMO VSI "TA STARI"!

Matija Perko

V Trziču je bila povezanost med Alpinističnim odsekom in postajo (kasneje Društvo) GRS vedno naravna in samoumevna. Bodoči gorski reševalci smo večinoma prihajali iz alpinističnih vrst. Gorsko okolje je trdo in vedno zahteva celega človeka. Od nekdaj so se v gorah dogajale nesreče, le redki pa so se od tam rešili sami. Zato je bila tudi vzgoja alpinistov, planincev, gornikov vedno usmerjena v pomoč ponesrečenim ali sočloveku. Nekako nam je bilo položeno v

način razmišljanja in življenja, da smo vedno pripravljeni pomagati drugim. Pravzaprav smo vedno tudi sami izpostavljeni morebitni nesreči ali neljubemu dogodku v gorah.

Večina se nas je gorskim reševalcem pridružila v mladih letih, polna energije in zagona. Željno smo se učili tehnike, prve pomoči in utrjevali medsebojna prijateljstva ter medsebojne odnose. Posebnost pri tem je bila vedno različna starostna struktura med reševalci.

STAREJŠI REŠEVALCI PRED VZPONOM NA GRADIŠKO TURO 10. 4. 2015. Z LEVE: SLAVKO FRANTAR, PETER ROŽIČ, JANEZ LONČAR, JANEZ ROŽIČ, JANEZ KAVAR, STANE SOVA, FRANCI KAVČIČ, ŠTEFAN MOČNIK, JOŽE ROŽIČ, PREDSEDNIK BLAŽ BELHAR, ANTON KRALJ, MATIJA PERKO, JANEZ GROHAR, NADISLAV ROŽIČ IN ELEMIR ZRIM (foto: Vili Vogelnik)

AKTIVNI REŠEVALCI DRUŠTVA, DECEMBER 2016 (foto: Vili Vogeltnik)

Psihologija človeka v vsakem kolektivu različno vpliva na posameznika, pri čemer je to odvisno tudi od različnih karakternih lastnosti, ki jih imamo ljudje.

Šele kasneje, z leti začnemo razumevati, kaj pomenijo izkušnje, ki jih sčasoma pridobimo. V mladosti smo prepričani, da vse znamo in naredimo najboljše. Pa ni vedno tako. Marsikdaj ugotovimo, da se motimo, kar pa včasih težko priznamo samemu sebi, še težje pa ostalim. A je pomembno, da se tega zavedamo.

Z leti se spreminjamo, tako fizično kot tudi psihično. Seveda pa vse spremembe različno vplivajo na nas, zato so tudi naši odzivi drugačni. A je že prav tako, važno je, da se tega zavedamo.

Nekako med reševalci velja miselnost, da ko enkrat ne moreš več aktivno reševati (seveda iz različnih razlogov), nisi več potreben, ne sodiš več med reševalce. Ravno zaradi tega se tudi danes soočamo s čudno situacijo, da se nekateri reševalci popolnoma umaknejo. Nekateri imajo za to razlog, večina pa ne. Verjamem, da je za marsikoga to težko. A ostaja

dejstvo, da niso izstopili, niso bili izključeni, še vedno so člani društva GRS.

Torej imamo v društvih čudno situacijo dela članstva, ki je ne znamo dobro rešiti. Kakšen je torej status vseh reševalcev, ki niso več v "operativnem moštvu"? Vsi ti reševalci, za vsakim od njih stoji življenjska zgodba, naenkrat ne prihajajo več na sestanke, ni jih na vajah, postanejo odveč! Razni nazivi (zaslužni član, izredni član, pridružen član) niso rešili osnovnega problema! Še vedno gre za člana društva gorske reševalne službe z vsemi pravicami in dolžnostmi. Ker iz različnih razlogov ne morejo več opravljati osnovne naloge, to je reševanja, še ne pomeni, da so odveč in nepotreben "balast". Gre za ljudi, polne izkušenj, znanja, ki naj bi jih mladi reševalci z občutkom uporabili.

Zato je pomembno, da se mlajši reševalci teh dejstev zavedajo in ne pustijo, da med generacijami nastane prepad, ki ga je kasneje težko premostiti. Zavedati se moramo, da človek v različnih življenjskih obdobjih lahko opravlja različne naloge tudi v GRS.

Del krivde za tako situacijo nedvomno nosijo "ta

STAREJŠI ČLANI GRS TRŽIČ PO TURI V VRATIH. Z LEVE STOJIJO: ANTON KRALJ, FRANCI KAVČIČ, JOŽE ROŽIČ, ŠTEFAN MOČNIK, STANE SOVA, ELEMIR ZRIM, JANEZ ROŽIČ, PETER ROŽIČ IN JANEZ LONČAR. Z LEVE SEDIJO: VILI VOGELNIK, SLAVKO FRANTAR, MATIJA PERKO IN BOJAN ŽOHAR (foto: arhiv Vili Vogelnik)

stari" sami, ker čutijo, da niso več "del moštva", in se umaknejo. Pravzaprav je situacija čudna tudi zaradi dejstva, ker so razlike v starosti ravno med aktivnimi reševalci lahko zelo velike, pa delo kljub temu dobro poteka in se med seboj dopolnjujemo. To je med reševalci pravzaprav značilno. Združiti izkušnje, moč, hitrost pomeni dobro ekipo, ki ve, kaj dela.

Od kod potem tak preskok ob odhodu med "zaslužne člane"? Poskusimo se teh dejstev zavedati, saj bomo nekoč, upam, vsi "tam". Takrat postanejo pomembne tudi malenkostne pozornosti. Seveda z obeh strani. Sam sem vesel vsakega dobrega vzpona mladih reševalcev in alpinistov, kakor sem bil včasih vesel svojih. Počnimo to, kar nas osrečuje, delajmo drugim

tako, kot bi želeli zase, pa bo vedno prav. Fraza "življenje je kratko" še kako drži in ni vseeno, kako ga preživimo. Poskusimo uživati.

Med reševalci in hribovci imam prave prijatelje, na katere se vedno lahko zanesem. Vse generacije mladih reševalcev v našem društvu s svojim delom dokazujejo, da se zavedajo teh dejstev.

REŠEVANJE 28. IN 29. AVGUSTA 1976 (BAVARSKA SMER – TRIGLAV)

Slavko Frantar

Bilo je zgodaj popoldan konec avgusta, ko sem po plezanju Tinetove Bohinjske smeri ležal na mehkih travnatih blazinah pod Steno. Dobro volje in ves zasanjan sem gledal Steno, opazoval naveze pri plezanju in z užitkom puhal oblačke dima. Z bližnje poti sem zaslišal glasove in postal pozoren. Ko sem bolje pogledal proti poti, sem prepoznal svojega prijatelja in soplezalca Torto (Marjan Gros). Poleg njega je bil še nekdo, ki sem ga poznal le bežno. Predstavil se mi je kot Justin (Justin Nemeček) iz Mojstrane. Torto sem v šali vprašal, ali bo po novem tako pozno vstopil v plezalno smer ali gre že bivakirat k vstopu za jutrišnje plezanje. Resno me je pogledal in povedal, da se je v Bavarski smeri zgodila nesreča.

Ker tega dne mojstranskih reševalcev ni bilo doma, so poklicali Tržičane, ki so bili že na poti proti mestu nesreče. Vedel sem, da je vrag vzel šalo, in si hitro optal nahrbtnik ter odhitel proti Pragu. Pri vstopu v Nemško in Slovensko smer sem opazil ostale reševalce iz Tržiča. Po Nemški smeri smo plezali do značilnih dveh stolpov. Kmalu so nekateri priplezali tudi iz Slovenske smeri po Zlatorogovih policah do Nemške smeri. Od stolpov smo nadaljevali po policah proti izstopu Bavarske smeri.

Tam smo uspeli priklicati ponesrečeno navezo v Bavarski smeri. Povedala sta, da ima eden zlomljeno golen, drugi pa je nepoškodovan. Takoj smo začeli zabijati kline in pripravljati sidrišče. Komaj smo vse pripravili, so prispeli še preostali z vodjem Gajžlo (Marjan Salberger), ki je preveril sidrišče in nas razporedil po delovnih mestih. Šodr (Janez Lončar) se je pripravil za spust do ponesrečenca. Po

spustu nam je po radijski postaji sporočil, da je pri ponesrečencu in da ga bo naložil v gramingerjev sedež. Na sidrišču smo se pripravili za dviganje. Potem je sporočil, da je pripravljen za dvig in da naj začnemo. Ko smo ju potegnili do sidrišča, se je del ekipe posvetil ponesrečencu in ga dobro oskrbel. Pendl (Nadislav Rožič) pa je bil že pripravljen za spust do nepoškodovanega plezalca. Ko sta bila tudi onadva varno na sidrišču, smo ponesrečenega plezalca pripravili za transport v gramingerjevem sedežu. Sledil je premik po policah. Eden je nosil ponesrečenca, ostali smo ju varovali in sproti delali vravno ograjo. Jasno je bilo, da tega dne ne bomo uspeli priti v dolino. Počasi smo prišli do Nemške smeri. Noč nas je ujela ravno pod značilnima stolpoma v Nemški smeri. Bivak smo si pripravili na policah, kjer je v majhnih kadunjah skoraj vedno voda. Ponesrečenca smo zaščitili pred mrazom in se počasi tudi sami umirili ter pripravili na noč.

Tu in tam je kdo malo zasmrčal. Toda konec avgusta so noči že mrzle in kmalu so se zaslišali tihi pogovori, zasvetil je droben plamenček, ko je kdo prižgal cigareto.

Ob svitu, ko so se prikazali obrisi Škrlatice in Rokavov, smo se začeli okorno premikati. Najbolj mi je ostal v spominu Cena (Vinko Švab). Zvit je bil v dve gubi s klobukom na glavi in me je spominjal na kip dr. Kugyja v Trenti. Med nami je zakrožila steklenička z ognjeno vodo. Škrlatico so obsijali prvi sončni žarki in jeziki so se nam razvezali. S ponesrečencem je bilo vse v redu, prav tako z njegovim soplezalcem.

Sledil je pogovor, kje bomo nadaljevali z reše-

• **TRIGLAVSKA STENA** (foto: Vili Vogeltnik)

vanjem. Mlajši smo predlagali dvig na rob stene in pomoč helikopterja. Toda vodja se je odločil, da se bomo spustili po Nemški smeri do Zlatorogovih polic. Od tam bomo prečili do Slovenske smeri, kjer so narejena fiksna sidrišča, kar omogoča hitre in varne spuste.

Vendar je nadaljnje reševanje vseeno trajalo do zgodnjega popoldneva. Pri vstopu v Slovensko smer so nas pričakale dečve iz Mojstrane, ki so takrat delale v Aljaževem domu v Vratih. Prinesle so nam pijačo in cigarete. Ko smo se odžejali in pokadili cigareto do črte, je reševalno delo steklo naprej. Ponesrečenca smo preložili v marinerjeva nosila in krenili proti Pragu. Pod Pragom, od koder je sledil lažji spust, smo na nosila montirali kolo. Takrat je začelo deževati. Ponesrečenca smo zaščitili pred dežjem in hitro nadaljevali transport proti Bukovju, kjer je čakal rešilni avto. Potem ko smo ponesrečenca

preložili v vozilo, smo vso težko opremo zložili v marinerjeva nosila in v močnem dežju odhiteli proti Aljaževemu domu.

Tam so nas pogostili s skromno malico, saj smo bili dva dni brez prave hrane, kajti tiste iz lastnega nahrbtnika je kmalu zmanjkalo. Nato smo se eni napokali v kombi, drugi na motorje in krenili proti domu.

Naj bo ta zapis v spomin na reševalce, ki so sodelovali na reševanju. Žal marsikoga med njimi ni več med živimi. To so bili: Marjan Salberger – Gajžla, Nadislav Rožič – Pendl, Ludvik Rožič, Janez Rožič – Botr, Janez Lončar – Šodr, Janko Jerman – Jančman, Libor Anderle – Ful, Vinko Švab – Cena, Joža Januš, Janez Grohar – Čpina, Dušan Markič, Marjan Gros – Torta, Justin Nemeček in Slavko Frantar – Čopk.

LETENJE Z OBEH STRANI

Iztok Tomazin

Letenje je ena od najbolj prevzemajočih aktivnosti, kar jih poznam. Mislim predvsem na prosto letenje, ki je eno od najlepših gibanj, kar jih s preprostimi pripomočki ali celo brez njih zmore človeško telo – letenje z zmaji in jadralnimi padali, ali pa prosti pad po skokih iz letala ali z različnih objektov. Tako letenje je vsaj delna izpolnitev enega od najmočnejših človeških hrepenenj – leteti kot ptice, obvladovati prostor v gibanju, potovati, raziskovati, opazovati svet od zgoraj, se približevati nebu, vsaj telesno, lahko tudi na druge načine.

Po šestnajstih letih prekinitev zaradi poklicnih in drugih obveznosti ter zaradi intenzivnega

ukvarjanja z alpinizmom, ki se je najbolj izrazilo na himalajskih odpravah na osem tisočake, sem spet začel leteti z jadralnim padalom. Časi, ko sem postavljал državne rekorde in zmagoval na zmajarskih in jadralnopadalskih tekmovanjih, so nepreklicno minili. Spet sem bil skoraj začetnik, resda z bogatimi, a časovno zelo oddaljenimi izkušnjami. Telo in psiha sta v dolgih letih izgubila stik z domačnostjo letenja, z obvladovanjem občutljive letalne naprave, z vetrovi in prostorom in vsem, kar je bistvo dobrega in varnega letenja. V zadnjih šestnajstih letih je bil moj edini praktični stik z zmajarstvom in jadralnim padalstvom to, da sem kar pogosto reševal ponesrečene

● VKRCAVANJE V HELIKOPTER NA DOMAČEM TRAVNIKU V KRIŽAH (foto: Mirko Kunšič)

pilote. Hudo poškodovane ali mrtve, redkeje nepoškodovane, ki so zasilno pristajali na drevesih ali težko dostopnih krajih v gorah. Kaj žalosten stik je bil to in še bolj je bolelo zaradi mnogih lepih spominov, ki sem jih imel na svoje prosto letenje.

S časovno oddaljenostjo prekrita znanja, večšine in občutek za letenje sem prebujal s šolanjem pri kolegih, s katerimi sem včasih skupaj tekmoval. Ponovno sem se učil že znano, pa tudi novosti pri opremini in obvladovanju padal, saj je bil razvoj v šestnajstih letih izreden. V tem času je napredovalo znanje, napredovala je oprema. Veliko začetno razočaranje nad tem, koliko sem v času jadralnopadalske abstinence "pozabil" leteti, se je počasi prelivalo v prebujanje znanih letalskih občutkov in v vse večje zadovoljstvo v zraku.

Pomlad spet ni več pomenila predvsem časa prebujanja narave, naraščanja temperatur in brstenja vsega živega, turnih smukov in plezanja v skali, pač pa tudi čas vse večjih letalskih priložnosti zaradi daljšanja dneva, predvsem pa zaradi vse živahnejšega ozračja, zaradi termike in vetrov, ki omogočajo pridobivanje višine, jadranje, tisto resnično pravo letenje, ki ni le bolj ali manj hitro padanje proti tlom. Spet sem bil na obeh straneh letenja; na tisti temni, čudno domači, saj je nisem nikoli zapustil, ko sem s helikopterjem ali peš odhajal reševati nesrečne letalske kolege, in, na srečo mnogo pogostejše, na svetli strani letenja, ko sem užival pod kupolo jadralnega padala, visoko v zraku nad domačimi dolinami in gorami.

Na srečo redki dnevi, ko sta se svetla in temna plat združili, so bili še posebej intenzivni. Neke majske sobote, ko sem se pripravljal na popoldansko letenje v družbi sošolcev padalske šole na domači Kriški gori, je spet predirljivo zapiskal pozivnik. Zvok, ki nikoli ne

pomeni nič dobrega, ki se skozi ušesa zareže v možgane, zvok, ki napoveduje novo reševanje, novo negotovost.

"Huda poškodba, morda smrt jadralnega padalca na Lijaku, helikopter je aktiviran, prihaja po vas ..." so skope informacije, ki jih med hitro pripravo opreme dobim od operativca v Centru za obveščanje. V trenutku sem pozabil, da sem danes tudi sam nameraval leteti. Vse misli so usmerjene v intervencijo, v mnoga še neodgovorjena vprašanja: se mu bo še dalo pomagati, kako zahtevno bo reševanje po tehnični in medicinski plati ...?

Ko letimo z Gorenjske preko pretežno gozdnatih hribov, se psihično pripravljam na intervencijo in premlevam možne scenarije. Nobeden ni dober, če gre za smrtno nesrečo ali nesrečo s hudimi poškodbami na zahtevnem terenu. Čas napetega pričakovanja se izteče, ko preko vipavskega roba priletimo nad Lijak. V poraščeni skalnati strmini pod štartom je že nekaj reševalcev. Iz lebdečega helikopterja me otovorjenega s težkim zdravniškim nahrbtnikom z vitlom spustijo v skalovje. Ko se stabiliziram in odpnem z jeklenice, moram žal ugotoviti, da rešujemo truplo. Kljub čeladi so bile ob strmoglavljenju in udarcu v skale poškodbe glave prehude. Z reševalci se hitro sporazumem in uskladim, saj bo nesrečneža potrebno namestiti v reševalno vrečo, da naju bodo dvignili v helikopter. Ob robu dogajanja opazim dva človeka, ki nista reševalca. Še preden stečejo besede, iz stiske in prizadetosti ugotovim, da sta letalska kolega pokojnika. Dam jima nekaj hitrih navodil in postavim par vprašanj, med katerimi je skrito sočutje. Povesta, da je nesrečnežu kmalu po štartu zaprlo padalo, ni ga uspel rešiti, zato je strmoglavil v skalnato strmino.

Nadaljujem s pripravami na dvig trupla v helikopter. Hkrati, kot vedno, kadar se

**MEDICINSKA OSKRBA HUDO POŠKODOVANEGA JADRALNEGA PADALCA NA KOBALI NAD
TOLMINOM (foto: arhiv GRS Tolmin)**

soočam z umrlimi, ki so še minute ali ure pred nesrečnim dogodkom živeli, se sprašujem, kakšen pretres, praznino, kakršne koli posledice bo nesreča povzročila v ožjem in širšem krogu najbližjih. Brez tega ne gre. Ko smo pripravljeni, pokličemo helikopter, ki se spreletava v bližini. Prileti, zalebdi, operater na vitlu mi spusti jeklenico, pripnem naju, sledi dolg zoprn dvig z nekaj nihanja in vrtenja zaradi zvrtničenega zraka, prehod smučke in vkrcanje v kabino. Potem začnemo zadnji polet nesrečnega nemškega jadrnega padalca. V izogib radovednežem ga odložimo na samotnem travniku ob glavni cesti in obvestimo pristojne. Naše turobno delo je končano, helikopter me odpelje na domači travnik in se vrne v bazo.

Popoldne grem vseeno letet z jadrnim padalom, po hudih notranjih bojih. Z nekaj več strahu kot običajno, s še več previdnosti, z bremenom svežih spominov na nesrečnika, ki je pred nekaj urami zadnjič poletel s svojim jadrnim padalom.

BERGDOKTOR

Sašo Rožič

V koči pod Storžičem je napovedana prireditev Dan tržiških planincev. Vremenarji so napovedali krasen, topel septembrski dan, ki ga lahko preživim v družbi prijateljev reševalcev, alpinistov in planincev pred kočo pod Storžičem.

Dogodka se nameravam udeležiti, zato pade odločitev, da pred tem s sinom Gašperjem skočiva še na Storžič. Na turo kreneva preko Žrela in po grebenu na vrh. Vzpon opraviha dobro razpoložena v prekrasnem vremenu z nekaj krajšimi postanki za fotografiranje. Na

vrhu se spustiva nekaj metrov za rob, kjer v miru pojeva malico. Nato začneva sestopati proti Škarjevemu robu. Gašper je poln energije, zato sva kar hitra. Potem sestopanje prekine sirena reševalnega vozila GRS Tržič, ki odmeva po celi dolini. Predvidevam, da so prijatelji reševalci dobili klic za posredovanje nekje v hribih. Ker jih je pri koči veliko, je del njih napoten tja, kjer nekdo potrebuje pomoč. Midva sva od koč oddaljena še slabe pol ure hoje, zato se sprijaznim, da pri tej akciji ne morem pomagati.

S sinom zadovoljna prispeva do koč, kjer se

SAŠO ROŽIČ NA ZELENICI MED USPOSABLJANJEM TEČAJNIKOV ZA ISKANJE Z LAVINSKIMI ŽOLNAMI V PLAZU (foto: Primož Štancar)

pridruživa ostalim udeležencem srečanja. S kolegi se pogovorim, za kakšno akcijo gre. Povedo, da rešujejo zaplezanega planinca v ferati na Zelenici. Kmalu dobimo informacijo, da z njim ni hujšega. Uživamo na sončku, kramljamo, vmes pa planemo tudi po dobrem golažu.

Še dobro ne pojemo, že Primožu zazvoni telefon. Pogleda na ekran ter reče: "Center". Poslušamo del pogovora in kmalu nam je jasno, da se je nekje zgodila še ena nesreča. Primož pove, da si je v naši bližini ženska poškodovala nogo. Sestopala naj bi s Storžiča proti Veliki Poljani.

Preostali reševalci, ki smo še pred kočo pod Storžičem, se hitro organiziramo in začnemo reševalno akcijo. Svojega terenskega vozila nimamo na razpolago, zato si sposodimo kar terensko vozilo Planinskega društva Tržič. Po nekajminutni divji vožnji se pripeljemo skoraj do Velike Poljane. Ker ne vemo, kje točno se ponesrečenka nahaja, se razdelimo v dve skupini. Ena krene po markirani poti proti Psici, midva s Klemenom pa po vlaki proti planini Javornik. Glede na očitno odročno lokacijo nesreče, se s Primožem dogovoriva za aktiviranje reševalnega helikopterja. S Klemenom hitiva, srčni utrip nama naraste in hlastava za zrakom, komunikacije med nama skorajda ni. Nekaj sto metrov pred planino se odločiva in zavijeva z vlake v gozd in slediva zaraščeni poti, ki naju popelje na pašnik. Obrneva se proti južni steni Psice in začneva klicati. Takoj dobiva odziv, sedaj veva, da sva blizu ponesrečenke. Zaženeva se v strm gozd nad planino, po dobrih 100 višinskih metrih že vidiva poškodovano planinko in njene prijatelje. Predstaviva se, vprašava za poškodbe in jih pomiriva, da bo vse v redu.

Gospa je bila nad najino pojavo, profesionalnostjo in hitrim odzivom očitno čisto

osupla. Od klica na pomoč do prihoda na kraj nesreče je minilo vsega 20 minut. Pove nama, da se počuti kot v "Bergdoktorju"! Vsi se začnemo smejati, saj vemo, kaj misli. Po televiziji se je v tistih dneh vrtela priljubljena nanizanka Gorski zdravnik, kjer nastopajo brhke ponesrečenke in čedni zdravnik, vsi pripetljaji pa se srečno končajo.

Kmalu v daljavi zaslišimo ropot helikopterja, ki je namenjen k nam. Preleti nas in nadaljuje na severno stran Storžiča, posredujem in ga ponovno usmerim na pravo lokacijo. Nekaj časa kroži nad nami, saj mora pregnati še dva jadralna padalca, ki se nahajata v zračnem prostoru nad nami. Ko nas pilot opazi, zalebdi nad nami in po jeklenici se spusti reševalec letalec. Ko je na tleh, helikopter odleti, skupaj pa se dogovorimo za način reševanja.

Nogo imobiliziramo z vakuumsko opornico, na glavo ji pritrdimo čelado, nato pa gospo štirje reševalci prenesemo do mesta dviga v helikopter. Vse skupaj se dogaja izredno hitro, saj je helikopter že klican na drugo težko posredovanje. Medtem ko ji nameščamo trikotni sedež za dvig, gospa pogleduje na hrumečo železno ptico nad nami in nekajkrat sklene dlani. Vidim, da jo je strah, zato ji zagotovim, da bo vse v redu. V naslednjem trenutku se z reševalcem letalcem že dvigata in kaj kmalu sta v helikopterju in na poti v bolnišnico.

Gospa je v varnih rokah, poskrbimo še za njene prijatelje ter jih usmerimo na pravo pot proti izhodišču. Pospravimo opremo in po uspešno opravljenem reševanju z zadovoljstvom na obrazu odidemo nazaj proti koči pod Storžičem. Opravimo kratko analizo ter nadaljujemo z druženjem na srečanju. Kolegom reševalcem povem štorijo o "Bergdoktorju", kar sprejmejo s smehom. V naslednjih mesecih sem kar nekajkrat slišal vzdevek "BERGDOKTOR".

DELO Z MLADINO JE ŠE POSEBEJ ZANIMIVO

Joža Godnov

Člani Društva GRS Trzič vsako leto veliko časa namenimo za predstavitev in prikaz svojega dela. Sodelujemo na veliko prireditvah, kjer občanom in občankam podrobno predstavimo reševalno opremo ter tehniko reševanja. Poseben poudarek pa dajemo predvsem preventivi in ozaveščanju ljudi, ki zahajajo v gore, da jih čim bolj soočimo z nevarnostmi, ki nanje pretijo v gorskem svetu.

Preventivne aktivnosti potekajo tekom celega leta in so nekako razdeljene na poletno ter zimsko tematiko. To sovпада z vremenskimi

razmerami, ki so v različnih letnih časih lahko povsem različne.

Velik poudarek že leta namenjamo pripravi na turo, za katero so potrebne primerna oprema, psihofizične sposobnosti in informiranost pohodnikov o poti, po kateri se podajajo na turo, ter vremenu, ki se v času, ko smo na turi, lahko zelo hitro spremeni. Ture v zimskem času pa so glede tega še zahtevnejše, saj vključujejo tudi nevarnost proženja snežnih plazov, ki so pogost dejavnik nesreč pri nas.

PRIKAZ DELA GORSKIH REŠEVALCEV NA TABORU V MEDVODJAH POLETI 2013
(foto: arhiv Matija Perko)

Posebno mesto pri preventivnih aktivnostih predstavljajo naši otroci oziroma mladina, zato se z veseljem odzovemo sodelovanju na planinskih taborih otrok, v vrtcih in šolah. Menimo, da so otroci pomemben člen v verigi, ki dolgoročno veliko pripomorejo k bolj ozaveščenemu in odgovornemu obiskovanju naših lepih gora, posledično pa zmanjšanju nesreč, ki se dogajajo v gorskem svetu.

Prav v veselje je videti množico otrok, ki so na planinskem taboru, mi pa jim predstavimo opremo za reševanje, na koncu pa vedno sledi reševalna akcija, v katero so vključeni prav vsi otroci, tudi tisti bolj tihi in zadržani, ki se običajno držijo bolj ob strani. Vsem otrokom poskusimo predstaviti reševanje, zato dobijo svoje naloge. Vse delo sprejmejo resno in odgovorno, posledično imajo občutek, da

so bili koristni in so prav oni pripomogli k uspešnemu reševanju, to pa je tudi naš namen pri izvedbi vaje reševanja, v kateri so oni glavni.

Za piko na i so na predstavitvah prisotni tudi vodniki reševalnih psov, ki s svojimi štirinožci poskrbijo za veselje otrok ob igri skrivalnic. Čisto za konec ponavadi sledi transport z vravno žičnico, ki jo otroci obožujejo.

Naj na koncu poudarim, da bomo z ozaveščanjem ljudi ter prenašanjem znanja na mlajše generacije naredili največ za varnejše in prijetnejše obiske naših gora, gorska narava in živali pa nam bodo zato še posebej hvaležne.

PRI OSKRBI NAMIŠLJENEGA PONESREČENCA SO POMAGALI TUDI OTROCI (foto: Bojan Žohar)

OKROG SVETA DO TRŽIČA

Tomaž Goslar

Sredi januarja 2016 me je poklical Blaž, predsednik GRS Tržič, in vprašal: "Si kaj razmislil, ali bi se nam pridružil v Društvu GRS Tržič?"

Vedno sem z navdušenjem spremljal predavanja z alpinističnih odprav v pakistanski Karakorum ali nepalsko Himalajo, ki sta jih na naši šoli v Šmartnem pod Šmarno goro imela moj takratni učitelj likovne vzgoje Den Cedilnik in njegov sopotnik na odpravah Viki Grošelj. Vsakič znova sem se veselil predavanj in se čudil nad drugačnostjo oddaljenih krajev, višino gora in sanjaril o takih eksotičnih popotovanjih.

Čeprav smo s starši in mlajšim bratom pogosto zahajali v hribe, pa najsibo to v slovenskih Alpah ali med poletnim dopustom na hrvaški obali, si takrat nisem mislil, da me bo življenje zaneslo tako visoko v gore. Po zaključeni gimnaziji sem se le s težavo odločil, kam naprej v šolo. Nazadnje je zmagala medicina, pred strojništvom in elektrotehniko. Študentska leta so seveda poleg študija prinesla tudi prva samostojna potovanja v svet. Vsako leto sem se potrudil študijske obveznosti zaključiti že v spomladanskem semestru in napornemu duhamornemu študiju preko leta je vsakič sledilo dolgo brezskrbno poletje, ki sem ga izkoristil za potepanje naokrog.

Med poletnimi počitnicami, ki so na fakulteti trajale vse do konca septembra, smo tako z družbo prepotovali kar lep del sveta. Kjerkoli se je znašla naša pisana družina, smo si vedno našli "visoke" cilje, pa najsibo to vrh vulkana v Indoneziji, globoke soteske v Peruju ali pa vrhovi v Pakistanu ... Ker smo tudi med letom pogosto zahajali v hribe, so se brat in nekateri

prijatelji vključili v alpinistični odsek, meni pa je za alpinistično izobraževanje zmanjkalo časa. Pomanjkanje "izobrazbe" me ni ustavilo, da se jim ne bi, predvsem pozimi, pridružil na turni smuki, lednem plezanju ali zimskih vzponih.

Po dolgih šestih letih medicinske fakultete smo skupaj s še štirimi prijatelji organizirali študentsko humanitarno odpravo na Papuo Novo Gvinejo. Odprava v kakšen pozabljen del naše Zemlje mi je bila želja in motivacija že preko celotnega študija. Dva meseca smo

DELO V AMBULANTI NA PAPUI NOVI GVINEJI (foto: Aleš Fischinger)

tako preživel med napol divjimi plemeni Papuancev. Po začetnem uvajanju v edini bolnišnici pokrajine Oro, kjer so štirje zdravniki na težko prehodnem ozemlju, malo večjem kot Slovenija, skrbeli za zdravje približno 200.000 ljudi, smo se na delo odpravili v vasi. Delo v odročnih krajih, kjer se lahko zaneseš le na svoje znanje in malo opreme, ki jo imaš s seboj, nam je bila vsem življenjska izkušnja. Za vse nas je bil to prvi pravi stik z bolniki, eksotičnimi boleznimi, diagnostičnimi dilemami, odgovornostjo, negotovostjo ... Poleg dela smo seveda našli tudi čas za raziskovanje čudovitih tropskih plaž in vzpon na 4509 metrov visok najvišji vrh Mt. Wilhelm.

Po vrnitvi iz tropskega raja se je začelo vsakdanje zdravniško življenje. Čas, ko ugotoviš, da so bile

romantične predstave o zdravniškem poklicu povsem drugačne od realnosti. Po zaključenem pripravništvu in sekundariatu sem moral izbrati specializacijo. Kljub začetnemu navdušenju nad kirurgijo sem nazadnje izbral specializacijo iz interne medicine in se po 6-letnem specialističnem izobraževanju in skoraj vsakomesečnih menjavah delovnega mesta med različnimi internističnimi oddelki zaposlil v intenzivni enoti v ljubljanskem UKC. Poleg dela kot zdravnik sem se že med specialističnim izobraževanjem lotil še raziskovanja in dosegel doktorat znanosti ter pedagoškega dela kot asistent na medicinski fakulteti.

“Intenziva” je okolje, ki se mu večina zdravnikov in bolnikov z največjim veseljem izogne, prvi, ker zanje predstavlja velik stres in negotovost,

SNEMANJE ELEKTROKARDIOGRAMA NA 5128 METROV VISOKEM HISPAR LA, PAKISTAN
(foto: Irena Mrak)

drugi pa, ker pogosto pomeni hudo bolezen, slabe novice in smrt. Intenzivistični vsakdan sestavljajo nenehno piskanje aparatov, zasloni, polni števil, laboratorijske in druge preiskave, infuzije, vedno novi pristopi zdravljenja, nočno delo, delo ob koncu tedna in med prazniki, vsepovsod polno ljudi, pogovori z zaskrbljenimi svojci, pogosto sporočanje slabe novice, včasih pa seveda tudi zadovoljstvo ob uspešnem zdravljenju. Pobeg v tišino in samoto gora je ena od možnosti, kako ubežati stresnemu vsakdanjemu življenju, preden povsem znoríš ali otopiš.

Leta 2009 se mi je ponudila priložnost, da se kot zdravnik pridružim tržiški odpravi na 7546 m visoko Mustagh Ato. Z vzponom na vrh in smukom v dolino sem takrat za skoraj 2000 metrov presegel svojo, do tedaj najvišjo doseženo višino. Poznanstvo z Ireno je na zemljevid sveta postavilo tudi Tržič in tržiške hribe. V naslednjih letih sem se skoraj vsako poletje udeleževal alpinističnih odprav v Karakorum ali Himalajo (Spantik, Shishapangma, Makalu, Diran, območje ledenika Aling, področje Shimshal). Zaradi načina vzpona – brez višinskih nosačev in dodanega kisika niso bile vse odprave tako uspešne kot prva. Pogosto nas je pod vrhom ustavil globok sneg, slabo vreme, mraz ali pomanjkanje časa. Kljub nekaterim neuspehom pa smo se uspešno povzpeli na Spantik, nekaj vrhov v Shimshalu in na ledeniku Aling. Neosvojen vrh zame nikoli ni bil poraz, že samo odkrivanje povsem novih območij in drugačnih kultur je dovolj velik magnet, ki me vedno znova vleče nazaj. Poleg vzponov smo se na eni od odprav lotili tudi prečenja ledenikov Biafo-Hispar v Pakistanu, ki sta s svojimi 110 kilometri najdaljši ledeniški sistem izven polarnih območij.

Ob raziskovanju visokogorskih območij se mi je seveda zastavilo vprašanje, kako se je človek sposoben prilagoditi na okolje s tako malo

TOMAŽ MED VZPONOM NA SPANTIK, PAKISTAN (foto: Irena Mrak)

razpoložljivega kisika. Raziskovanje vpliva višine na človeka me je zaposlilo na kar nekaj odpravah. Pogosto smo na hrib poleg ostale opreme nesli še kakšen merilni inštrument, namesto počitka v višinskem taboru naredili kakšno meritev, v bazi pa s sončnimi celicami lovili sončne žarke, da smo vsaj za silo napolnili baterije. Nekaj izsledkov sem že uspel predstaviti strokovni medicinski javnosti, nekaj meritev pa še čaka na obdelavo, analizo in objavo. Poleg raziskovanja se je v odročnih vaseh pod goro ali v baznem taboru vedno našel kakšen bolnik, ki je potreboval pogovor, nasvet, tableto ali obliž in me spomnil, da nikoli nisem povsem na dopustu.

Leta 2013, ko sem imel za seboj že kar nekaj himalajskih odprav, sem si končno našel

čas in se opogumil, da si pridobim še vsaj osnovno formalno alpinistično izobrazbo, in se pridružil AO Tržič ter dve leti kasneje zaključil pripravništvo.

Na srečo sem bil na Blažev klic že prej opozorjen. Po nekaj dodatnih vprašanjih sem hitro odgovoril z da. Odločitev pa vseeno ni bila tako enostavna. Dan ima le 24 ur, leto 365 dni in moj največji strah je, kako naj poleg družine, rednega dela v bolnišnici, nočnih dežurstev, delovnih sobot in nedelj, želje po potovanju, odpravah in odkrivanju kakšnih še neodkritih koščkov sveta, raziskovalnem delu, pedagoškem delu, ljubezni do branja in knjig in številnih hobijev najdem še čas za GRS. Po drugi plati pa je delo na terenu, stran od vseh aparaturn, ko se lahko zaneseš le na svoje izkušnje in znanje, povsem drugačno od mojega običajnega delovnega okolja in predstavlja poseben izziv ter motivacijo.

Upam, da mi bo tudi v prihodnje še uspelo najti čas za številne aktivnosti.

DAŠA, 6 let: "Moj oči je drsal pa je zlomu roko pa sem rekla, da lah pokliče gorske reševalce. Pa je reku, da ni treba, da bo šel sam k zdravniku, pol je pa zdravnik reku, da mora na Jesenice."

LETA AKTIVNEGA REŠEVANJA ZA SEBOJ PUŠČAJO ŽIVLJENJSKE ZGODBE

Matjaž Kos

Leta minevajo, spomini ostajajo in čeprav nisem več v kategoriji zagnanih mladcev, lahko vseeno rečem, da je še prostor za nove zgodbe in da še ni čas, da bi odnehal. Zato pri delu gorskega reševanja med reševalci vztrajam že vse od leta 1981, celih 35 let. Med gorske reševalce sem se vključil kot miličnik in vodnik policijskega psa. V takratni gorski reševalni službi sem s službenim psom pridobil tudi status vodnika reševalnega psa za iskanje pogrešanih oseb v snežnem plazu.

Poleg aktivnega statusa gorskega reševalca sem v preteklosti opravljal več različnih nalog, sedaj pa v Društvu GRS Tržič že tretji mandat (celih 10 let) skrbim za vodenje in urejanje tajniških zadev. Trudim se, da je vse naše delo ustrezno zabeleženo in arhivirano. Pomembno je, da bodo tisti, ki bodo v društvo prišli za nami, lahko brali zapisano zgodovino tržiškega gorskega reševanja.

Organizacija in reševalno delo sta bila nekoč razvita primerno tedanjemu času. Z leti pa je naše delo postajalo vedno bolj strokovno, "profesionalno", stvari smo ves čas nadgrajevali, starejši reševalci so odhajali, prihajali so mlajši, nikoli pa ni zmanjkalo zagnanosti in predvsem volje, da bi s kolegi pomagali drugim.

Tako delo ustvarja toliko zgodb, kot je reševalcev. Tudi z mano je bilo tako. Zgodba, polna dogodkov, izkušenj, nekakšna življenjska zgodba, ki pa je leta 2005 zame dobila povsem nov pomen.

Dobil sem novega psa, nov zagon in začelo se je moje najboljše obdobje gorskega reševalca,

v katerem sem postal vodnik reševalnega psa. Z nemško ovčarko, ki je danes stara že 12 let, sem se usposobil za vrsto različnih reševalnih nalog. Z njo sem iskal zasute v plazovih in pogrešane osebe v letnih razmerah.

Kot policist gorske enote policije sem opravljal delo s helikopterjem v sklopu ekip za helikoptersko reševanje v gorah in predvsem več stokrat pomagal pri reševanju planincev, ki jim je bila v visokogorju ob nesreči ali bolezenskem stanju potrebna pomoč gorskih reševalcev. Tako sem pridobil tudi neprecenljive izkušnje.

PSICA ŠILA (foto: Dragica Kos)

MATJAŽ S ŠILO NA PLAZU (foto: Dragica Kos)

Seveda niso bile le izkušnje tiste, ki so prinašale dobre in večinoma spodbudne rezultate. Zelo pomembno je bilo tudi neprestano obnavljanje in posodabljanje strokovnega znanja za gorsko reševanje. Vedno je bilo v ospredju delo, volja, skrb, odrekanje in zadovoljstvo, ki te najbolj žene naprej. Stvari se niso ustavile, vse gre naprej, kar potrjujejo nekateri dogodki, pri katerih se kljub tragičnemu koncu nisem ustavil.

En takšnih dogodkov je zagotovo reševanje septembra 2010, ko sem na plazu na območju Zelenice z ovčarko Šilo iskal pogrešano osebo in je na zelo težko dostopnem terenu zaznala nekaj drugečnega. Ali pa zimsko reševanje z reševalnim psom aprila 2013 na plazu pod Brano na kamniškem območju, kjer smo z izjemnim trudom ob pregledu večje plazovine poskušali pomagati zasutemu planincu in

je ovčarka našla v plazu zakopano pohodno palico, na drugi strani ob robu plazu pa je bil najden zasuti planinec. Oba primera sta se žal končala tragično.

Take zgodbe te potrejo, vendar se hkrati zavedaš, da si pomagal, kolikor si lahko, in da boš naslednjič spet in spet. Posebno dober občutek pa imam vedno takrat, ko vem, da bo ponesrečenec okreval. To je le del moje zgodbe, veliko ostane nepovedanega. Tako pri meni kot najbrž tudi pri drugih reševalcih.

BIL JE ENOSTAVEN VZPON NA KOFCE, POTEM PA ...

Mitja in Jerca Petje

Na sončno nedeljo, 4. 9. 2016, sem se s svojo 11-letno hčerko Jerco dogovoril, da greva nekam na "lavf". Odpravila sva se na Gorenjsko na čudovit izlet na hrib Kofce. No, vsaj na začetku je bil. Po malici v koči na Kofcah oziroma kmalu po začetku sestopa me je dvakrat obšla telesna nemoč. Prvič sem se še naivno ulegel in rekel sebi ter hčeri: "Sam mal si odpočijem pa bo." Naslednjič pa sem izgubil občutek za orientacijo, voljo za pot in končal na tleh z nahrbtnikom pod glavo.

Velika sreča, da sem imel ob sebi hčer (gasilska mladinka), ki je znala poklicati na Center za obveščanje in je tržiškim gorskim reševalcem povedala, kaj se je zgodilo, kje in kdo je v stiski. Nato je Jerca nemudoma stekla po pomoč k vzpenjajoči se družini gospe Anite Azman Jere iz Naklega (ta dan je praznovala svoj 41. rojstni dan). Nato je bila gospa Anita kot angel ves čas ob meni in me je spodbujala, naj bom "buden".

Ves čas moje nemoči sem vedel, da bodo pome prišli bratje v nesreči (sam sem prostovoljni gasilec, zato vas nazivam kot brate, saj poznam delo reševanja in zaupam v sistem zaščite in reševanja) in to ste bili v mojem primeru tržiški gorski reševalci z vašim načelnikom Blažem Belharjem na čelu ter dežurna posadka vojaškega helikopterja z zdravstvenim osebjem. Zahvala tudi tržiškemu policistom, ki so poskrbeli za mojo hčer ter vozilo predali moji družini. Zahvaljujem se tudi osebju URGENCE v Ljubljani.

Nasvet vsem bodočim in že izkušenim rekreativcem. Moja zgodba se je razvila zato,

ker sem pretiraval v športu že cel mesec avgust, v katerem sem pretekel 155 km, se petkrat povzpел na Šmarno goro, enkrat na Porezen in imel še trening za tek na Kristalno palačo. V tem času se seveda nisem pravilno prehranjeval in počival. Zaradi tega sem doživel kolaps mišičja in po nepotrebnem obremenjeval gorske reševalce, za katere vemo, da vse delo opravijo prostovoljno brez kakršnegakoli plačila in jim je beseda HVALA dovolj.

BRATJE IN SESTRE, HVALA ZA VSE!

**MITJA IN JERCA PETJE PRI KOČI NA
KOFCAH PRED DOGODKOM NA RAVNEH**
(foto: arhiv Mitja Petje)

SNEGULJČICA IN SEDEM PALČKOV

Jana Šparovec

Skozi priprte oči mi je že nagajalo sonce, a sem se kljub temu še enkrat obrnila v postelji in še nekaj minut sladko uživala v sobotnem jutru, šestega julija 2013.

Še nekaj dni in dočakala bom zaslužen dopust. Pretekli tedni so bili službeno kar naporni, zato sem se odločila za krajše sproščanje duše in telesa na domačem hribu. Časa za daljše ture bo kmalu dovolj. Še prej pa skok do frizerja. Pod kolesarsko čelado je že postalo vroče in vsak predolg las le še dodatno poskrbi za potoke potu, ki neusmiljeno teče brez kontrole čez oči, nos v usta. Skratka, pri mimoidočih poskrbi za moj nič kaj damski videz. Zaslišim copotanje na hodniku, Teri se je prebudil in slišal moje obračanje po postelji. Takoj priteče pred vrata spalnice, da opozori nase. Naj mu bo, vstanem in ga peljem na jutranji sprehod. Prva leta mi je bilo to opravilo odveč, sedaj pa obožujem ta jutranji ritual, ki je največkrat v moji pristojnosti. Jutra so mi "zlati" del dneva. Takrat si ne dovolim, da me preganja čas. Srečanje z novim dnem, vonj novega jutra, okus letnega časa in jutranji ogled razvijajoče se narave ob prijaznem pasjem mahanju z repom – vse to je dobra podlaga za prihajajoči dan.

Ob 10. uri sem zmenjena pri frizerki. "Koliko?" me vpraša frizerka Jana. "Ne "šparaj" jih, lasje še prehitro zrastejo in silijo izpod čelade, saj bom dva meseca ves čas v čeladi." V načrtu imam povsem kolesarski dopust. Kako ne, v kleti me čaka komaj teden dni staro novo kolo. "Polnovzmetenček", od katerega pričakujem še večje užitke kot pri prejšnjem "trdaku". Ja, kdo bi pa vedel ob nakupu kolesa, da jih je toliko različnih vrst. Še dobro, da pred letom dni nisem

kupila cestnega, ko sem prvič sedla na kolo, jasno, zaradi poškodbe kolena. To je bil tudi razlog, da sem začela z gorskim kolesarjenjem.

Opoldanske urice izkoristim za službeno delo. Nič ne pomaga, sobota ali nedelja, ko je delo, se dela. Trenutne opoldanske temperature pa tudi niso ravno primerne za brcanje v klanec.

In le dočakam. Zvlečem svojo novo igračko iz premajhne kleti. Poleg vseh nepotrebnih škattel, ki jih bom mogoče enkrat nujno rabila, dveh noveletnih smrek, okraskov za celo vas, praznih kozarcev, ker mogoče bom pa ravno naslednje leto spet kaj vlagala, pa še česa, česar rajši ne omenim, dve kolesi res nista primerna izbira. Prve dni sem novega imela kar v sobi, ker sem najprej morala preračunati, kako ga stlačiti v klet. Kdo bi si namreč pred nakupom belil glavo s takimi postranskimi vprašanji. Punce res ne. Če je prostor za enega, se najde tudi za dva. Pred nakupom je predvsem važno, kakšne barve je, oblike in seveda znamka! Končno se odpeljem. Asfalt proti Brezjam je dodobra segret, zato pohitim, da se čim prej znebim ceste in vročih hlapov, ki puhtijo iz nje. Ob prihodu na stransko cesto proti Bistriški planini si snamem čelado. Nerada se vsakič znova zapodim proti največji strmini na poti do planine. Na izravnavi ob koncu betona se oddahnem in kot vedno pomislim, da je za danes najhujše že za meno. Pomota!

Med potjo ne srečam nikogar vse do križišča pri Bistriški planini. Kmetje pospravljajo les. Pozdravimo se z nasmehom in nadaljujemo vsak s svojim opravilom. Na razpotju se ustavim, zlezem s kolesa in kot že tolikokrat prej stegnem

roke proti nebu in se hvaležna za ta trenutek v mislih sprehodim po minutah vzpona, ko se marsikdaj vprašam, kaj mi je tega mučenja sploh treba. Kot vedno si na vrhu priznam, da napor do uspeha ni nikoli tako velik, kot je veliko zadovoljstvo na vrhu. Pa četudi kratka, je tura lahko sladka. Spijem nekaj vode, pojem čokolado in uživam v objemu gozda.

Naposled se le odločim za odhod, čeprav bi najraje kar ostala tam, v hladnem zavetju gozda. Našemim se skoraj v vso zaščitno opremo, kar jo premorejo v trgovinah. Ob pogledu name bi si najbrž vsakdo mislil, da sem neka huda "spustašica" na kolesu. A po veliko resnih turah sem z mislimi še vedno v stilu: počasi se tudi v dolino pride! Juhuhu, sedaj pa spust. Na prste ene roke lahko preštejem število tur z novim kolesom. Še vedno se nanj usedem s kančkom

sramežljive plahosti in se zavem, da nikoli ne bom do konca izkoristila vseh komponent, saj se držim načela: do užitka, ne pa s strahom do konca. Odpeljem se po poti navzdol kot že velikokrat prej s "trdakom" in vsak trenutek opazujem, kaj mi novo kolo nudi. Navdušena sem nad mehko gibanja, v trenutkih mi celo uspe zaplavati z njim kot eno. Večkrat se ustavim, da podoživim kak detajl, nad katerim sem še posebej navdušena.

Sedaj pa del, kjer me mehka, z iglicami posuta potka vedno spominja na pravljичni svet. Še nekaj metrov, dve korenini in že bom na mehki preprogi. Nekaj me "zruka" in mi malenkost zruši ravnotežje, ki ga poskušam obdržati s spustom noge s pedala. Vmes pomislim, kako me fantje vedno opozarjajo, naj tega ne delam. Potem zaslišim kratek hrsk in začutim

GORSKO KOLESARJENJE JE ŠE VEDNO MOJA STRAST (foto: Tom Eckerstorfer)

močno, hipno, pekočo bolečino. Hitro dvignem nogo in jo položim nazaj na pedal z željo, da obdržim ravnotežje, da ne padem. Tedaj pa presenečenje, opore z nogo ni. Kot bi noge ne bilo. Počasi, povsem mehko se zvrnem na desni bok in obsedim nad mojo pravljično potko.

Še hitreje, kot se znajdem na tleh, se začnem pobirati. Vmes pogledam okoli sebe, ali me kdo gleda. Verjeli ali ne, res sem najprej pomislila na to. Nato s pogledom obstanem na desnem stopalu. Ne ne ne, verjetno slabovidim. Ponovno pogledam okrog sebe v želji, da bi bile pretekle minute le plod neprijetnih sanj. Nič. Pogled mi zopet obstane na stopalu, ki čudno samostojno gleda v svet. Kot da ni del noge, moje noge, ki usmerja koleno navzgor, stopalo pa sili svojo pot, povsem ležeče se obrača desno. Še vedno ne verjamem očem, naredim test. Usdem se še bolj vzravnano in koleno rahlo obrnem navznoter. Spet nič! Stopalo ne sledi nogi, še vedno tuje gleda proč. Možgane mi prešineta tisti hrsk in občutenje kratke bolečine med vožnjo. Hitro dvignem roke in si jih natančno pregledam, razpiram prste in preverjam, ali je z njimi res vse v redu. Kakšna sreča! Le kako bi delala, če bi zlomila roko! Res imam srečo, da je samo noga! A kljub vsemu ne morem verjeti. Še padla nisem, kar med vožnjo se mi je to zgodilo. Takrat se tudi zavem, da s kolesom ne bo šlo več naprej. Na hitro se razgledam, kje sem, in ocenim, da NMP ne bo pravišnji naslov. Potrebujem GRS. Obsedela sem namreč kakih 100 m nad cesto, po kateri bi sicer še lahko pripeljal rešilec, a prenos bi bil težje izvedljiv neizurjenim gozdnega terena.

Med razmišljanjem primem desno stopalo, ga malenkost odmaknem od noge, obrnem v pravi položaj in prislonim k nogi. Huu. Ničesar ne čutim. Pa tudi ne vem, kje sem tisti hip našla vzgib za to dejanje. Začnem brskati po nahrbtniku. Jasno, prve pomoči nimam s seboj. Saj sem šla le na kratko hišno turo!! S čelade si

snamem ščitnik za brado (nagobčnik se temu reče po domače) in ga dam kot opornico okoli gležnja, vmes pa zatlačim prepoteno majico. Evo, imobilizacija je uspela. Sedaj pokličem 112. Na drugi strani se zelo hitro oglasi miren gospod, s katerim si podeliva vse pomembne informacije, ki pa postane rahlo nemiren, ko se mu nekaj minut ne oglasi nihče od fantov GRS Tržič. Noče me spustiti s telefonske zveze, češ ali sem se kaj udarila v glavo, ali sem izgubila zavest ipd. Pomirim ga, da sem povsem prisebna, in mu rečem, naj brez skrbi prekine zvezo. Obljubi mi, da se javi takoj, ko kaj izve.

Vmes hitro pokličem sestro, med vikendom sem bila namreč sama doma. Prosim jo, naj mi pred ZD Tržič prinese kartico zdravstvenega zavarovanja. Skrbno, kot se za starejšo sestro spodobi, me takoj izpraša, kje, kako, zakaj in ali sem dolgo čakala na pomoč. Razložim ji, da še sedim v gozdu in čakam pomoč, potem pa začne preplašeno vpiti v telefon: "Joj, a te močno boli, a si kaj zmedena, te kaj zebe?" Po mojem bi doma skoraj skupaj padla od skrbi. Pomirim jo, da sem res dobro, čeprav me je vmes, na srečo le za nekaj minut, začel močno boleti gleženj. Takrat vidim, da imam nov klic, in že se oglasi prijazen, topel glas. "Matija Perko," se je predstavil. Povpraša me o mojem stanju in natančni lokaciji. Pove, da se s fanti že peljejo proti meni. Ker nisem prepričana, na katerem ovinku morajo zaviti levo, predlaga, da vklopijo sireno in da z njeno pomočjo določim njihovo lokacijo glede na mojo. V nekaj minutah jih zagledam na cesti pod mano. Matija me ves čas nekaj sprašuje po telefonu, ne izpusti me izpod nadzora. Ustavijo oba avta in me iščejo z očmi. Veselo jim pomaham, kot bi šlo za prijateljsko srečanje ob pivu. Res sem jih vesela.

Že naslednji hip na potki pred seboj zagledam zdravnika, dr. Tomazina, z veliko torbo v roki, za njim pa še nekaj drugih reševalcev. Doktor pride k meni, me pozdravi in natančno sledi

V HRIBIH UŽIVAM. NA BEGUNJŠČICI OB SPOGLEDOVANJU S KAVKO (foto: Karmen Razlag)

moji pripovedi, vmes mi postavi nekaj dodatnih vprašanj, med drugim, ali potrebujem kaj za bolečine. Spotoma že pregleduje moj gleženj. Presenečeno ugotovim, da se je v tem času obseg mojega gležnja povečal za vsaj dvakrat, če ne še več. Najprej pomislim na kolenski ščitnik in kompresijske hlače, ki sem jih ravno tisti dan morala obleči. V mislih se že poslavljam od te opreme, saj sem prepričana, da bo potrebno prerezati oboje, če jih bom želela sleči brez bolečin. Ups, pa še čevlji Five Ten, tesno prillegajoč, dvignjen v gležnju za njegovo zaščito. Ob tem se kar zgrozim, saj mi ni jasno, kako naj bi zdravnik sezul polvisok čevlji, če mi stopalo pleše po svoje, ne da bi mi ga pri tem do konca odtrgal. Medtem že vsi pridejo do mene, prijazno pozdravljajo in si ogledujejo okolico in mene. Nekdo zaskrbljeno ugotovi, da imam na licih in vratu kri. Pomirim jih, da je to na srečo

le rdeča barva za lase. Opazim, da imajo prav vsi delo razdeljeno med seboj, sodelujejo brez nepotrebnih besed in delujejo, kot bi že pred prihodom do mene natančno vedeli, kaj jih čaka in kaj mora kdo prijeti in kje stati. Matija me sprašuje o natančnem poteku nezgode, vidim, da si vse skrbno zapisuje, vključno z mojimi osebnimi podatki. Dr. Tomazin mi na moje presenečenje vmes že sezuje čevlji in kolenski ščitnik, ki je za razliko od večine ostalih narejen na princip nogavice, torej se ga ne odpne zadaj. Sploh nisem čutila, ne morem verjeti. Potem mi reče, da bo gleženj mogoče potrebno naravnati in da to zna boleti. Pred očmi se mi prikaže prizor iz akcijskega filma, kjer po srditem pretepu prijatelj ranjencu z ostrim sunkom ramo vrne v sklep, on pa vmes grozno zakriči od bolečin. Torej se naslonim na hrbet, stisnem pesti, kot to pač delajo v filmih. Pogledam

stran in čakam na neznosno bolečino. Čakam in nič. Tedaj pa mi doktor pove, da je gleženj v pravilnem položaju. Zdi se mi neverjetno. Med mojim primerjalnim doživljanjem filmskih scen reševalci že pripravijo nosila in vakuumsko opornico, nekdo pa naredi nekaj foto posnetkov. Vse se odvija zelo hitro, v sproščenem prijateljskem vzdušju. Fantje me sprašujejo, kje sem se peljala, povedo, kje se oni vozijo, in že sem na nosilih z imobilizirano nogo. Počutila sem se kot Snegulčica med palčki, ki skrbno bdijo, da se ji kaj ne zgodi. Takrat sem se šele spomnila na kolo, ko opazim, da so fantje že izbrali Bojana, da se z njim pelje do zdravstvenega doma. Skratka, ne da bi me kakorkoli obremenjevali, so poskrbeli zame, za prtljago in še za prevoz kolesa. Brez večjih težav so me previdno, predvsem pa meni udobno in neboleče, prenesli do avta in me odpeljali do Zdravstvenega doma Tržič. Med vožnjo me eden od fantov vpraša, ali sem kaj spila zgoraj. Odgovorim mu, da sem, seveda vodo. Zasmeji se in razloži, da me pred ZD zagotovo že čakajo policisti, saj je to običajen postopek po klicu na 112. Torej bom morala opraviti tudi test alkoholiziranosti, ker gre za nesrečo v cestnem prometu.

Ob prihodu pred zdravstveni dom me tam res čakajo policista, dežurna zdravnica in moja sestra, ki ji je medtem Bojan že razstavil moje kolo in ga naložil v avto. Fantje GRS komaj odprejo vrata, ko se name s strani policistov že vsuje plaz vprašanj. Nekaj časa pogovor poteka kar med vrati, ko reševalci naposled le prepričajo policista, da me najprej udobno namestijo v voziček. Opravim še test alkoholiziranosti, ki seveda pokaže nulo. Fantje GRS Tržič mi še zaželiyo čimprejšnje okrevanje in se poslovijo, saj sem sedaj v rokah reševalca NMP. Naloži me v reševalno vozilo in odpelje v bolnišnico na Jesenicah. Tam po opravljenem rentgenskem slikanju ugotovijo bimaleolarni zlom gležnja, kar pomeni, da

bo potrebna operacija. Odločijo se, da bo opravljena naslednje jutro, torej v nedeljo zjutraj ob 10. uri. Komaj se zavem, že ležim na oddelku, priklopljena na infuzijo. Noč mine presenetljivo hitro. Zjutraj pa mi, tik preden me odpeljejo na operacijo, zazvoni telefon. Prijetno presenečena zaslišim glas reševalca GRS Tržič. Matija reče, da jih s fanti zanima stanje mojega gležnja. Povem, da sem skoraj že na poti do operacijske, in oba se zavedava, da bo rehabilitacija daljša.

Na notranji strani so mi vstavili dva daljša vijaka, na zunanji ploščico in pet vijakov. Noge dva meseca ne smem popolnoma nič obremenjevati. A tisti dan se me je bolj kot diagnoza dotaknila pozornost reševalcev GRS Tržič. Dali so mi vedeti, da s končanim reševanjem na terenu zanje akcija še ni končana. Začutila sem, da zanje ponesrečenci nismo le številke ali udeleženci nesreče, temveč ljudje, prijatelji, somišljeniki, s katerimi se v težkih trenutkih zbližajo, čutijo njihovo stisko in bolečino in vse to odnesejo tudi domov. Moram tudi povedati, da sem se med reševanjem kljub poškodbi počutila prijetno in varno, saj sem čutila njihovo mirnost, zbranost in predvsem topel prijateljski odnos. Zavedala sem se, da so zaradi mene morali tisto sobotno pozno popoldne zapustiti domove, družine, da so pomagali meni. Meni in mnogim drugim, ki so bili ali še bodo v stiski. Ne glede na to, ali je mraz, vročina, veter, vedno so nam pripravljeni pomagati. Ne glede na to, da s tem ogrožajo tudi sebe. Pomagati drugim je njihov način življenja. Lahko rečem le: VELIKA HVALA IN NEIZMERNO SPOŠTOVANJE DO VSEH DEKLET IN FANTOV GRS TRŽIČ KOT TUDI DO OSTALIH EKIP GRS! SREČNO!

SPET NA STORŽIČU – A Z DRUGAČNIM ZAKLJUČKOM

Alenka Vidmar

Konec lanskega septembra sem si pri sestopu s Storžiča poškodovala nogo, tako da sama nisem bila sposobna priti do ustrezne zdravniške pomoči. Poškodba se je zgodila na pobočju gore na višini 1300 metrov. Čeprav planinarim že mnogo let, do takrat nikoli nisem pomislila, da se nesreča lahko zgodi tudi v gorah in da se to lahko zgodi tudi meni. Težko opišem tudi občutek nemoči in skrbi, kako rešiti nastalo situacijo.

Od takrat, ko smo ugotovili, da zaradi poškodbe ne morem več hoditi, pa do prihoda

reševalcev oz. sprejema v jeseniški bolnišnici je minila le dobra ura.

Pišem vam zato, ker bi se rada ob tej priliki javno zahvalila vsem, ki so mi takrat pomagali. Posebna zahvala pa gre seveda vam, dragi gorski reševalci iz Tržiča. Kot so mi kasneje povedali, vas je v "moji reševalni akciji" sodelovalo štirinajst, ki ste bili organizirani v dveh skupinah. Prva skupina, pod vodstvom Primoža, je bila pri meni v dobre pol ure od klica na pomoč. Druga skupina pa je bila že pripravljena oziroma na poti, da izvede klasični

KRATEK PRENOS ALENKE NA TOČKO ZA DVIG V HELIKOPTER (foto: Primož Štamcar)

način reševanja v primeru, da reševanje s pomočjo helikopterja SV ne bi bilo mogoče.

Težko opišem vse občutke tistih trenutkov, ki so bili zame nekaj nepoznanega in neverjetnega. Poškodba noge in dejstvo, da ne morem sama priti v dolino, sta me dobesedno paralizirala v smislu občutka odvisnosti od drugih. Ko pa so prišli Sašo, Robert, Nejc in Primož, pa kot da gre za dobro režiran film. Vendar nisem opazovala njihove strokovnosti, saj sem jim od prvega trenutka zaupala, temveč njihovo toplino, neposrednost, požrtvovalnost in pripravljenost pomagati, storiti prav vse za rešitev moje težave.

Zato, spoštovani reševalci: Primož Štamcar, Nejc Klemenčič, Robert Vidic, Sašo Rožič, Primož Rožič, Matej Štular, Grega Bahun, Klemen Belhar, Tomaž Strupi, Alenka Pavlovčič, Benjamin Vidmar, Matic Mohorč, Metod Gradišar in Matija Perko, lepa hvala za pomoč in moje iskreno občudovanje za delo, ki ga opravljate prostovoljno, sicer je pa to poslanstvo, ki se ga ne da plačati z denarjem. Ob tej priliki vam tudi čestitam, saj vaše društvo praznuje častitljivo obletnico delovanja. Hvala in srečno.

SARA ANA, 6 let: "Velik morajo pojest zelenjave, da lahko nesejo planinca."

Z GRS TRŽIČ – NA DRUGI STRANI

Janez Nunar

Prijetno nedeljsko zimsko popoldne, enkrat okrog bivšega dneva JNA (22. december), se je pod Javornikom prevešalo v jasno zimsko noč. Pred kakim desetletjem ... Sankanje in prijetno druženje s prijatelji pri Zdravcu se je končalo. No, pravzaprav je sledil samo še lep sankiški spust v zasnežen Gabrčev rot do avta in domov, novemu delovnemu tednu nasproti. Dober "sninc" je obetal prijeten družinski spust do parkiranih jeklenih konjičkov. Z Bojanom in Anči smo zajahali sani, naprej spustili otroke, mi pa smo se spustili za njimi. Moja žena Karmen pa je odhitela peš po uhojeni gazi navzdol v temno zvezdno noč ...

Spust je minil hitro, sani smo pospravili v prtljajnike avtov, otroci pa so se v pričakovanju odhoda še razigrano dričali z bližnjega kupa snega. Ampak nismo bili vsi. Žene še ni bilo! Kje pa hodi toliko časa ... Čakamo ... pokličemo ... nič. Čakamo ... še vedno nič ... Kaj sedaj?

Anči je z otroki počakala pri avtih, midva z Bojanom pa sva pohitela nazaj po uhojeni poti proti Zdravcu. Med potjo je ni bilo. Klici so odmevali v noč, brez odziva ... V koči je ni bilo. Kaj pa če je zašla? Po isti poti sva se vrnila do Rota in Bojan je iz nahrbtnika izvlekel UKV postajo in začelo se je: "Bistrica kliče ...!".

Začela se je akcija GRS! Anči je napokala otroke in jih odpeljala domov gledat bog ve kateri del filma Gospodarja prstanov. Z Bojanom sva ostala sama. Hitro pa je prispela Lada Niva z dvema reševalcema. Pozneje smo se šele seznanili, bila sta načelnik Janči in reševalec Peter (Matija Perko in Peter Rožič).

Po uvodnih informacijah in seznanitvi s situacijo je načelnik odločno prevzel zadevo in odločil, da se najprej zapeljemo do Zdravca. Za brisalce moje Xsare sem še zataknil list papirja s sporočilom "GRS te išče, otroka sta pri Anči!" in krenili smo proti Volčji dolini.

Iskalna akcija je operativno potekala, moja žena pa je postala "pogrešana oseba ženskega spola, v zeleni bundi, zadnjikrat videna ...".

Snežena cesta do Zdravca terenskemu vozilu ni delala preglavic in hitro smo bili gor. "Kaj novega?" "Nič!" Skrbna Mari je takoj pristavila velik lonc čaja, rekoč "da moje fante ne bo zeblo med akcijo", Zdravc pa je ponosno začel dežurati pri radijski postaji. Mi pa smo krenili naprej in že pri Znamenju, kjer normalna pot ostro zavije desno, zaznali male sledi (odtis gojzerja št. 36), ki so zavile levo, v temen zasnežen Dol, namesto desno po uhojeni stezi proti Rotu. Sledili smo jim ... Niva se je počasi prebijala skozi snežne zamete, mi pa smo na vsakem odcepu poskakali iz nje in kakor Vinetou (indijanski poglavar) sledili drobnim korakom v temno noč ...

Medtem je Janči po radijski postaji usklajeval akcijo: "Z vsemi ostalimi razpoložljivimi terenci reševalcev in Policije po bližnjih okoliških cestah, iščemo do polnoči! Če je ne najdemo, pa sledi nadaljevanje jutri ob zori z okrepitvami!"

Cesta se je vlekla in vlekla, mi pa na vsakem odcepu kot stezosledci. Vendar očitno na pravi poti, saj smo stopinje malih čevljev občasno dobro videli. Medtem se je po etru pletla mreža

JANEZ NUNAR (foto: Matija Perko)

dobro pripravljene in izurjene organizacije. Kakor je kasneje, po srečnem koncu, dejal načelnik: "Gospa, mi delujemo kakor amaterji, poskušamo pa tako kakor profesionalci."

Na srečo je kmalu zahreščalo v postaji: "Pogrešana oseba je najdena in je pri svojem avtu!" Sama je korakala po cesti proti "Pavšelnu" (kjer smo ji tudi sledili), kjer jo je dohitel lovec Lojze, ki je bil ravno takrat v svojem revirju. Vzel jo je v avto in po zvezi obvestil GRS. "Fajn." Ne vem, ali so seizmografi po Sloveniji kaj občutili, ampak nekje se je odvil velika skala. Brž sem po mobitelu poklical dežurno varuško Anči, da je vse OK in da prihajamo. Otroci so medtem veselo gledali televizijo. Ker se je žena že odpeljala z avtom v dolino, smo se mi najprej odpeljali na Policijo Tržič. Protokol, zapisnik akcije pač zahtevata nekaj časa.

Janči in Peter sta po radijski postaji govorila s čakajočimi GRS-jevci, jaz pa sem imel še obveznosti pri policistu Robiju. Nekaj osnovnih podatkov zapisnik o akciji pač zahteva. Razen registrske številke avta (nikakor se je nisem mogel spomniti) sem mu vse tudi povedal. Seveda sta potem reševalca Janči in Pero še hotela videti "pogrešano osebo ženskega spola v zeleni bundi".

Pa smo šli še njo pogledat ... in še kaj malega spili ... se dodobra seznanili ... Seveda je načelnik med spontanim družabnim večerom natrosil nekaj napotkov o varnosti v gorah ("družina mora vedno ostati skupaj"), ki so seveda padli na plodna tla. Na srečo je Gospodar prstanov kar dolg film in otroci še vedno niso hoteli domov!

V ponedeljek po službi sem počasi in previdno prelistal Slovenske novice. Prav nič si nisem želel kakšnega senzacionalnega naslova v stilu "Nespametna planinka brez opreme in tako naprej". Nič ni bilo, verjetno je Mirko imel prost vikend ali pa mu zgodba ni zadišala. Tudi prav.

Naslednji dan popoldan sem previdno šel do sosedu, člana GRS Tržič. Kot vedno je nekaj brkljal v delavnici za hišo. Še preden sem kaj rekel, mi je namesto pozdrava lepo pojasnil: "Ne se sekirat, to se uhk'o vsakmu nardi! A bova enga?". Pa sva nazdravila z njegovo dobro domačo kapljico in povzela zabavno plat podobnih prigod.

Čez kak dan pa sem na Placu (trg v Tržiču) srečal enega bolj znanih in "gobčnih" GRS-jevcev (žal je že pokojni). Po uvodnem pozdravu in mojem vprašanju: "Kva ste pa imel u nedelo za eno akcijo?" je bleknil: "Eh! Brez veze! Ena baba se je zgubiva, pol so jo pa najdl. Sej veš, kakšne so." "No, to je bva pa moja žena." (ki jo je on seveda dobro poznal). "No, sej nisem tko mislu ... sej, a veš ... Najboljša akcija je tista, ko ponesrečenec sam pride domov," je hitel odgovarjati. Potem

sva šla v Coklo na pivo, kjer mi je pojasnil, da so ostali čakajoči reševalci takrat v Jaslicah po dobrem razpletu veselo nazdravili. Imeli so akcijo SDND – Samo Da Nisi Doma. Sindrom živega peska jih je dodobra zagrabil.

Od takrat sem še kar nekajkrat sodeloval z GRS Tržič. Kot mlajši alpinistični pripravnik AO Tržič (no, to sem še sedaj, samo malo starejši) sem bil na njihovi vaji v Beli peči markirant. V smeri Katastrofula sem bil kot plezalec, kolega Viki pa padli soplezalec.

Tisti maj sploh ni bil topel, deževno in hladno je bilo. Namesto opeklin po rokah, kot je pisalo na listu, s katerim mi je tedanji načelnik Slavc (Slavko Rožič) pojasnil nalogo markiranta, sem skoraj že čutil ozeblino. Na varovališču sem čakal, da naju z Vikijem "rešijo". "Čeladarji" so se kmalu pojavili pod steno, se večje povzpeli nad mesto "nesreče", pripravili sidrišča ter vse potrebno za dvig ponesrečencev in izvedli ustrezne vrvne manevre. Do mene se je hitro spustil znan obraz – spet Peter. "No, takrat smo skupaj iskali mojo ženo, pa ni šlo!" sem mu rekel. "Upam, da bo danes bolje." Seveda so reševalci navajeni svojega dela – vrvni manevri, komunikacija, delo usklajenega moštva in hitro smo bili na varnem pod steno. Pospravili smo opremo in kmalu smo bili na toplem Pr' Krvin. Tam je bila tudi analiza uspešno izvedene vaje, kar pa pri GRS Tržič tudi ni enostavno in predvsem kratkotrajno opravilo. Živi pesek ima marsikje svojo moč.

Ampak včasih jo pa GRS-jevci slišijo od mene: "Jej jej, fantje, ste pa ta prav! Kadar iščete kakšno dobro punco, vam jo pa "jagri" prej spelejo!"

ŠPELA, 5 let: "Gorski reševalec s posebnim telefonom pokliče družga reševalca na pomoč."

IZLET NA KRIŠKO GORO, KI GA NE BOM POZABIL

Maks Uzar

Lepa avgustovska nedelja, 11. 8. 2013. Okoliški hribi so kar vabili k obisku. Kot že velikokrat prej, smo se s prijatelji odločili, da gremo na Kriško goro. Žena Kati je bila takoj za to. Nahrbtnika sta bila hitro pripravljena. Kriška gora mi je domač hrib že vse od mladih dni. Rad hodim v hribe, Tržičanom nam je planinstvo privzgojeno že od otroštva. Čeprav sem vrsto let delal v tujini, so gore okoli Tržiča vedno ostale del mene. Tako čutim tudi sedaj.

Dogovorjeni smo bili ob 10. uri. Kot ponavadi sta bila Jože in njegova žena točna, midva s Kati pa tudi. Odpeljali smo se proti vasi Gozd, od koder smo začeli s turo. Na začetku je bilo med nami seveda nekaj pogovora, zatem smo utihnili, saj se pot na Kriško goro strmo vzpenja. Drevesa so poskrbela za prijetno senco, da ni bilo vroče. Hodili smo skupaj.

Ob prihodu do koč je bilo ozračje mirno, prijetna temperatura, skratka lep dan. Sledila sta kavica in čaj, pa tudi kakšno majico je bilo treba preobleči. Uživali smo v lepem razgledu, kramljali z naključnimi znanci, potem smo se počasi začeli pripravljati za odhod v dolino.

Odločili smo se, da se v vas Gozd vrnemo po ovčji poti. Na Kriško goro namreč vodi več poti, izhodišče pa je isto. Res, da so na delu poti manjše skale in strmejši deli, a kasneje lepo zložno prideš skupaj s klasično potjo na Kriško goro.

Počasi smo se odpravili proti dolini. Tudi na tej poti smo srečevali planince. Ko se pot obrne proti levi na pobočje, smo srečali nekaj znancev in hitro sem se zapletel v pogovor.

Ostali trije so odšli naprej, češ saj nas boš kmalu dohitel. Po pozdravu in planinskem "srečno" sem se podviral za svojo družbo. Zaradi zaostanka sem mogoče stopil malo hitreje. Nasproti je prihajala večja skupina planincev, mislim, da nekje iz Škofje Loke. Srečevali smo se ravno pri tistih skalah na strmem delu poti. Spomnim se, da sem pozdravil mimoidočega in ga pogledal navzgor. Takrat sem verjetno nerodno stopil, naenkrat opore za nogo ni bilo in skotalil sem se po strmini.

Ko sem se zavedel, sem bil omotičen, a sem se skobacal nazaj do poti. Potem se mi je stemnilo in sem izgubil zavest. Mimoidoči so me nekako spet spravili k zavesti. Bilo mi je močno slabo, zato sem bruhal. Verjetno so oni potem poklicali pomoč preko 112. Počutil sem se slabo, žena in prijatelj, ki so odšli naprej, pa sploh niso vedeli, kaj se mi je zgodilo.

Moje dožemanje dogajanja se je potem izgubilo. Ponovno sem se zavedel takrat, ko sem bil že v helikopterju, ob meni pa zdravnik in reševalca.

Ker me dolgo ni bilo, se je prijatelj Jože vrnil po poti in ugotovil, da gorski reševalci pravzaprav rešujejo mene. Najini ženi, ki sta bili že zelo nizko, nista vedeli ničesar. Srečali sta gorske reševalce, ki so z opremo na hrbtih hiteli na pomoč, med katerimi je bil tudi moj svak Elemir. Tudi on takrat ni vedel, komu gre pomagat.

Kasneje sem izvedel, da so me na kraju dogodka oskrbeli in pripravili za transport

MAKS UZAR S SESTRO JOŽICO (LEVO) IN ŽENO KATI (DESNO) NA VRHU LJUBELJŠČICE NAD ZELENIČO (foto: Elemir Zrim)

s helikopterjem gorski reševalci iz Tržiča in dežurna ekipa iz helikopterja. Odpeljali so me v bolnišnico v Ljubljani, kjer sem ostal na zdravljenju. Še istega dne sta me obiskali hčerka in žena Kati.

Od takrat sem vsekakor previdnejši in še danes ne morem verjeti, da se takrat nisem uspel ujeti, prestopiti ali kakorkoli preprečiti padec. Preprosto se je zgodilo. V hribe še hodim, mislim, da še pogosteje.

Moja misel in posebna zahvala pa gresta predvsem tržiškim gorskim reševalcem in posadki helikopterja z dežurno ekipo reševalcev za tako hitro in strokovno pomoč ob mojem reševanju. To so ljudje, ki vedno priskočijo na pomoč. Najlepša hvala in srečno.

SREČANJA Z GORSKIMI REŠEVALCI

Peter Vogelnik, najemnik doma na Kofcah

Planinski dom na Kofcah se nahaja na južnem pobočju Košute na nadmorski višini 1488 m. Izpred doma se razkriva čudovit razgled na bližnje in daljne vršace, pa tudi očak nam ob lepem vremenu nameni svoj pogled. Če se planinci še niso preveč utrudili, jih pot mimo doma popelje na greben Košute, po katerem poteka meja z Avstrijo. Torej ste dobesedno lahko z eno nogo doma, z drugo pa v tujini.

Prvi najbolj oblegan vrh je Veliki vrh z 2088 m nadmorske višine. Tam se planinci zavedo svoje majhnosti in nepomembnosti, ko vidijo prostranost in mogočnost narave. Svojo pot lahko nadaljujejo proti vzhodu mimo Kladiva, Tegoške gore in drugih vrhov vse do Košutnikovega turna. Najpogumnejši planinci pa svojo pot začnejo na Avstrijskem in po dolgih urah hoda najdejo zatočišče in topel obrok ravno pri nas. Posebno pravljico je pozimi, ko se gore ovijejo v metre bele odeje in planince le tu in tam pozdravi osamelec v novoletni lesketajoči preobleki. Planinci se takrat s smučmi spustijo po južnem grebenu vse do visokogorske kmetije Matizovec. Vse je tako zelo lepo, da človek že kar težko verjame, da nebesa niso na zemlji.

Pa vendar, te lepote niso večne in tudi brezskrbnost nas hitro lahko mine. Samo en napačen korak, trenutek nepremišljenosti, napačna vremenska napoved – in iz nebes nastane pekel. Osamljeni, poškodovani in nepripravljeni lahko ostanemo v osrčju narave, naše preživetje pa je odvisno od sreče in dobrih fantov – gorskih reševalcev.

S svojo požrtvovalnostjo, levjim pogumom in

ogromnim srcem pustijo svoje družine in se v mraku, vetru in mrazu odpravijo od doma, da bi rešili kakšno prezeblo, osamljeno, prestrašeno in poškodovano dušo. Ti fantje, med njimi so tudi dekleta, takrat ne uživajo v lepotah narave, ne čutijo brezskrbnosti, temveč jih žene želja po pomoči sočloveku.

Kot najemnik Planinskega doma na Kofcah že 19 let sodelujem z njimi. Marsikdo jim zavida njihovo opremo, a ne pomisli, da se ta hitro obrabi. Nihče jim ne zavida hitenja v hrib, naporov ob reševanju, odgovornosti, njihove stiske, ali bodo dovolj hitri, ali bodo uspeli rešiti življenje. Nihče ne zavida njihovim družinam, ki včasih s strahom čakajo na vrnitev moža, očeta, ki se zaradi klica, pozivnika odpravi v mraz, temno noč, vihar, sneg ali dež.

Tudi sam sem se znašel v situaciji, ko je nekdo potreboval mojo pomoč. Sosedu, ki je bil pastir v sosednji koči, se je nekega nedeljskega večera ustavilo srce in zgrudil se je na tla. Žena je prihitela po naju s sodelavcem, ki sva se takoj lotila nujenja prve pomoči. Poklicala sva reševalce in začela z oživljanjem. Zavedal sem se, da je pomembno, da nekaj naredim, saj le tako ostane možnost, da pastir preživi. Minute, ko smo čakali na strokovno pomoč, so bile neznansko dolge, midva pa sva počasi že postajala utrujena. Moč in voljo pa nama je neprenehoma dajala pastirjeva žena, ki je nisva smela razočarati. Do prihoda gorskih reševalcev je preteklo dobre pol ure. Olajšana, da je prišla strokovna pomoč, sva pastirja prepustila v njihove roke. Žal mu tudi oni niso mogli več pomagati. Žalostni smo ga pospremili s planine, a v srcu je ostal nekako

PLANINSKI DOM IN PLANŠARIJA NA KOFCAH (foto: Matija Perko)

dober občutek, da sem poskušal rešiti življenje. Dali smo vse od sebe, a izid ni bil takšen, kot smo si ga želeli. A Bog ima svoje načrte.

z velikim uspehom, vsem planincem pa varen in odgovoren korak v hribe, da se obiski gora končajo srečno.

Kot pravijo, nesreča nikoli ne počiva, in res smo lahko hvaležni, da imamo gorske reševalce, ki nam prihitijo na pomoč, ko jih najbolj potrebujemo. Vse preveč je v hribih takšnih ljudi, ki podcenjujejo zahtevnost gorskega sveta. Pohodniki v "adidaskah" – pa to niso samo Čehi, da ne bo pomote – vandrajo proti Vrhcu, najpogumnejši pa celo v sandalah in s torbico čez ramo, v kateri seveda ne manjka šminka, o kakšni nepogrešljivi opremi, ki sodi v nahrbtnik, pa ni ne duha ne sluha, ležejo proti Kladivu.

Ob 80-letnici GRS Tržič vsem fantom in dekletom želim čim manj akcij, če pa jih že boste imeli, pa jih opravite s čim manjšim naporom in

PREZRTE ZVEZE

Peter Rožič

KLIC V SILI

Vsaka reševalna akcija je sklop različnih dejavnosti od sprejema klica v sili dalje. Pri nesrečah, posebno hujših, čas igra zelo važno vlogo, saj vsaka zamuda lahko pomeni tragične posledice. Obvestilo o nesreči in sklic reševalcev sta pri tem važna dejavnika. Zadnja leta, ki so z velikim razmahom tehnološkega napredka postregla s celo paleto raznih naprav (pametni telefoni, GPS, računalniki) za boljšo in hitrejšo komunikacijo ter pridobivanje informacij, je to lahko precej lažje in predvsem hitreje kot pa nekoč.

V svetu so že dlje časa uveljavljene klicne številke, kot pri nas 112, ki te v slučaju nesreče povežejo z najbližjim centrom za obveščanje. Naloga centra za obveščanje je, da čim hitreje alarmira potrebne službe glede na vrsto nesreče. Gorske nesreče se navadno zgodijo stran od urbanih naselij in velikokrat tudi stran od urejenih planinskih poti v vseh letnih časih in vremenskih razmerah. Nekdaj je v mnogih primerih do sprejema obvestila o nesreči poteklo veliko časa. Večinoma je bilo obvestilo podano na najbližjo postajo Milice ali pa direktno članom GRS.

GORSKA REŠEVALCA FRANCI PRIMOŽIČ IN JANEZ HLADNIK Z RADIJSKO POSTAJO FONOPORT NA PODROČJU KOFC IN ŠIJE, APRIL 1962 (foto: arhiv Franci Primožič)

VZEMIMO KOT PRIMER NESREČO V STENI STORŽIČA V RAZLIČNIH ČASOVNIH OBDOBJIH:

ŠESTDESETA LETA

Sestop obveščevalca do Doma pod Storžičem in nato peš do najbližjega telefona (Lom ali pa celo Tržič). Sklic reševalnega moštva je največkrat potekal ustno (od vrat do vrat), sledil je zbor s skromno opremo in nato organizacija prevoza do izhodišča. Cesta do Doma pod Storžičem je bila zgrajena šele sredi šestdesetih let. Od tam je sledil dostop z vso opremo do ponesrečenca. V zimskem času je bilo potrebno iti peš iz Tržiča. To je lahko trajalo več ur.

Poznan primer pomanjkanja radijske povezave (to so posodili v Kranjsko Goro) med več skupinami v akciji je bilo iskanje ponesrečenca v steni Storžiča februarja 1965. Reševalci so se razdelili v tri skupine. Prva in druga sta iskali na severni strani Storžiča (dogovorjeno je bilo obveščanje s signalnimi raketami), tretja skupina pa je odšla po postojankah na južni strani Storžiča. Kljub temu, da so ponesrečenca našli že zgodaj zjutraj, tretje skupine o najdbi niso mogli obvestiti in se je tako na izhodišče vrnila šele pozno popoldne. Tudi za to akcijo je bilo značilno, da je oskrbnik Doma pod Storžičem obveščanje začel s spustom s sanmi v dolino. Reševalna akcija se je začela peš iz Tržiča. Ko so se reševalci vračali, je žal smrtno ponesrečenega alpinista s konjsko vprego v dolino pripeljal domačin iz Loma.

OSEMDESETA IN DEVETDESETA LETA

V tem obdobju se je odzivni čas reševanja že močno skrajšal. Vse več je bilo prevoznih sredstev in tudi stacionarna telefonija je napredovala. Vedno več članov je imelo telefonski priključek in ti so naprej obveščali ostale po predhodno določenem sistemu. Vsak le določene, ki so živeli v bližini. Počasi je nastajala tudi mreža stacionarnih radijskih

NAMESTITEV NAPRAVE ZA SAMODEJNI
KLIC V SILI V GORAH – SAPOGO NA
STENO NAŠE KOČE NA ŠIJI. LEVO STA
TEHNIKA, KI STA NAPRAVO MONTIRALA,
DESNOKA PETER ROŽIČ IN ANTON
KRALJ (foto: arhiv Anton Kralj)

postaj po planinskih postojankah, ki so takrat lahko obvestile najbližjo policijsko postajo, ki je bila zadolžena tudi za sklic moštva in pomoč pri prevozih.

Prva radijska postaja za klic v sili je bila na našem območju v domu na Kofcah. Toda zaradi baterij (radijska postaja lret je za napajanje namesto dotrajanega originalnega akumulatorja imela sklop baterij), ki so bile prazne ravno takrat, ko je plaz konec novembra 1987 zasul planinca, ni delovala. Slučajno se je takrat v koči na Kofcah nahajal vodnik lavinskega psa Janez s psom Iborjem. Ta je s psom takoj odšel na plaz, kurir pa je s Kofc tekla v dolino in sprožil reševalno akcijo.

Le zaradi teh dejstev je bilo takrat življenje rešeno.

Kljub ostremu nasprotovanju nekaterih vodilnih članov slovenske GRS je takrat počasi le prodrla pobuda dr. Tomazina za uporabo lastnih radijskih postaj čim večjega števila članov GRS. V Jugoslaviji v tistem času posameznik ni smel uporabljati radijske postaje, če ni bil v državni službi ali radioamater. Pa čeprav je šlo za reševanje življenj. V Tržiču smo imeli kar nekaj birokratskih zapletov, da smo z Japonske preko Švedske uvozili radijske postaje Icom in za njihovo legalizacijo opravili izpite na Zvezi radioamaterjev Slovenije. Tako je enajst članov GRS Tržič kot eni prvih pridobilo licenco razreda E za delo z njimi. Plačali so jih seveda reševalci sami.

Sledil je preskok v miselnosti sistema. Tako je v teh letih sledila tudi vse večja opremljenost moštva z ročnimi radijskimi postajami. V začetku predvsem s kupljenimi v lastni režiji, nato pa tudi s strani GRS. Večina članov GRS Tržič je doma montirala zunanje antene za boljši sprejem. Začeli smo s stalno prisotnostjo na kanalu GRS 1, kar je privedlo do tega, da se je za celotno GRS izoblikoval sistem klicnih znakov za lažje delo z njimi.

Po nastanku regijskih centrov za obveščanje se je v začetku devetdesetih let počasi uvedel tudi sklic moštva preko pozivnikov, kar je bil prvi večji korak pri krajšanju odzivnega časa. Obenem smo večinoma z lastno prizadevnostjo vse planinske postojanke in nekatere obveščevalne točke opremili s stacionarnimi radijskimi postajami, zunanjo anteno in stalnim napajanjem. V Tržiču se je leta 1995 zagotovila še ena pomembna pridobitev. Na steni zavetišča GRS na planini Šija smo montirali eno izmed redkih naprav za samodejni klic v sili v gorah – SAPOGO. V primeru nesreče je lahko vsak z enim pritiskom

na gumb vzpostavil zvezo z regijskim centrom v Kranju in sporočil podatke o nesreči. Te naprave so z uvedbo in vse večjo pokritostjo signala GSM počasi ugasnile.

V DANAŠNJEM ČASU

Ponesrečenec ali njegovi spremljevalci z mobilnim telefonom pokličejo center za obveščanje na številko 112. Operater v trenutku sproži obveščanje reševalnega moštva preko skupinskega poziva na GSM in po pozivnikih. Po potrebi ali zahtevi vodje reševanja glede na teren in poškodbe pa aktivira tudi helikopter. Predvsem pri težjih poškodbah je čas do prihoda v zdravstveno oskrbo bistvenega pomena. V zadnjem času, ko ima vse več obiskovalcev gora na svojih mobilnih telefonih tudi GPS podatke o lokaciji, so ti v veliko pomoč reševalcem. Posebno ob slabem vremenu ali pa v primeru, ko ponesrečeni – izgubljeni ne poznajo terena in ne znajo razložiti, kje se nahajajo.

Ko reševalna akcija steče, je med moštvom zelo pomembna tudi dobra komunikacija. Ta poteka po radijskih postajah, delno pa tudi po GSM napravah posameznikov. Povezava v sami akciji na terenu v steni in zveza s helikopterjem je še vedno odvisna od ročnih radijskih postaj, čeprav bi v razcvetu mobilne telefonije nekateri te radi postavili v kot. Večini je bilo kmalu jasno, da brez radijskih postaj pri operativnem delu ne gre. Neposredna komunikacija med reševalcem v steni in ekipo na sidrišču ali v helikopterju je eden najpomembnejših dejavnikov za varno in učinkovito opravljeno delo.

ZAČETKI UPORABE RADIJSKIH POSTAJ V GRS

Težko si je v času tako ekstremno hitrega tehnološkega napredka komunikacij predstavljati, s kakšnimi problemi so se srečevali reševalci v prvih desetletjih po drugi svetovni vojni. Tehnična in osebna oprema zelo skopa,

PETER ROŽIČ V ROKI DRŽI ODSLUŽENO RADIJSKO POSTAJO NATIONAL PANASONIC (TAKRAT ŠE CB). V TRŽIČU SMO IMELI TRI (foto: Matija Perko)

dolgi dostopi, največkrat peš, nobenih medsebojnih zvez. Včasih so si pomagali s svetlobnimi signali (več barv svetlobnih raket). Zelo pomanjkljiva oprema za reševanje v temi, kjer so si pomagali kar z baklami.

Prve zametke uporabe sredstev za zveze v tržiški postaji GRS zaznamo v začetku šestdesetih let, kar je razvidno iz skopih podatkov, najdenih v arhivu. Na sestanku aprila 1958 so se pogovarjali o "komunikaciji" na daljavo, toda takrat še z optičnimi in akustičnimi znaki. Prav tržiška postaja je bila zadolžena, da to razišče in pripravi vajo, na katero naj povabi tudi zastopnike ostalih postaj.

Naslednje večje aktivnosti v zvezi s spora-zumevanjem na daljavo, tokrat s prenosnimi

radijskimi postajami, so se pojavile v letu 1962. Predvsem uporaba aparatov Fonoport, ki so jih v uporabo GRS posojali na Oddelku za notranje zadeve. To so bile precej velike in težke radiooddajne postaje, ki jih je uporabljala takratna Ljudska milica (kljub poizvedovanju kakšnih tehničnih podatkov nisem dobil). Nekaj teh radijskih postaj se je tega leta tudi že nabavilo. Eno je dobilo Celje in dve Kranj. Ing. Pavle Šegula pa je takrat vzpostavljaj stike in pridobival predračune za nabavo japonskih postaj. Tržiška postaja GRS je imela tri RP (radijska postaja) National Panasonic, ki so bile nabavljene proti koncu šestdesetih let. Ing. Tone Jeglič pa je že za potrebe prve himalajske odprave izdelal radijsko postajo, ki so jo preizkušali za uvedbo v GRS (za postajo Kamnik).

**NA ENI OD VAJ GRS TRŽIČ SE JASNO VIDI
RADIJSKA POSTAJA STORNO. TUDI TE
SMO V TRŽIČU IMELI TRI. NA SLIKI STA
(OBA ŽAL POKOJNA) JANKO MEGLIČ KOT
PONESREČENI IN JANKO JERMAN KOT
REŠEVALEC (foto: arhiv Anton Kralj)**

Iz arhiviranega vabila je razvidno, da so v maju 1962 v Vratih izvedli prvi tečaj o uporabi radijskih postaj. Najprej teoretični del, nato pa delo na terenu (vzpostavljanje radijskih zvez Vrata/centrala – Luknja – Prag – Turkova planina). Tečaja sta se iz Tržiča udeležila Nadislav Salberger in Janez Hladnik.

Tudi na vajah postaje GRS Tržič so v teh letih večkrat uporabljali RP Fonoport. Prvič na vaji stenskega reševanja na Zelenici 29. oktobra 1961 (zapisnik navaja eno radiosprejemno in oddajno postajo in dve čeladi z radio oddajnikom in sprejemnikom), nato na vaji na Zelenici maja 1962 in na Kofcah 1963.

V istem obdobju pa je 27. in 28. 4. 1962 potekala reševalna (iskalna) akcija, verjetno prva na našem terenu, v kateri so se neposredno uporabljale RP Fonoport. O tem dogodku je ohranjeno poročilo o akciji in tudi nekaj slik.

“Na osnovi obvestila LM in odseka ONZ Kranj, se je izvršilo iskanje mrtve neznane ženske. Po izjavi očividca tov. Šota Anton, rojen 2/2-1942, v Sremski Čakovac, stanujoč Sremski Čakovac, OLO Virovitica, kmet, naj bi truplo neznane ženske ležalo v snegu pod kočo na Šiji planini. Sporočilo sprejeli 27/4-1962 ob 8 uri dopoldne.”

Prvi dan je bilo v iskanju udeležениh 8 članov GRS in 4 člani ONZ, drugi dan pa 11 članov GRS in 3 člani ONZ (prevoz do Dovžanke).

“Na osnovi poznanega obvestila, se je podala ekipa gorskih reševalcev, skupno s štirimi člani ONZ Kranj, dne 27/4-62 iz Jelendola, preko Dovžanke na planino Šijo, v katerem območju naj bi se nahajalo truplo neznane ženske. Po izjavi očividca, naj bi truplo ležalo v snegu cca 100 m pod planšarsko kočo na Šija planini. Ker pa je bil očividec na terenu nepoznan in njegove izjave zelo skope, smo ta dan načrtno preiskovali teren od Počivalnikovega pastirskega stanu do doma na Kofcah. Vse iskanje pa je bilo brezuspešno. Akcijo je otežkočalo neurje, z snežnim metežem in jo od časa do časa popolnoma prekinilo. Ker se vreme do 17. ure ni izboljšalo reševalci pa so bili popolnoma premočeni in ker je šlo le za truplo – mrtve ženske, smo za ta dan akcijo prekinili in sestopili v dolino.

Na osnovi ponovnega obvestila in novih izjav očividca smo za drugi dan, dne 28/4-62, na pobudo ONZ Kranj napravili nov plan za ponovno iskanje. Ta dan je sodelovalo 11 članov reševalcev, trije člani ONZ Kranj in sam očividec. Za učinkovitost iskanja smo se poslužili radioveze (Fonoporti) in sicer

treh aparatov. Ker smo prejšnji dan pustili Marinerjeva nosila na Kofcah, se je odločilo, da skupina treh članov poda na Kofce. Druga radio stanica je ostala pri avtomobilu, od koder smo bili potem radiostanice v specialki od TNZ Kranj povezani z ONZ Kranj. Tretja radiostanica pa je bila z glavno skupino, ki se je podala direktno na Šijo planino in kjer so sodelovali vsi ostali člani GRS, člani ONZ in očividec. Ker je bilo vreme ugodnejše so bili reševalci prepričani v popoln uspeh akcije. Pri prihodu glavne skupine na Šijo smo skupaj z očividcem poizkušali najti truplo, ker pa je bil ta terenu nepoznan, ni mogel točno pokazati mesta, poleg tega pa je truplo našel v nočnem času. Vsled tega smo pričeli z načrtnim iskanjem in ker po izjavi očividca tudi na pravem terenu, so se pridružili tudi reševalci iz Kofc. V domnevanem območju, so se člani razvrstili mož do moža, na razdalji 5 -10 m in v liniji proti vzhodnemu grebenu, Šije vršili pregled terena, ter nato nazaj vse do gozdne meje na planini Kofce. Radioveza je bila razporejena na levem in desnem krilu, tako, da se je iskanje vršilo brezhibno in načrtno. Ker ni bilo na tem območju ničesar najdeno, so se preiskale vse stare sledi v bližnji in daljni okolici planine Šije, Kofce in Pungrata. Potem smo še pri povratku na domnevnom mestu na liniji proti Dolini ponovno vršili pregled terena, če bi se vsled taljenja snega truplo zvalilo proti Dolini. Ker je bilo vse iskanje brezuspešno, smo akcijo zaključili ob 17. uri in se vrnili v Jelendol."

Iz poročila je razvidno, da so v tej iskalni akciji imeli s pomočjo radijskih postaj vzpostavljeno zvezo direktno z ONZ Kranj, kar je z napredkom tehnike v stalno prakso GRS prišlo mnogo let kasneje, ko smo nekje konec sedemdesetih let dobili UKV radijske postaje Storno. Z uvedbo centrov za obveščanje in sistema ZaRe (veliko število repetitorjev) pa se je slišnost še precej povečala. Danes so od skromnih začetkov v šestdesetih letih zveze eden najpomembnejših členov v celem sistemu dejavnosti, ki so prisotne pri delu gorskih reševalcev. Kot sta nepogrešljivi tehnika reševanja in prva pomoč, enako velja tudi za zveze.

Literatura in viri:

- citirani tekst iz poročila
- arhiv GRS Tržič

NECA, 6 let: "Gorski reševalci morajo imet najboljši džip na svetu, da lahk rešujejo. Jest sem se tud pelala, pa nisem bla poškodovana, zato, ker sta bla gorska reševalca pr nas v vrtcu."

VPLIV RAZVOJA OPREME, KOMUNIKACIJ IN PREVOZA NA REŠEVANJE

Aljaž Anderle

Tehnološki razvoj zadnjih desetletij, ki je korenito spremenil način našega življenja, je imel tudi svoj vpliv na potek reševanja v gorah. Medtem ko je človeški dejavnik ostal edina konstanta, se je močno spreminjala komunikacijska, transportna, tehnična in reševalna oprema, posledično pa organiziranost in učinkovitost samega reševanja. Reševalne akcije včerajšnjega dne bi se danes odvijale povsem drugače, pogosto tudi z drugačnimi rezultati. Preletimo obdobje zadnjih 50 let in

**ŽIČNICA V ZAČETKU 60. LET. UPORABLJALA
SO SE PRVA MARINERJEVA NOSILA,
JEKLENICA, ŽELEZNE VPONKE TER
POMOŽNE VRVICE (foto: arhiv GRS Tržič)**

se dotaknimo nekaterih značilnosti reševanja v posameznih časovnih obdobjih. Primeri so delno fiktivni, a ustrezajo resničnim razmeram v določenem času.

LETA 1966

Nedeljsko popoldne sredi junija, na vratih Partizanske ulice potrka kurir s sporočilom s postaje Milice. Na Zelenici se je zgodila nesreča, zbor takoj pri zdravstvenem domu. Kurir odhiti naprej, Marjan pa hiti pripravljat nahrbtnik. Sneg bo še. V nahrbtnik romajo cepin in dereze, na noge gojzerji. Čez dobrih 20 minut prihiti pred zdravstveni dom. Tam je sedež postaje GRS. Tudi drugi fantje prihajajo. Policijski terenski avto je na voljo za prevoz. Prvo skupino reševalcev zapelje na Ljubelj in se vrne v Tržič po drugo. Vodja akcije moštvo razdeli na dva dela, saj ni povsem jasno, kje se je nesreča zgodila, zato bodo morali preveriti oba glavna plazova. Planincu je pri sestopu očitno zdrsnilo na starem, zbitem snegu.

Reševalci si razdelijo težo opreme. Klasična nosila, prva pomoč, nekaj vrvi in cepini za pomoč pri spustu po snežišču. Ponesrečenca najdejo visoko pod centralno grapo Begunjščice. Ima zlomljeno nogo, ki jo oskrbijo na terenu in fiksirajo s kramarjevo opornico. Sestop je počasen in naporen, po kakih petih urah počasi dosežejo Ljubelj. Z mejnega prehoda po telefonu pokličejo v Tržič, da na Ljubelj pride rešilni avto. V njem je tudi zdravnik. V zgodnjih večernih urah je ponesrečenec končno v zdravstveni oskrbi.

LETA 1976

V dnevni sobi kmalu po kosilu zazvoni telefon.

UPORABA VRVNE TEHNIKE V 60. LETIH. VSI REŠEVALCI ŠE NISO IMELI ČELAD. OPREMA JE BILA SKROMNA. NA SLIKI Z LEVE: ANTON KRALJ, MIHA PEHARC IN NA VRVI JOŽE ROŽIČ
(foto: arhiv GRS Tržič)

Oglasi se babica, ki po nekaj sekundah poslušanja naroči sinu: "Pokliči Janeza, reci, da kličejo iz GRS. Tone! Akcija je v Storžiču, nad bivakom."

V hiši se dvigne nemir, Janez takoj zavrti telefon in pokliče naslednje tri ljudi z alarmne liste, sam pa pošlje sina v sosednjo ulico, kjer stanujeta še dva reševalca. Vse hiše še nimajo telefonov. Hiti pripravljat opremo, malico, vsi pa se sprašujejo, kaj se je zgodilo in komu. Je kak poznan, kako hudo je? Moštvo na postaji pripravlja opremo iz skladišča: jeklenico, vitel, kline, vrvi, marinerjeva nosila in gramingerjev sedež.

Kombi Milice Tržič je polno otovorjen in odhiti proti koči pod Storžičem. Sledita mu dva fička, v katerih so reševalci. Težko otovorjeni se podajo proti steni Storžiča. Komunikacijo med reševalci pri stenskem reševanju olajšujejo CB

postaje, ki omogočajo zvezo le med sidrišči in posameznimi ekipami.

Do ponesrečenega pripleza naveza od spodaj in nato usmerja ekipo, ki se po jeklenici spušča z vrha. Počasi se spušča noč, vsem je jasno, da bo potrebno noč prebiti na prostem in kar najboljše poskrbeti za ponesrečenega. K sreči poškodbe niso življenjsko nevarne. Uredi se zasilen bivak, zavaruje se lokacija ponesrečenca in reševalcev. Fantje poskrbijo za njegove poškodbe in bolečine ter ga zaščitijo pred mrazom. S prvim svitom se reševanje nadaljuje. Ekipa se okrepi s svežimi reševalci. Ponesrečenega alpinista na rob stene dvignejo s pomočjo jeklenice in marinerjevih nosil, ki jih reševalci uporabijo tudi za dolg in naporen transport v dolino preko Škarjevega roba.

LETA 1986

Nedelja. Miren jesenski dan. Nekje okoli 15.

TERENSKO VOZILO MILICE TRŽIČ. Z LEVE STOJITA MILAN KUTIN IN MARJAN SALBERGER, ČEPITA ANTON KRALJ IN VILI GLOBOČNIK (foto: arhiv GRS Tržič)

ure pri Matiji zazvoni telefon. Janez pravi, da je reševanje v Storžiču in naj takoj pride, pred tem pa pokliče še enega člana z alarmne liste. Sedaj imajo doma že vsi telefone. Matija takoj pripravi opremo in se odpravi na zbirno mesto. Peter je že pripeljal Arota (terensko vozilo). Tone razloži, da sta nekje levo od Žrela zaplezani dve osebi, ki kličeeta na pomoč. O morebitnih poškodbah nimajo nobenih informacij. Treba ju bo najprej locirati, priplezati do njiju, ugotoviti poškodbe in ju nato spraviti dol.

Reševalci in oprema zasedejo Arota in kombi Milice Tržič (marica), zadaj pa je še Janko s svojo stoenko. Odpeljejo se proti pod Storžiču. Tam z megafonom takoj skušajo navezati stik s pogrešanima. V pomoč jim je tudi daljnogled.

Kmalu ju nekdo zagleda, visoko sta, v delu stene, kjer ne poteka nobena plezalna smer. Marjan in Milan bosta ostala na "plani", da jih bosta usmerjala med plezanjem. V navezah se z opremo premikajo navzgor. Nerodno, zopрно plezanje zaradi navpičnih trav. Po približno dveh urah dosežejo zaplezani osebi. Dedek in vnuk sta, k sreči nepoškodovana. Sedita na polički ob sprani grapi. Takoj ju zavarujejo in okrepčajo s čajem. V pogovoru povesta, da sta do tu splezala iz smeri Žrela, a nazaj ni bilo več mogoče.

Po napornem sestopu v temi, ko se je potrebno tudi po vrvi spuščati čez najbolj strme dele, postopoma vsi sestopijo do koč pod Storžičem. Ura je že polnoči, preden se akcija v sproščenem vzdušju srečno zaključuje.

ARO NA LEŠANSKI PLANINI. Z LEVE: PETER ROŽIČ IN MARJAN ŠTAMCAR. AROTA SO NAČELOMA VOZILI LE DOLOČENI VOZNIKI: PETER, MARČI, JANČI IN JANKO (foto: Ludvik Rožič)

POSRAVLJANJE OPREME PO VAJI NA ZELENICI (foto: Peter Rožič)

HELIKOPTER AS532 COUGAR OB PRISTANKU V BISTRICI, KJER JE NALOŽIL REŠEVALCE
(foto: Vili Vogeltnik)

LETA 1996

Lep poletni dan je in kar vabi k poplezavanju v Dovžanki. Nekje med sedmo in deseto smerjo se oglasi piskanje pozivnika. Zbor na policijski postaji, akcija bo. Hitro sta tam, kjer prihajajoče reševalce pričaka pojasnilo, da gre za padalca, ki je strmoglavil na pobočje Kriške gore. Reševalci hitro kapljajo na postajo, dva avtomobila sta polna in takoj oddrvita proti Gozdu. Aktivira se helikopter. Medtem ko se prvi reševalci z lahkimi nosili UT2000, vakuumsko blazino in prvo pomočjo bližajo mestu nesreče, se iz doline sliši ritmično udarjanje rotorja bližajočega se helikopterja, ki pristane spodaj na planini. Član posadke helikopterja sname vrata kabine in namesti vitel, saj teren ne dovoljuje neposrednega vnosa ponesrečenca v helikopter. Komunikacija se ves čas vzdržuje s

pomočjo radijskih postaj, s katerimi je opremljeno celotno moštvo in ki delujejo v sklopu državnega sistema zaščite in reševanja ZaRe.

Moštvo na terenu doseže mesto nesreče. Potrebno je splezati visoko v bukev, zavarovati padalca in ga spustiti na tla, kjer se ga oskrbi. Sum na poškodbo hrbtenice, zlom noge. Hkrati vzdržujejo stik s helikopterjem, ki spodaj na planini še čaka na znak, da lahko prileti. Opornica za vrat, stabiliziran zlom, vakuumsko blazino, helikopterska vreča, paket je pripravljen. Čez pet minut je helikopter nad prizoriščem, reševalec letalec se spusti po ponesrečenega, nato ju operater s tal potegne v plovilo. Ekipa pospravi opremo in se spusti v dolino. Zvok helikopterja se počasi izgubi, ponesrečenec je pol ure po prihodu reševalcev že v kliničnem centru v Ljubljani.

LETA 2006

Ledeno mrzel zimski dan je v hribih. Člani postaje so zbrani na redni društveni zimski vaji nad Zelenico, kjer ponavljajo osnovne postopke in tehnike zimskega reševanja. Ko se dan prevesi v popoldne, s centra za obveščanje pride obvestilo o nesreči v severni steni Storžiča, kjer je zdrsnil alpinist. Glede na neugodno situacijo se takoj zahteva helikopter in določi 4 člane, ki jih bo pobral na Zelenici in prenesel na kraj nesreče.

Po radijski postaji sporočilo o dogodku prejmeta tudi dva reševalca, ki se nahajata blizu lokacije nesreče in se takoj preusmerita proti kraju dogodka. Tam poskrbita za najnujnejše ukrepe, prvo pomoč in zagotovita ustrezne podatke ter komunikacijo med glavnino moštva, ki se zbira v dolini, zdravnikom in helikoptersko posadko, ki je aktivirana na letališču Brnik.

Sum na poškodbo hrbtenice in poškodbe glave narekujejo tempo in prioritete, tako da helikopter poleti neposredno na kraj dogodka, kamor ga usmerjata prisotna reševalca. Na mesto nesreče spusti zdravnika in reševalca letalca, ki skupaj s prisotnima reševalcema poskrbita za oskrbo in evakuacijo ponesrečenca. Tik pred prihajajočo temo helikopter ponesrečenca odpelje v UKC. Brez plovila bi zgodba verjetno imela drugačen epilog.

LETA 2016

Praznični večer je. Doma se razlega otroški smeh in v ozadju pogovori odraslih. Ko zazvoni eden od telefonov, se na drugi strani oglasi predsednik GRS Tržič.

V teku je iskalna akcija za tremi izgubljenimi tujci. Najoprijemljivejši podatek o njihovi lokaciji so koordinate, ki so jih posredovali centru za

obveščanje. Ekipa v vozilih Nissan Terrano in Navara je že na terenu in potrebuje ažurne podatke o točni lokaciji, ki bodo skrajšali iskanje in reševalce usmerili na pravo pot. Posredovane koordinate se v računalniku in telefonu preverijo v dveh najpogostejših formatih in v dveh programih, nato pa s pomočjo satelitskih slik natančno izluščimo predvideno lokacijo pogrešanih. Višina približno 1700 m, JV pobočje Begunjščice, levo, tik ob planinski poti, ki s Prevale pelje na Begunjščico. Med dostopom se uporabljajo sodobne čelne in prenosne svetilke. Podatki se tekom dogajanja še enkrat preverijo in ponovno pošljejo v živo fantom na teren. Pomoči potrebni so kmalu v dobrih rokah in varno pospremljeni v dolino.

V petdesetih letih so se pogoji za delo reševalcev močno spremenili. Medtem ko ljudje ostajamo enaki, pa živimo v drugačnem okolju, srečujemo se s širšim spektrom dogodkov in situacij, na razpolago imamo drugačno opremo ter tehnologijo in neprestano smo na kritičnih očeh javnosti. Na naši postaji so bile v tem času bistvene spremembe pri načinih obveščanja in alarmiranja. Od kurirjev preko hierarhičnega telefonskega obveščanja, pozivnikov, radijskih postaj, do SMS obveščanja in pametnih telefonov, proženih preko centra za obveščanje. Odzivni čas se je skrajšal za trikrat.

Tehnična reševalna oprema. Glavne novosti so se dogajale na področju materialov, s katerimi se je manjšala teža in podaljševala uporabnost, predvsem pri plezalni opremi, nosilih, specialni tehnični opremi. Kovinska nosila so zamenjala plastična, jeklenico za reševanje so zamenjale statične vrvi, posodobili so se elementi zavor in škripcčevja, sanitetna oskrba je danes že na terenu takšna, kot je bila včasih samo v ambulantih. Večina namenske tehnične opreme je posebej razvita za potrebe reševanja oziroma dela na višini, materiali so lahki, funkcionalne izpopolnitve pa stalno olajšujejo uporabo

opreme in delo na terenu. Oprema, ki potuje na akcijo za stensko reševanje, je danes za polovico lažja od tiste izpred 30 let.

Komunikacijska oprema. Od prvih okornih CB postaj za komunikacijo na kratkih razdaljah (med sidrišči) v 70-ih letih se je prehajalo na sodobnejše, a še vedno redke in okorne UKV postaje, ki so se počasi dopolnjevale s sodobnejšimi radioamaterskimi, dokler se v 90-ih letih ni prešlo na enoten in sodoben sistem ZaRe, ki omogoča neokrnjeno komunikacijo na zaščitenih kanalih na območju celotne RS. Sistem ZaRe dopolnjuje mreža javne mobilne telefonije, ki nam omogoča dodatno vključevanje zunanjih akterjev za izmenjavo informacij na terenu in njihovo preverjanje. Dostopnost GPS signala je dodaten pomemben element, ki ob uporabi podatkov o lokaciji bistveno skrajšuje lociranje pogrešanih in olajšuje izvajanje zapletenih iskalnih akcij.

Konec koncev so tudi sami reševalci zaradi povečane kompleksnosti dela in opreme primorani k stalnemu in pogostemu izobraževanju na vseh področjih: od tehnike reševanja, komunikacije in zvez, psihološke priprave, vodenja intervencij, prve pomoči ..., kar jim je omogočeno tako na lokalni kot državni ravni. V prihodnosti se bo integracija človeškega dejavnika in tehnologije samo še poglobljala, predvsem v smislu pretoka podatkov v realnem času, sprejemanja optimalnih odločitev in nadaljnega skrajševanja trajanja intervencij.

Literatura in viri:

- arhiv GRS Tržič

NAKLJUČJE – DO SEDAJ NEZNANE FOTOGRAFIJE O NESREČI LETA 1937

Matija Perko

Veliko je bilo že napisanega o nesreči tržiških smučarjev leta 1937 na Storžiču. Ne vem, ali je to naključje ali kaj drugega, a ravno v februarju 2017 smo dobili nekaj novih podatkov in slik o reševanju zasutih smučarjev na Škarjevem robu. Za GRS Tržič je to pomembno, saj je bila ta nesreča neposreden povod za ustanovitev Reševalnega odseka podružnice SPD Tržič, kasneje GRS Tržič.

Tržiškemu muzeju se je iz Bosne (bližina Sarajeva) oglasil Adolf Golmayer, sin Hansa

Ivana Golmajerja, rojenega leta 1909, ki je takrat pomagal pri iskanju zasutih smučarjev. Gre za takratnega planinca in člana Smučarskega kluba Tržič. O albumu so nas iz tržiškega muzeja takoj obvestili, zato smo z veseljem pogledali in prekopirali slike, ki jih je poslal gospod Golmayer. Te smo dodali zbirki slik v arhivu GRS Tržič.

V manjšem albumu so dragocene črno-bele slike, ki jih do danes nismo poznali in vedeli zanje. Pa tudi drugod se v javni objavi še

ISKANJE PONESREČENIH POD VZDOLŽNO IZKOPANIMI JARKI. TE SO VEČINOMA IZKOPALI VOJAKI, REŠEVALCI PA SO POTEM ISKALI S T.I. JEKLENIMI PALICAMI (PREDHODNICE DANAŠNJIH SOND) (foto: album Adolf Golmayer)

niso pojavile. Nekaj od teh je res zanimivih, predvsem zaradi tega, ker nazorno kažejo, kako obsežno in težko delo so takrat opravili reševalci in vojaki pri iskanju zasutih. Ob slikah ponesrečenih je gospod Golmajer takrat zapisal ime in priimek zasutega pa tudi globino snežne plazovine, na kateri je bil posameznik najden. Po nam že znanih podatkih je Hans Ivan Golmajer našel tri ponesrečene v plazu. Jožefa Mladiča, ki je ležal 4 m globoko, Vinka Šarabona v globini 6 m in Adalberta Ahačiča v globini 7 m. Vse tri je glede na zapis v takratnem časopisu našel po naključju.

Kopanje vzdolžnih jarkov po plazovini je posebna tehnika iskanja, ki se izvaja v globokem snegu na mestih, kjer je debelina

NA STRANEH JARKOV SO REŠEVALCI IZKOPALI ŠE DODATNE LUKNJE, DA SO LAHKO PREGLEDALI VEČ PLAZOVINE STRAN OD JARKOV (foto: album Adolf Golmajer)

snežne odeje globlja, kot dosežemo s sondo. Ta mesta se posebej označi z zastavicami, nato se skopljejo jarki. Ko so skopani, se potem poševno levo, desno in navzdol išče še naprej, dokler sonda ne dobi stika s podlago. Pri iskanju ponesrečencev v plazu pod Storžičem je šlo zaradi debele plazovine tudi za tak način dela.

Po slikah sodeč so vojaki in reševalci jarke skopali vzdolžno po plazovini. Slike nazorno prikazujejo tudi stranske luknje v jarkih, kjer so levo in desno s sondo pregledali večji del plazovine. Skopanih je bilo več jarkov, ki so bili med seboj oddaljeni toliko, kolikor so s strani dosegli s sondiranjem z jeklenimi palicami.

Po nesreči je bilo v takratnih časopisih objavljenih veliko člankov. Začeli so iskati krivca. Na podružnico SPD Tržič so padale različne obtožbe. Seveda se je takratno vodstvo podružnice Tržič od tega ogradilo in povedalo, da pri tem nima nič.

Na občnem zboru podružnice SPD Tržič, ki je bil 29. januarja 1938 v prostorih hotela Pošta, se je o nesreči veliko govorilo, kot izhaja tudi iz zapisnika. Načelnik Nadislav Salberger je med drugim o nesreči povedal:

“V mesecu marcu se je osnoval samostojni smučarski odsek s svojim vodstvom. Postavil si je velike cilje in načrte. Vodili so ga res mladi fanti idealisti. Prirejali so vsako nedeljo ali prosti dan skupne izlete. Prvo tekmo so imeli na Kofcah, druga za katero so se z največjim veseljem pripravljali je bila usodna pod Storžičem, ki je imela tako tragičen konec. Vsem bo vedno v spominu ta žalostni dan, ki je močno prizadel našo podružnico. 9 fantov, veliko obetajočih in vedno pripravljenih, skoro vseh naših članov, je našlo smrt, belo smrt v plazu.

Ta edinstvena nesreča v naših gorah nam je vzela

poleg mladih nenadomestljivih fantov planincev tudi ogromno časa, dela in denarja. Lahko trdim, da so najmanj 4 meseci lanskega leta šli samo za to, ter so v teh 4 mesecih nova dela ostala zadaj. Urediti je bilo treba dolgotrajajoče reševanje, ki je bilo pač največje in najdolgotrajnejše, podobnega še ni bilo daleč naokrog. Urediti je bilo treba še vse druge stvari. Hvala bogu, v tem najtežjem trenutku in času se je osnoval odbor za pomoč svojcev, kateri nam je priskočil na pomoč. Mi smo v tem odboru sodelovali. Dolgo so se vrstili žalostni sprevodi na pokopališče. Planinci smo se v velikem številu istih udeleževali in se poslovili od ponesrečencev.

Nebroj izkazov sožalja smo ob tej priliki prejeli-deležni pa smo bili tudi veliko podtikovanj, lažnih poročil v časopisih. Vse to je imelo svoje ozadje. Gotovo so hoteli nekateri vso krivdo nesreče prevaliti na nas, odbor, hoteli so nas oblatiti, hoteli so, da njim na ljubo odstopili. Poročila v gotovih časopisih, saj so tako kazala. Vsak pameten in uvideven pa je videl namen takega pisanja in lahko ugotovil vso neresnico. Mi smo šli preko vsega tega in iz pietete do ponesrečenih nismo niti sodnijsko hoteli nastopiti pot pravice. Dali smo samo točno, kratko poročilo, katerega so časopisi priobčili.

Dolžnost naše podružnice je bila, postaviti viden spomenik na kraju nesreče. Postavili smo na zidanem podstavku 4 m visok železni križ. V podstavku je vdelana plošča z imeni vseh ponesrečencev. Ta spominski križ stoji na lepem gričku sredi kraja kjer se je žaloigra odigrala.”

Na občnem zboru je o poteku reševanja poročal tudi Avgust Primožič, ki je bil v času nesreče med smučarji.

Tako kot letos obeležujemo 80-letnico delovanja GRS v Trziču, mineva tudi 80 let od nesreče. Planinsko društvo Trzič, GRS Trzič, predvsem pa nekateri posamezni člani društva lepo skrbijo za spomenik ponesrečenim pod Storžičem.

Literatura in viri:

- arhiv GRS Trzič
- časopis Slovenec z dne 2. 4. 1937 (št. 74, str. 3)
- zapisnik občnega zbora podružnice SPD Trzič z dne 29. 1. 1938 v Trziču

LAN, 6 let: “Če pokličeš 112 pa poveš, da si se zgubu, pridejo gorski reševalci.”

NEKOČ SO REŠEVALI TUDI ONI

Matija Perko, Peter Rožič

V Trziču se je od leta 1937, ko je bil ustanovljen reševalni odsek pri PD Tržič, nabralo veliko reševalcev, od katerih mnogi niso več med nami. Vsak od njih je v svojem obdobju aktivnega reševalca prispeval svoj delež, da so ponesrečenci v nesrečah preživeli ali bili varno prepeljani v dolino.

Za vsakim imenom in priimkom se skrivata izjemen čut za sočloveka ter želja pomagati drugim. Iz zgodovinskih zapisov, slik in ostalih podatkov vemo, da je bilo reševanje skozi čas vedno različno, predvsem zaradi opreme, povezav, prevoza in dostopnosti terena. Tudi zato si vsi fantje in možje zaslužijo, da se jih ponovno spomnimo.

To so bili:

Danilo Cingerli se je rodil leta 1904 in je bil ustanovni član naše postaje. Bil je tudi načelnik reševalnega odseka v letih 1939 do 1941.

Avgust Primožič se je rodil leta 1909. Bil je eden od ustanovnih članov in prvi načelnik reševalnega odseka. Gustl je bil eden od preživelih v nesreči plazu pod Storžičem leta 1937. Umrl je leta 1996.

Karol Globočnik se je rodil leta 1910. Bil je ustanovni član postaje. Aktivno je deloval tudi v PD Tržič kot predsednik in kot oskrbnik koč pod Storžičem. Umrl je leta 1996.

Nadislav Salberger rojen leta 1912. Bil je med ustanovnimi člani postaje in vrsto let načelnik postaje. Daljše obdobje je bil predsednik PD Tržič in gonilna sila različnih dejavnosti društva. Umrl je leta 1999.

Franc Tišler se je rodil leta 1912, član postaje je postal v petdesetih letih. Po domače je bil to "Hruš" iz Loma. Umrl pa je leta 1964.

Stanko Poljanšek rojen leta 1913, reševalec. Stanko je bil udeleženec tečaja GRS na Črni prsti leta 1941. Umrl je kot partizan leta 1945 med napadom v Savinjski dolini.

Rajko Marenčič se je rodil leta 1913 in je bil član postaje od leta 1955. Vrsto let je bil blagajnik postaje. Zelo aktiven je bil med lovci. Umrl je leta 1994.

Maks Debevc je bil rojen leta 1919. Bil je tista generacija reševalcev, ki jih je ujela druga svetovna vojna. Umrl je kot partizan leta 1944 med bombnim napadom na železniško postajo v Celovcu.

Rok Kramar je bil rojen leta 1919. Kot partizan je leta 1945 umrl v Lomu pod Storžičem (v nesrečnih okoliščinah). Predvojni alpinist, po njem se imenuje Kramarjeva smer v Storžiču. Vrsto let pa je bil poznan tudi Kramarjev smuk pod Storžičem, tudi imenovan po njem.

Jože Jagodic se je rodil leta 1921. Član postaje je bil od leta 1955 do 1967. Velikokrat je sodeloval na akcijah. Umrl je leta 1995.

Miha Peharc je bil rojen leta 1921, član postaje pa je bil od leta 1958. Miha je bil zelo rad med mladimi alpinisti in reševalci. Rad je delil svoje izkušnje z drugimi in je aktivno deloval tudi v PD Tržič. Umrl je leta 1977.

Anton Ahačič rojen leta 1922 in je bil član postaje od leta 1963 do 1967. Umrli je leta 1991.

Janez Štefe se je rodil leta 1923 in je bil član postaje od leta 1959. Državni reprezentant v smučanju. Na znani sliki skakalca na smučeh s pištolo za pasom na Partizanskih tekmah v Cerknem med 2. svetovno vojno je prav Janez. Umrli je leta 2002.

Drago Štefe je bil rojen leta 1925. Član postaje je bil od leta 1949. Umrli je leta 2002. Bil je dober alpinist, smučar in lovec.

Marjan Perko se je rodil leta 1926. Član postaje je bil od leta 1946. Eno leto je bil načelnik postaje. Dober alpinist in reševalec. Znan je bil po skrbi za dobro vzdušje v družbi. Eden izmed glavnih organizatorjev izobraževanja alpinistov v takratni Jugoslaviji. Umrli je leta 1998.

Milan Kutin se je rodil leta 1926. V GRS je vstopil leta 1958 kot miličnik. Velikokrat je skrbel za prevoz ali različne logistične naloge. Umrli je leta 2014.

Jernej Januš rojen leta 1927, je bil član postaje od leta 1961. Kot dolgoletni oskrbnik koč pod Storžičem je bil dober vir informacij za Storžič. Umrli je leta 1995.

Andrej Robič rojen leta 1928, zdravnik, član postaje od leta 1951. Bil je eden aktivnejših in naprednejših zdravnikov v GRS. Bil je član prve jugoslovanske himalajske odprave na Trisul. Umrli je leta 1991.

Peter Žula se je rodil leta 1928. Kot policist je bil na postaji pripravnik v letih 1962 do 1968, ko je zaradi službe prestopil v GRS Radovljica. Tam je pred nekaj leti umrl.

Peter Ježek je bil rojen leta 1928, član postaje pa je bil od leta 1960. Leta 1964 je odšel v Radovljico, kjer so ustanovili novo postajo GRS.

Alojz Zaletel se je rodil leta 1929 in je bil član postaje od leta 1946. Eno leto je bil načelnik postaje. Bil je dober alpinist in reševalec. Kodelca, kot smo ga klicali, se je rad šalil in pogosto "ušpičil" kakšno krepko. Umrli je leta 1987 v prometni nesreči.

Marjan Salberger je bil rojen leta 1929, član postaje od leta 1946. Vrsto let je bil načelnik postaje, v GRS je bil dolgo odgovoren za izobraževanje reševalcev. Bil je dolgoletni član IKAR-ja. Umrli je leta 2000.

Franci Primožič se je rodil leta 1930. Član postaje je bil od leta 1949. Bil je alpinist in več let načelnik AO Tržič. V GRS je bil mnogo let blagajnik postaje. Umrli je leta 2013.

Joža Januš se je rodil leta 1930. Član postaje je bil od leta 1949. Bil je zanesljiv reševalec. Vedno je bil v ozadju, vedno prisoten, skratka "mravljica". Umrli je leta 2007.

Jernej Perko se je rodil leta 1931, član postaje je bil od leta 1951. Nejča je bil dober alpinist in reševalec. Veliko prvenstvenih smeri je splezal v Storžiču. Umrli je leta 2006.

Vinko Švab se je rodil leta 1933 in je bil član postaje od leta 1960. Aktiven je bil v PD Tržič in AO Tržič. Bil je tudi dolgoletni oskrbnik koč v okolici Tržiča. Umrli je leta 2007.

Alojz Bergant rojen leta 1935. Član postaje je bil od leta 1955. Tudi kasneje je bil zelo rad med reševalci. Alpinist, načelnik AO Tržič. Umrli je leta 2009.

Andrej Štamcar se je rodil leta 1936 in je bil član postaje v letih 1963 do 1967.

Janez Hladnik se je rodil leta 1939. Bil je dober alpinist in reševalec. Leta 1963 se je smrtno ponesrečil na Grossglocknerju, ko se je nanj podrla gmota ledu. Janez je v tistem obdobju veljal za enega obetavnejših tržiških alpinistov.

Ivan Šterling rojen leta 1940. Član AO Tržič. Član postaje je bil od leta 1963, umrl pa je leta 1994.

Tomaž Kavar se je rodil leta 1941 in je bil član postaje od leta 1969. Umirjen, preudaren, dober alpinist. Rad je pomagal, pogosto svetoval ob pravnih problemih postaje. Umrl je leta 2000 na Mustagh Ati.

Vili Globočnik se je rodil leta 1941 in je bil član postaje od leta 1958. Miner snežnih plazov. Komanč je rad pripovedoval različne prigode. Umrl je leta 2005.

Bogomir Rožič se je rodil leta 1942. Reševalec, alpinist, najstarejši brat od številne družine Rožič, kjer so vsi alpinisti in reševalci, vključno z nekaterimi njihovimi potomci. Leta 1965 se je smrtno ponesrečil v Storžiču.

Riko Salberger je bil rojen leta 1946 in se je leta 1969 ponesrečil v Triglavski steni. Takrat je bil eden obetavnejših tržiških alpinistov.

Janko Jerman se je rodil leta 1948. Član postaje je bil od leta 1969. Vrsto let je bil miner snežnih plazov. Dober smučar. Včasih je rad povzdignil glas, a kljub svojemu ostremu nastopu je bil zelo čuteč in je rad pomagal. Umrl je leta 2009.

Filip Bence se je rodil leta 1950. Član postaje je bil od leta 1972. Bil je inštruktor GRS. Kot dober alpinist z veliko prvenstvenimi vzponi je bil udeleženec mnogih himalajskih odprav. Umrl je v plazu na Storžiču leta 2010.

Marjan Štamcar se je rodil leta 1950 in je bil član postaje od leta 1979. Marči je bil zadolžen za prvo terensko vozilo GRS Tržič in kar nekaj let za opremo v skladišču. Bil je zelo aktiven reševalec in tudi miner snežnih plazov. Umrl je leta 2004.

Libor Matjaž Anderle rojen leta 1952, član postaje je bil od leta 1969 do leta 1995, ko je umrl. Libor ali Full, kot smo ga klicali, je bil izreden alpinist in eden prvih pri nas, ki je uporabljal sodobne plezalke. Sodeloval je na mnogih reševalnih akcijah.

Mira Zaman se je rodila leta 1953. Bila je zdravnica, članica postaje od leta 1982. Mira je rada pomagala in mnogo storila za izobraževanje reševalcev v prvi pomoči. Umrla je v prometni nesreči leta 1991.

Borut Bergant rojen leta 1954, se je smrtno ponesrečil na Jalung Kangu leta 1985. Učitelj telovadbe, alpinist, reševalec. Borut je opravil zelo zahtevno reševanje iz rudnika, ko se je po njem podiralo skalovje in smo ga k sreči samo potolčenega potegnili iz jame. Borut je bil skupaj z Iztokom Tomazinom začetnik prostega plezanja pri nas.

Jože Rozman se je rodil leta 1955, član postaje je bil od leta 1977. Leta 1991 se je smrtno ponesrečil na Kangčendzengi. Jožko je bil tih, dober alpinist in reševalec.

Janko Meglič je bil rojen leta 1965. Član postaje je bil od leta 1992. Umrl je leta 2012 v steni Storžiča.

Kar osem naših nekdanjih članov je življenje izgubilo v gorah. To so bili Janko Meglič, Jože Rozman, Borut Bergant, Filip Bence, Riko Salberger, Bogomir Rožič, Tomaž Kavar in Janez Hladnik.

Trije so kot partizani padli v 2. svetovni vojni, Stanko Poljanšek, Maks Debevc in Rok Kramar. V prometnih nesrečah sta umrla Alojz Zaletel in Mira Zaman. Ostali pa so umrli bodisi zaradi bolezni ali starosti.

Literatura in viri:

- arhiv GRS Tržič

LIA, 6 let: "Gorski reševalci imajo velik klinov, pa vrvi, pa čelado, pa telefon, pa odsevník, ka piše gorski reševalec."

IZJAVE OTROK IZ VRTCA TRŽIČ, ENOTA KRIŽE

Za vrtec Vlasta Prešern

KAJ DELA GORSKI REŠEVALEC? KAJ VEŠ O GORSKIH REŠEVALCIH?

Izjave otrok so namenoma zapisane v izvirniku.

JAN, 5 let:

"Gorski reševalec pelje helikopter na najbolj visoko goro pa pol rešuje."

TIT, 5 let in pol:

"Gorski reševalec vzame štrik pa s svojimi mišicami zaveže planinca, ka je padu, pa ga reši."

ROK, 6 let:

"Gorski reševalci poišejo, kdor si zlom kosti, mu napumpajo mišice, da se noga ne premakne, pol ga pa rešjo."

ANŽEJ, 5 let:

"Men je pa najbel zanimiv, ka jih vidi, da rešujejo s helikopterjem."

ELA, 5 let:

"Gorski reševalci so najbolj pogumni človeki, ker upajo na helikopter pa na visoke gore."

MED OTROKI IZ VRTCA (foto: Vlasta Prešern)

SARA ANA, 6 let:

"Velik morajo pojest zelenjave, da lahko nesejo planinca."

ŠPELA, 5 let:

"Gorski reševalec s posebnim telefonom pokliče drugga reševalca na pomoč."

LAN, 6 let:

"Če pokličeš 112 pa poveš, da si se zgubila, pridejo gorski reševalci."

DAŠA, 6 let:

"Moj oči je drsal pa je zlomu roko pa sem rekla, da lah pokliče gorske reševalce. Pa je reku, da ni treba, da bo šel sam k zdravniku, pol je pa zdravnik reku, da mora na Jesenice."

LIA, 6 let:

"Gorski reševalci imajo velik klinov, pa vrvi, pa čelado, pa telefon, pa odsevník, ka piše gorski reševalec."

NECA, 6 let:

"Gorski reševalci morajo imet najboljši džip na svetu, da lahk rešujejo. Jest sem se tud pelala, pa nisem bla poškodovana, zato, ker sta bla gorska reševalca pr nas v vrtcu."

DOBILA SEM NOVO IGRAČO (foto: Vlasta Prešern)

NA VELIKEM OLTARJU. Z LEVE: SAŠO ROŽIČ, KLEMEN PREMRL, MILAN MEGLIČ, BLAŽ BELHAR
(foto: arhiv Milan Meglič)

ROK, 6 let: "Gorski reševalci poiščejo, kdor si zlom kosti, mu napumpajo mišice, da se noga ne premakne, pol ga pa rešjo."

ZAHVALE

Posebna zahvala za pomoč pri izdelavi našega zbornika velja lektorici Veroniki Perko in oblikovalki Andrejki Belhar Polanc, ki sta vanj vložili veliko svojega prostega časa. Tudi zaradi njiju imamo kvalitetno publikacijo GRS Tržič.

Zahvala tudi vsem piscem prispevkov za zbornik in Viliju za bogato fotografsko gradivo.

Opomba lektorice

Na željo urednika nekaterih izrazov in besednih zvez, ki se uporabljajo med gorskimi reševalci, nisem popravljala. Možno je, da je pri urednikovem vnašanju popravkov in oblikovanju ter tisku prišlo do kakšne napake, čeprav je bilo besedilo predhodno v celoti pregledano.

Da smo v Društvu GRS Tržič lahko izdali publikacijo ob 80-letnici delovanja GRS Tržič, so zaslužni tudi naši donatorji, ki so finančno podprli izdajo zbornika. Za to se jim iskreno zahvaljujemo.

Čas, v katerem živimo, je do takih projektov neizprosni in nenaklonjen. Verjamemo, da smo z našimi prizadevanji in delom opravičili njihovo zaupanje.

KOŠUTA d.o.o., ga. Isabella Ortner

ZAVAROVALNICA SAVA

PEKARNA PEČJAK

MEGALES d.o.o.

ELAN d.d.

TREKING-ŠPORT d.o.o.

GRZS

ROŽIČ SAŠO s.p.

GRS
TRŽIČ

1997
2017

80
let

